

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Historický ústav

**Farní sbor Českobratrské církve evangelické ve
Sloupnici v letech 1918–1948**

Bakalářská práce

Autor: Martina Karlíková
Studijní program: B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor: Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání
Historie se zaměřením na vzdělávání
Vedoucí práce: doc. PhDr. Marta Kohárová, CSc.

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta

Zadání bakalářské práce

Autor:	Martina Karlíková
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání Historie se zaměřením na vzdělávání
Název závěrečné práce:	Farní sbor Českobratrské církve evangelické ve Sloupnici v letech 1918–1948
Název závěrečné práce AJ:	The Congregation of the Evangelical Church of Czech Brethren in Sloupnice 1918–1948

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

BP se bude zabývat historií evangelického církevního společenství ve Sloupnici v letech 1918–1948. Popíše běžné fungování sboru, rozsah jeho působnosti, osobnosti sboru, hospodaření, ale také proměnu sboru. Metody zpracování: analyticko-syntetická metoda Literatura nebo archivní fondy: archiv farního sboru ČCE ve Sloupnici, Ústřední archiv ČCE, relevantní celostátní a regionální literatura

Garantující pracoviště: Historický ústav, Filozofická fakulta

Vedoucí práce: doc. PhDr. Marta Kohárová, CSc.

Konzultant:

Oponent: doc. MgA. Boguslaw Czechowicz, Dr.

Datum zadání závěrečné práce: 20. 12. 2013

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala pod vedením vedoucího bakalářské práce samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

.....

Poděkování

Děkuji tímto doc. PhDr. Martě Kohárové, CSc. za její pomoc a odborné vedení při psaní bakalářské práce. Dále děkuji evangelickému faráři Mgr. Petru Peňázovi, že mi umožnil přístup k archivním pramenům uloženým ve farním archivu ve Sloupnici, a paní archivářce Vendule Zejfartové z Ústředního archivu Českobratrské církve evangelické za poskytnutí pramenů z tohoto archivu a pomoc s jejich výběrem.

Anotace

KARLÍKOVÁ, Martina. *Farní sbor Českobratrské církve evangelické ve Sloupnici v letech 1918–1948*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2015, 107 s. Bakalářská práce.

Práce se zabývá historií evangelického církevního společenství ve Sloupnici od roku 1918, kdy vznikla Českobratrská církev evangelická, do roku 1948. Text je rozdělen do osmi hlavních kapitol, ve kterých jsou popsány hlavní oblasti činnosti sloupnického sboru, především jeho správa, rozsah jeho působnosti, duchovní činnost sboru, hospodaření, práce s dětmi a mládeží a nejsou opomenuty ani významné osobnosti sboru. Cílem výzkumu je popsat hlavní oblasti činnosti sboru a najít odpověď na otázku, zda se sbor za danou dobu nějak znatelně změnil. Práce je zpracována především na základě dosud neprobádaných pramenů z archivu farního sboru Českobratrské církve evangelické ve Sloupnici a pramenů uložených v Ústředním archivu Českobratrské církve evangelické v Praze v archivním fondu Synodní rada. Využita je i relevantní celostátní, církevní a regionální literatura.

Klíčová slova: Českobratrská církev evangelická, Sloupnice, farní sbor, 1918–1948

Abstract

KARLÍKOVÁ, Martina. *The Congregation of the Evangelical Church of Czech Brethren in Sloupnice 1918–1948*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2015, 107 pp. Bachelor Degree Thesis.

The work follows the history of the evangelical church community in Sloupnice from 1918, when the Evangelical Church of Czech Brethren was formed, to 1948. The text is divided into eight main chapters in which the main areas of activities of the congregation in Sloupnice are described, especially its governance, the extant of province, the religious activity, the economy, working with children and youth, and eminent figures of the congregation cannot be omitted. The aim of the research is to describe the main areas of activities of the Congregation and find the answer to the question whether the congregation changed significantly at the stated time. The work is mainly compiled on the basis of the previously unresearched archival materials of the archive of the Congregation of the Evangelical Church of Czech Brethren in Sloupnice and materials stored in the Central Archive of the Evangelical Church of Czech Brethren in Prague in the fonds the Synodal Council. I also used relevant national, religious and regional literature.

Keywords: the Evangelical Church of Czech Brethren, Sloupnice, congregation, 1918–1948

Obsah

Seznam zkratk	9
Úvod	10
1 Českobratrská církev evangelická	13
1.1 Vznik Českobratrské církve evangelické.....	13
1.2 Správa a struktura Českobratrské církve evangelické.....	15
1.3 Stručný vývoj počtu sborů a členů	18
2 Historie sloupnického evangelického reformovaného sboru do roku 1918.....	20
2.1 Obec Sloupnice.....	20
2.2 Vydání tolerančního patentu a vznik reformovaného sboru ve Sloupnici.....	20
2.3 Sloupnický evangelický sbor v 19. a na počátku 20. století	21
2.4 Sloupnický sbor za první světové války	22
3 Správa sboru.....	25
3.1 Sborové shromáždění.....	25
3.2 Zastupitelstvo.....	26
3.2.1 Volby a členové	27
3.3 Staršovstvo	29
3.3.1 Volby a členové	32
3.4 Faráři (duchovní správci).....	35
3.4.1 Benjamin Fleischer	38
3.4.2 Bohumil Smetánka	39
3.4.3 Bedřich Henych	41
3.4.4 Jan Strnad.....	43
3.4.5 Břetislav Chlebníček	45
4 Působnost a členská základna.....	47
4.1 Rozsah působnosti	47
4.2 Vývoj počtu členů.....	50
5 Duchovní činnost.....	54
5.1 Bohoslužby	54
5.1.1 Obřad Večeře Páně	57
5.1.2 Hudební doprovod bohoslužeb.....	57
5.2 Biblické hodiny	58
6 Hospodaření sboru.....	60
6.1 Fondy.....	61

6.2	Salár a přírážky	62
6.3	Nájemné z pozemků.....	64
6.4	Sbírky.....	66
6.5	Farářovo služné	67
6.6	Repartice	69
7	Práce s dětmi a mládeží	73
7.1	Výuka náboženství ve školách.....	73
7.2	Nedělní škola	75
7.3	Konfirmace	78
7.4	Sdružení českobratrské mládeže evangelické.....	79
8	Opravy a údržba sborových budov	82
8.1	Kostel.....	82
8.1.1	Vytápění chrámu	83
8.1.2	Varhany	84
8.2	Fara.....	85
8.2.1	Komenského sál	86
8.2.2	Zavedení vody do fary	86
	Závěr.....	88
	Prameny a literatura	90
8.3	Prameny	90
8.4	Tištěné prameny	91
8.5	Literatura.....	91
8.6	Periodika	93
8.7	Internetové zdroje.....	93
	Seznam příloh.....	95
	Přílohy	96

Seznam zkratk

A FS ČCE Sloupnice – Archiv farního sboru Českobratrské církve evangelické ve Sloupnici

ČCE – Českobratrská církev evangelická

SČME – Sdružení českobratrské mládeže evangelické

SOkA Svitavy – Státní okresní archiv Svitavy se sídlem v Litomyšli

SOkA Ústí nad Orlicí – Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí

SR ČCE – Synodní rada Českobratrské církve evangelické

ÚA ČCE – Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické

Úvod

Bakalářská práce se zabývá historickým vývojem farního sboru Českobratrské církve evangelické ve Sloupnici v letech 1918 až 1948. Začínám koncem roku 1918, kdy vznikla sama Českobratrská církev evangelická spojením augsburské a luterské církve. V tomto roce také vzniklo Československo a církve se musela zařadit do nové státní struktury. Práce je uzavřena počátkem roku 1948, kdy došlo k dalším významným změnám ve státě.

Téma jsem si vybrala, protože se zajímám o historii místa, kde žiji, Sloupnice, a dané téma dosud není probádané. Vím také, že moji předkové v této době byli členy sboru a zajímá mě, jaký vliv mělo náboženství na život lidí v první polovině 20. století.

Cílem mého výzkumu je postihnout vývoj sboru v daném období. Popsat hlavní odvětví jeho činnosti (především správu sboru, působnost, duchovní činnost, práci s dětmi a mládeží a hospodaření) a najít odpověď na otázku, zda se sbor dokázal přizpůsobit novým poměrům, udržet krok s vývojem a zda se za danou dobu nějak znatelně změnil.

Věnuji se podrobněji jednotlivým odvětvím, a proto práci člením do osmi tematických kapitol a dále ještě podkapitol. V prvních dvou kapitolách ve stručnosti nastiňuji fungování celé Českobratrské církve evangelické a historii sloupnického evangelického sboru před vymezeným obdobím, tedy od vzniku sboru v roce 1783 do roku 1918. Ve třetí kapitole jsem se zaměřila na správu sboru, v další kapitole na působnost a změny v počtech členů. Pátá kapitola popisuje duchovní činnost sboru a šestá hospodaření sboru, kterému obvykle v církevních dějinách není věnována taková pozornost. V posledních dvou kapitolách se věnuji práci s dětmi a mládeží ve sboru a opravám a údržbě sborových budov.

Používám především metodu analyticko-syntetickou a induktivní, dále metodu biografickou především v podkapitole o duchovních správcích neboli farářích sboru. Zde jsem se zaměřila nejen na získání běžných biografických, ale snažila jsem se zachytit i jejich vztah ke svému povolání a ke sboru.

Ve své práci čerpám především z archivních materiálů uložených v archivu farního sboru Českobratrské církve evangelické ve Sloupnici, který je z velké části seřazen a inventarizován, není však uspořádán do fondů. Jedná se především o knihy

se zápisy ze schůzí staršovstva,¹ kroniku, knihy ohlášek, výroční účty a další prameny. Dále také čerpám z pramenů uložených v Ústředním archivu Českobratrské církve evangelické v Praze ve fondu Synodní rada Českobratrské církve evangelické.

Bohužel v okresních archivech je k danému tématu pouze minimum pramenů, využila jsem kroniky o obci. Neexistuje ani žádný seniorátní² archiv. Sídla seniorátů se stěhovala podle toho, ve kterém sboru působil daný senior, a tyto prameny tak dosud nejsou uspořádané.

O samotném sloupnickém evangelickém sboru napsal Bohumil Smetánka, který působil ve dvacátých letech 20. století ve Sloupnici jako farář, útlou knihu *Úzkou cestou. Nástin dějin českobratrského evangelického sboru v Dolní Sloupnici*,³ ve které se zabývá dobou od vydání tolerančního patentu v roce 1781 do roku 1931. Jak už však název napovídá, jedná se pouze o nástin dějin sboru. Další literatura týkající se náboženských poměrů ve Sloupnici a na Litomyšlsku se soustředí pouze na dobu předcházející vybranému období – před a po vydání tolerančního patentu, případně na devatenácté století.⁴ K dějinám obce byl také vytvořen *Almanach k 700. výročí založení obce Sloupnice 1292–1992*.⁵ Nejnovější a nejobsáhlejší publikaci k dějinám Litomyšle a blízkého okolí *Litomyšl 1259–2009 město kultury a vzdělávání* sepsal Milan Skřivánek.⁶

Historici se zabývají převážně římskokatolickou církví. Větší pozornost historiků na sebe také poutá v dané době nově vzniklá Církev československá. Z literatury jsou tak zdrojem informací o Českobratrské církvi evangelické především publikace vydávané samotnou církví, z nichž jedním z prvních vydaných v době první republiky je *Památník Českobratrské církve evangelické*⁷ od teologa a historika Františka Bednáře, ve které ve všeobecné části popisuje vývoj evangelické církve od

¹ Staršovstvo bylo hlavním orgánem, který vykonával správu sboru. Tvořil ho farář a další zvolení starší. Vyhláška č. 64/1922 Sb. o novém církevním zřízení Českobratrské církve evangelické v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, in: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, 1922, částka 20, § 44, viz kapitola 3.3.

² Seniorát sdružoval několik sborů ke společné činnosti. Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 7, viz kapitola 1.2.

³ Bohumil SMETÁNKA, *Úzkou cestou. Nástin dějin českobratrského evangelického sboru v Dolní Sloupnici*, Vsetín 1931.

⁴ Např. Bernard BENIŠ, *Památník hospodářského společenstva pro soudní okres litomyšlský v Litomyšli. 1648–1918, Kniha 1, Stát a šlechta*, Litomyšl 1927; Václav SCHULZ, *Listář náboženského hnutí poddaného lidu na panství Litomyšlském v století XVIII.*, Praha 1915, nebo Ilja BURIAN, *Sloupnicko v době temna*, rukopis, 1977.

⁵ *Almanach k 700. výročí založení obce Sloupnice 1292–1992*, Sloupnice 1992.

⁶ Milan SKŘIVÁNEK, *Litomyšl 1259–2009 město kultury a vzdělávání*, Litomyšl 2009.

⁷ František BEDNÁŘ, *Památník Českobratrské církve evangelické. Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*, Praha 1924.

Bílé hory až do roku 1924 a v popisné části stručně vývoj a tehdejší stav jednotlivých seniorátů a sborů. Další významný památník sestavil farář Jan Toul,⁸ který do něj přispěl svými úvahami i svým náhledem na církevní dějiny, ale především zkompletoval stručné životopisy a podobizny většiny tehdejších a několika dřívějších významných církevních pracovníků. Nejdůležitější knihou k danému období je sborník k 50. výročí spojení Českobratrské církve evangelické *Církev v proměnách času*,⁹ který byl sice napsaný v době komunismu, ale vznikl v uvolněnějších poměrech 60. let 20. století. V nedávné době vyšel *Malý obrazový průvodce dějinami Českobratrské církve evangelické*,¹⁰ který se však zabývá dějinami pouze ve stručnosti a předkládá především obrazové a písemné archivní prameny.

O počátcích ČCE se také zmiňuje Zdeněk Kárník v prvním díle *České země v éře První republiky*¹¹ a Ferdinand Peroutka v prvním díle *Budování státu*.¹²

Práce by tedy mohla přispět k prohloubení znalosti historie obce Sloupnice i okolního regionu, stejně jako k zaplnění mezery ve zmapování historie Českobratrské církve evangelické v první polovině dvacátého století.

⁸ Jan TOUL, *Jubilejní kniha českobratrské evangelické rodiny k 150letému jubileu Tolerančního patentu 1781–1931*, České Budějovice 1931.

⁹ *Církev v proměnách času 1918–1968. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické*, Praha 1969.

¹⁰ Eva FIALOVÁ, *Malý obrazový průvodce dějinami Českobratrské církve evangelické*, Praha 2008.

¹¹ Zdeněk KÁRNÍK, *České země v éře První republiky (1918–1938). Díl první. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918–1929)*, Praha 2000.

¹² Ferdinand PEROUTKA, *Budování státu 1*, 3. vyd., Praha 1991.

1 Českobratrská církev evangelická

1.1 Vznik Českobratrské církve evangelické

První snahy o spojení církve augsburské a helvetské, působících v českých zemích od vydání tolerančního patentu v roce 1781, a svobodné navázání na tradici české reformace se objevily už v revolučním roce 1848, ovšem nebylo dosaženo téměř ničeho. V roce 1861 se díky císařskému patentu evangelíkům podařilo dosáhnout rovnoprávnosti a větší samosprávy, ale evangelické církve zůstávaly stále rozděleny a pod státním dozorem.¹³ Na začátku 20. století snahy o sjednocení opět zesílily a v roce 1903 byl v Praze uspořádán sjezd českých evangelíků a roku 1905 byla založena Kostnická jednota jako jejich společné ústřední bez rozdílu denominací. Přípravy k pětistému výročí Husova upálení byly řízeny společným výborem. Již koncem roku 1916 se sjednocením evangelických církví v českých zemích zabývali faráři i laici obojího vyznání v Praze i na venkově. Ve dnech 15. a 16. května 1917 se v Praze konala schůze zástupců obou církví, z níž vyšla rezoluce o zřízení české národní církve evangelické, která půjde ve šlépějích české reformace. Byl ustanoven Ústřední výbor pro českou evangelickou církev, který postupně získal téměř oficiální autoritu.¹⁴

Dvouletá přípravná práce umožnila učinit rozhodující kroky krátce po vyhlášení Československé republiky 28. října 1918. Hned 5. listopadu svolal Ústřední výbor se superintendenty a seniory augsburského i helvetského vyznání do Prahy na 17. a 18. prosince „*generální sněm (synod) českých evangelických církví v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*“. Všechny sbory augsburského i helvetského vyznání v českých zemích se ho měly účastnit prostřednictvím svých kazatelů a zástupců staršovstev. Na sněm vyslalo své zástupce 122 ze 139 sborů.¹⁵ Hlavního zasedání ve Smetanově síni Obecního domu se zúčastnilo dva tisíce osob. Další schůze se konaly ve vinohradské modlitebně. Předsedou sněmu byl zvolen kurátor čáslavského seniorátu Václav Havelka.¹⁶

¹³ J. TOUL, *Jubilejní kniha...*, s. 19–20.

¹⁴ Rudolf ŘÍČAN, *Jak došlo k sjednocení českých církví augsburského vyznání a helvetského vyznání roku 1918*, in: *Církev v proměnách času 1918–1968*. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické. Praha 1969, s. 10–11.

¹⁵ Dostavilo se 109 ze 127 kazatelů, 120 ze 145 oprávněných poslanců staršovstev, celkem tedy 229 z 272 možných účastníků (tj. 84 %), R. ŘÍČAN, *Jak došlo k sjednocení...*, s. 12–13.

¹⁶ *Tamtéž*.

Generální sněm si dal za cíl jednání nejen „*osamostatnění – znárodnění – sjednocení*“ církve, ale také vytyčil náboženský program spojené církve, vyslovil se o jejím rázu a usnesl se na rezolucích o poměru ke kultuře, vzdělavcům, národu a veřejnému životu. Ve středu programu ovšem zůstalo „*spojení českých evangelíků a obnovení české církve*“.¹⁷ Přijátá rezoluce připomínala, že tolerančním patentem z roku 1781 byly povolené konfese augsburská a helvetská, ale že české evangelické církve si byly vědomy, že vznikly z reformace české (husitské), z církve podobojí a jednoty bratrské, a proto se k nim nová spojená církev vrací a navazuje na ně. Základem jednotné církve mělo být evangelium jako pravidlo náboženství, církve se hlásila k České konfesi, na které se roku 1575 církve podobojí a jednota bratrská sjednotily a Bratrskému vyznání od J. A. Komenského z roku 1662 jakožto poslednímu vyjádření víry českých bratří.¹⁸ Přestože se nová církev hlásila k českým kořenům, v jedné z rezolucí sněm prohlásil, že si je vědom i duchovní jednoty se světovým protestantismem.¹⁹

Synod se přihlásil k politické demokracii a k zásadě sociální spravedlnosti v nově zřízeném státě jako k ideím vyslovených českou reformací. Vyslovil naději, že v nové republice povládnou láska ke svobodě, náboženská rovnoprávnost a úplná svoboda vyznání. V duchu demokracie vyhlásil rovnoprávnost mužů a žen v církvi. Sliboval zároveň, že čeští evangelíci budou vzorem v plnění občanských povinností. Zvláštní projevy vděčnosti a oddanosti českých evangelíků patřily T. G. Masarykovi.²⁰ Zvláštní rezoluce ohlašovala připravenost evangelíků ke spolupráci na československém školství a žádala svobodu náboženské výchovy ve škole, v rodině a v církvi.²¹

Spojení církví znamenalo jejich úplné splynutí, byla však přijata zásada postupného srůstání v jednolité celek. Od bohoslovecké fakulty, o jejíž zřízení sněm žádal československý stát, se očekávala vydatná pomoc při stmelování církve.

¹⁷ R. ŘÍČAN, *Jak došlo k sjednocení...*, s. 13.

¹⁸ Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické v Praze (dále ÚA ČCE Praha), fond (dále f.) Synodní rada Českobratrské církve evangelické (dále SR ČCE), nečíslovaný karton (dále neč. kart.), Synody a Zprávy o synodech 1918–1956, Ustavující generální sněm Českobratrské církve evangelické konaný v Praze 17. a 18. prosince 1918, s. 33.

¹⁹ *Tamtéž*, s. 20.

²⁰ *Tamtéž*, s. 16–17.

²¹ R. ŘÍČAN, *Jak došlo k sjednocení...* s. 13–14.

Studium na domácí fakultě mělo ukončit rozmanitost různých zahraničních bohosloveckých vlivů.²²

Sněm se usnesl na základních a přechodných zákonných ustanoveních, která byla později schválena národní vládou,²³ a zvolil synodní výbor o devíti členech a pěti náhradnících.²⁴

Probíhala také diskuse o jménu spojené církve. Většina účastníků byla pro zachování jména Evangelická církev. Chtěli ale také vyjádřit vztah k domácí reformaci. Generální sněm se rozhodl pro jméno Evangelická církev bratrská,²⁵ které původně používala obnovená Jednota bratrská (řízená z německého Ochranova), avšak konference jejích českých kazatelů prohlásila 19. listopadu 1918, že nadále bude tato církev užívat jen jména Jednota bratrská. Ochranovské vedení bratrské církve s tímto usnesením nesouhlasilo a nová spojená církev si tak musela zvolit jméno jiné. Hlasováním provedeném písemně po sborech pak bylo velkou většinou přijato jméno, které doporučil synodní výbor – Českobratrská církev evangelická.²⁶

Ani jeden český sbor dřívějšího augsburského nebo helvetského vyznání nezůstal mimo sjednocenou církev. Ale očekávání, že se připojí menší evangelické církve nebo i evangelická církev augsburského vyznání na Slovensku a na Těšínsku, se nesplnilo. Byla zde jiná struktura a větší důraz na luterskou konfesi a v Těšínsku hrálo roli i národnostní napětí. V dalších letech byl alespoň vytvořen Svaz evangelických církví mezi církvemi českými a slovenskými. Rozšířit jej i na německé evangelíky a na reformovanou církev na Slovensku, z největší části maďarskou, se ale nepodařilo.²⁷

1.2 Správa a struktura Českobratrské církve evangelické

Podle Nejvyššího císařského patentu z 8. dubna 1861, č. 41 ř. z., který se stal právní základnou pro vybudování Českobratrské církve evangelické

²² ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, neč. kart., Synody a Zprávy o synodech 1918–1956, Ustavující generální sněm Českobratrské církve evangelické konaný v Praze 17. a 18. prosince 1918, s. 51–52.

²³ Vyhláška č. 625/1919 Sb., kterou se vyhláší Základní a přechodná ustanovení pro českobratrskou církev evangelickou v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, in: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, 1919, částka 132, s. 963. Dostupné také z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1919/132-1919.pdf>.

²⁴ Prvními členy byli zvoleni Antonín Boháč, Ferdinand Císař, Ferdinand Hrejsa, Ferdinand Kavka, Josef Král, Kamil Nagy, Hermann Rüdiger, Josef Souček a Antonín Zahálka. ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, neč. kart., Synody a Zprávy o synodech 1918–1956, Ustavující generální sněm Českobratrské církve evangelické konaný v Praze 17. a 18. prosince 1918, s. 48–49.

²⁵ *Tamtéž*, s. 33–34.

²⁶ R. ŘÍČAN, *Jak došlo k sjednocení...* s. 14.

²⁷ *Tamtéž*, s. 14–15.

v Československu, bylo zastupování a spravování církve evangelické augsburského i helvetského vyznání rozděleno do 4 stupňů: 1) obec farní (obec místní), kterou spravovalo presbyterstvo a širší obecní zastupitelstvo, 2) seniorát (obec okresní), který byl spravován seniorem a zastupitelstvem seniorátu, 3) superintendence (obec zemská), jejíž prostor se vztahoval na obvody seniorátní a farní, spravované superintendentem a zástupci superintendence (sborem a superintendenčním konventem) a 4) pospolitá obec všech superintendencí (tedy všech křesťanů evangelických toho nebo onoho vyznání) reprezentovaná c. k. evangelickou vrchní církevní radou (sdružující konsistoře augsburského i helvetského vyznání) a obecnou synodou. Podle tohoto patentu měli evangelíci obojího vyznání právo své duchovní správce, seniory a superintendenty i církevní kurátory svobodně volit.²⁸

Tyto orgány církevní správy zůstaly i po vzniku spojené Českobratrské církve evangelické. Církev už ovšem nepodléhala správě evangelické vrchní rady ve Vídni. Její funkce pro Českobratrskou církev evangelickou převzal synodní výbor.²⁹

Brzy však mělo být Generálním synodem Českobratrské církve evangelické vypracováno nové církevní zřízení. Synod se skládal kromě církevním zřízením ustavených členů ještě ze členů, které zvolil každý seniorátní konvent (případně superintendenční konvent), a to po dvou farářích a čtyřech starších.³⁰ Generální synod tedy vypracoval pozměněné církevní zřízení, které bylo uzákoněno vyhláškou ministerstva školství a národní osvěty v roce 1922.³¹ Podle něho byla Českobratrská církev evangelická zřízena a spravována podle zásad presbyterně-synodních. Výraz presbyterní vyjadřuje, že církev je vedena na všech stupních řízení volenými staršími neboli presbytery. Výraz synodní vyjadřuje, že řízení církve se uskutečňuje na všech stupních volenými shromážděními tak, že je vyváženě rozděleno mezi sbory všech stupňů.³² Církev tak přestaly koncem května 1922 spravovat dosavadní superintendenční a jim podřízené orgány. Organizace a správa církve byla tímto zřízením rozdělena do tří stupňů:

Základní jednotkou byl sbor místní (stručně sbor), což bylo sdružení jednotlivců a rodin bydlících v určitém obvodu. Sbor vykonával své povinnosti a práva

²⁸ J. TOUL, *Jubilejní kniha...*, s. 19–20.

²⁹ Vyhláška č. 625/1919 Sb., § 8.

³⁰ *Tamtéž*, § 6.

³¹ Vyhláška č. 64/1922 Sb. o novém církevním zřízení Českobratrské církve evangelické v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, in: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, 1922, částka 20, s. 155–175. Dostupné také z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1922/020-1922.pdf>.

³² Jirí Rajmund TRETERA – Záboj HORÁK, *Slovník církevního práva*, Praha 2011, s. 106.

sborovým shromážděním, popřípadě zastupitelstvem, staršovstvem a farářem (duchovním správcem).

Další, vyšší jednotkou byl sbor seniorátní neboli seniorát, sdružení několika sborů místních ke společné činnosti. Správu seniorátu mělo vykonávat seniorátní shromáždění neboli konvent, seniorátní výbor a konsenior.

Nejvyšší správní jednotkou byl sbor povšechný, celá Českobratrská církev evangelická v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, jejíž správu konal synod, synodní výbor a senior.³³

Nejvyšším orgánem církve byl tedy ustanoven synod, do jehož kompetence spadalo rozhodování o všech závažných věcech, zvláště pak o učení církve, o církevním zřízení a řádech. Synody se scházely nejprve každé dva roky, později vždy jednou za tři roky.³⁴ Pátý synod v roce 1929 se usnesl na novém církevním zřízení, které platilo od roku 1931 a upravovalo především statut církve na Slovensku a Podkarpatské Rusi. Dále došlo k drobným změnám v názvech a obsahu pravomocí některých církevních orgánů (např. konsenior byl přejmenován na seniora, synodní výbor na synodní radu a senior na synodního seniora).³⁵

Synodní výbor (synodní rada) čítal šest členů, z nichž tři členové byli kazatelé a tři laikové. Členové byli voleni synodem na šest let.³⁶

Jakýmsi mezičlánkem mezi synodem a synodní radou bylo synodní zastupitelstvo, které se mělo scházet dvakrát za rok. Jeho členy byli všichni senioři a seniorátní kurátoři a zástupce Komenského bohoslovecké fakulty. Při synodní radě pracovala celá řada odborů, které se zabývaly určitými úseky církevního života a předkládaly synodní radě své návrhy.³⁷

Seniorát a konsenior (senior) byli jakýmsi prostředníky mezi jednotlivými sbory a synodním výborem. Od roku 1922 měla Českobratrská církev evangelická dvanáct

³³ Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 7.

³⁴ Viktor HÁJEK, *Život v církvi*, in: *Církev v proměnách času 1918–1968*. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické, Praha 1969, s. 21.

³⁵ Vyhláška č. 155/1931 Sb. o novém zřízení Českobratrské církve evangelické, in: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, 1931, částka 71, § 7, 90. Dostupné také z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1931/071-1931.pdf>

³⁶ V tomto synodním výboru od jeho vzniku zasedali: Josef Souček jako předseda a synodní senior, Ferdinand Hrejsa jako náměstek synodního seniora, Ferdinand Kavka jako synodní kurátor, Antonín Boháč jako náměstek synodního kurátora a Josef Král s Františkem Prudkým jako řadoví členové synodního výboru. J. TOUL, *Jubilejní kniha...*, s. 25. Nástupcem Josefa Součka se stal Kamil Nagy, který ale brzy zemřel, a po něm Josef Křenek. Po Ferdinandu Kavkovi se stal synodním kurátorem Antonín Boháč. V. HÁJEK, *Život v církvi...*, s. 21–22.

³⁷ V. HÁJEK, *Život v církvi...*, s. 22.

seniorátů.³⁸ V roce 1925 vznikl Plzeňský seniorát³⁹ a počet seniorátů se tak na delší dobu ustálil na třinácti, některé senioráty byly přejmenovány.⁴⁰ Sloupnický sbor patřil už od svého vzniku do Chrudimského seniorátu.⁴¹

Členy seniorátního shromáždění (neboli konventu) byli členové seniorátního výboru, faráři v činné službě (i vikáři uznání seniorátním shromážděním), poslanci volení staršovstvem farního sboru a další. Řádná seniorátní shromáždění se konala jednou za rok, mimořádná podle potřeby. Zabývala se stavem a potřebami jednotlivých sborů a prací v nich konanou.⁴² Seniorátní výbor (konsenior/senior, jeho náměstek, seniorátní kurátor a jeho zástupce a 2 náhradníci) se volil ze seniorátního shromáždění obvykle na šest let.⁴³

1.3 Stručný vývoj počtu sborů a členů

Nově vzniklá církev měla 114 samostatných farních sborů, z nichž většina byla venkovská. Po válce a spojení církve nastalo velké přestupové hnutí (v letech 1919–1923). Ze 120 000 evangelíků napočítaných v době první světové války podle církevních údajů vzrostl počet přibližně na 250 000 v roce 1924.⁴⁴ Nově příchozí členové byli především z měst, venkov zůstal přestupovým hnutím v podstatě nedotčen. V letech 1919–1939 vzniklo několik nových sborů (49 ve městech a čtyři ve venkovských obcích).⁴⁵

V roce 1930 měla Českobratrská církev evangelická 160 farních a 28 filiálních sborů, 192 kazatelských stanic,⁴⁶ 120 farářů (také jednoho výpomocného faráře

³⁸ Pražský, Podřipský, Poděbradský, Královéhradecký, Čáslavský, Chrudimský, Poličský, Německobrodský, Novoměstský, Brněnský, Vsetínský, Moravskoslezský, *Schematismus Českobratrské církve evangelické*, Kalendář českobratrský na rok 1926, 1926, s. 140–141.

³⁹ E. FIALOVÁ, *Malý obrazový průvodce...*, s. 82.

⁴⁰ Pražský, Plzeňský, Podřipský, Poděbradský, Královéhradecký, Chrudimský, Čáslavský, Poličský, Tábořský, Novoměstský, Brněnský, Vsetínský, Moravskoslezský, J. TOUL, *Jubilejní kniha...*, s. 25–26.

⁴¹ Archiv farního sboru Českobratrské církve evangelické ve Sloupnici (dále A FS ČCE Sloupnice), číslo knihy (dále č. kn.) III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴² Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 79, 80, 81.

⁴³ *Tamtéž*, § 81.

⁴⁴ František Mrázek DOBIÁŠ, *Sociologická struktura našich sborů*, in: *Církev v proměnách času 1918–1968*. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické, Praha 1969, s. 48–49.

⁴⁵ *Tamtéž*, s. 49–50. Podrobný seznam sborů s rokem vzniku viz Chronologie sborů ČCE. *Evangnet. Nezávislý evangelický portál*. [online]. [cit. 2015-1-20]. Dostupné z: <http://www.evangelnet.cz/cce/chronologie>.

⁴⁶ Kazatelské stanice byly shromažďovací střediska, kde se konaly bohoslužby pro členy sboru, kteří byli příliš vzdáleni od farního sídla. Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 30.

z Ameriky), 32 vikářů a 14 diakonů.⁴⁷ Podle církevních údajů celá církev sdružovala přibližně 260 000 členů.⁴⁸ Poté už počet členů rostl pozvolna (v první polovině roku 1939 církevní údaje uvádějí okolo 280 000 členů) a počet farních sborů se zvětšil pouze o šest a filiálních o čtyři. Jedenáct farních sborů, pět filiálních a třicet jedna kazatelských stanic s celkem asi s 20 000 věřícími leželo v území zabraném Němci na podzim 1938.⁴⁹

Po druhé světové válce se mnoho evangelíků účastnilo osidlování pohraničí, kde se budovaly nové sbory i s využitím budov po bývalé německé evangelické církvi.⁵⁰ Do republiky se také vraceli čeští evangeličtí reemigranti z oblastí bývalého pruského Slezska a nynějšího Polska a Ukrajiny. Okolo roku 1950 tak Českobratrská církev evangelická podle svých údajů měla nejvíce členů ve své historii – asi 340 000. Poté ale započal úbytek členů i s tím související redukce počtu sborů⁵¹ a tento trend pokračuje dodnes.

⁴⁷ Vikář viz kapitola 3.4. Diakon (neboli jáhen) byl duchovní, který ale nemohl samostatně spravovat sbor a neměl vysokoškolské bohoslovecké vzdělání. J. R. TRETERA – Z. HORÁK, *Slovník...*, s. 58; Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 57.

⁴⁸ *Schematismus Českobratrské církve evangelické*, Kalendář českobratrský na rok 1932, 1932, s. 138.

⁴⁹ *Schematismus Českobratrské církve evangelické*, Kalendář českobratrský na rok 1940, 1940, s. 109.

⁵⁰ F. M. DOBIÁŠ, *Sociologická struktura...*, s. 49–50.

⁵¹ E. FIALOVÁ, *Malý obrazový průvodce...*, s. 82.

2 Historie sloupnického evangelického reformovaného sboru do roku 1918

2.1 Obec Sloupnice

Sloupnice leží ve východních Čechách mezi městy Litomyšlí na jihu, Vysokém Mýtě na západě, Brandýsem nad Orlicí na severu a Českou Třebovou na východě. Vesnice se táhne v délce 7 kilometrů v nehlubokém údolí podél potoka zvaného Bílá Labuť.

Původ obce sahá do 13. století. Město Litomyšl koupěmi získalo téměř celou Sloupnici, jen malá část vsi byla součástí choceňského panství, a to až do zrušení poddanství v roce 1848. Existovaly zvlášť „*ves Sloupnice horní správy*“ a „*ves Sloupnice dolní správy*“, které byly sloučeny v jeden celek roku 1788. Stále ale zůstalo rozdělení na část Horní Sloupnice a část Dolní Sloupnice. V 17. století vznikla Vesnička, která byla později začleněna do Horní Sloupnice. Od 18. století patří ke Sloupnici osamocená osada Džbánovec a Končiny rozdělené na dvě části.⁵²

Od roku 1850 patřila Sloupnice k politickému a soudnímu okresu Litomyšl (až do roku 1960). V roce 1850 měla Sloupnice 2 582 obyvatel.⁵³ V roce 1924 se Sloupnice rozdělila na dvě části – obec Dolní Sloupnice a obec Horní Sloupnice.⁵⁴ Následkem rozdělení obce bylo v únoru 1928 provedeno nové očíslování domů v Dolní Sloupnici a v říjnu 1930 i v Horní Sloupnici.⁵⁵

2.2 Vydání tolerančního patentu a vznik reformovaného sboru ve Sloupnici

Litomyšl a Brandýs nad Orlicí a jejich okolí bývaly centry jednoty bratrské. Bratrský biskup Jan Augusta byl zajat v lesích právě nedaleko Sloupnice.⁵⁶ Ve Sloupnici zůstali tajní evangelíci i po Bílé hoře. Svědčí o tom zprávy vikariátních a farních úřadů, které se týkají kacírů a podezřelých z kacírství.⁵⁷

⁵² *Almanach...*, s. 10, 16.

⁵³ Dějiny obce. *Sloupnice* [online]. [cit. 2014-11-9].

Dostupné z: <http://www.sloupnice.cz/index.php?nid=1063&lid=cs&oid=90465>.

⁵⁴ A FS ČCE Sloupnice, signatura (dále sign.) kart. Kor. 11., Sborová korespondence roč. 1919–1940, Zpráva Okresní správy politické v Litomyšli farnímu sboru ČCE ve Sloupnici o rozluce obce Sloupnice ze dne 10. února 1925, č. 5642/2/3-3-13. Tyto části se opět spojily v roce 1976, Dějiny obce. *Sloupnice* [online]. [cit. 2014-11-9].

Dostupné z: <http://www.sloupnice.cz/index.php?nid=1063&lid=cs&oid=90465>.

⁵⁵ *Almanach...*, s. 20.

⁵⁶ B. SMETÁNKA, *Úzkou cestou...*, s. 11.

⁵⁷ *Reformační sborník: práce z dějin československého života náboženského I.* Praha 1921, s. 80–192.

Vydání tolerančního patentu císařem Josefem II. 13. října 1781 tak na Litomyšlsku způsobilo značný rozruch.⁵⁸ Ve Sloupnici byl patent vyhlášen 30. listopadu. Již 4. prosince 1781 bylo na litomyšlském magistrátu přihlášeno celkem 1 238 nekatolíků, a to ze Sloupnice 609 lidí, 256 z Voděrad, 191 z Jehnědí, 122 ze Džbánova a 60 z Hrádku. Následovaly další přestupy a v roce 1782 bylo ve sloupnické farnosti téměř 40 % protestantů,⁵⁹ zatímco v samotné Litomyšli od katolictví přestoupila pouze jedna rodina.⁶⁰

První veřejně konané bohoslužby se konaly už 9. prosince 1781 u Chlebounů v Horní Sloupnici a začaly pilné přípravy k ustavení helvetského sboru. Přes počáteční zmatky a rozpory s katolíky přišel v červnu 1783 první duchovní – Jan Breznay z Uher, který založil matriky sboru 12. srpna 1783. Než byla postavena fara, pobýval dva roky u evangelické rodiny v Horní Sloupnici. Za jeho působení ve Sloupnici byl v roce 1784 postaven kostel pro sbor v nedaleké vesnici Džbánov.⁶¹

Druhým evangelickým duchovním ve Sloupnici byl Ondřej Akoss, také původem z Uher. Ve Sloupnici nastoupil do úřadu 3. února 1789. Za jeho působení byl ve Sloupnici roku 1795 vystavěn kostel.⁶²

Po něm nastoupil v roce 1802 Štěpán Vassarhely. Za jeho působení byl roku 1810 zřízen třetí (nynější) hřbitov v Horní Sloupnici. Byl to poslední sloupnický farář pocházející z Uher a první, který ve Sloupnici zemřel (9. ledna 1815)⁶³ a byl pohřben na místním hřbitově.

2.3 Sloupnický evangelický sbor v 19. a na počátku 20. století

Po maďarských duchovních zde až do konce první světové války působilo pět farářů: Gabriel Molnár (v letech 1816–1843), Josef Fischer (1843–1857), Jiří Čížek (1858–1879), který byl v letech 1867–1879 také seniorem Chrudimského seniorátu.⁶⁴ Bohumil Fleischer (1879–1913) vyučoval v letech 1880–1913 evangelické náboženství na gymnáziu v Litomyšli, kde také založil kazatelskou stanici. Věnoval

⁵⁸ B. SMETÁNKA, *Úzkou cestou...*, s. 16–17.

⁵⁹ B. BENIŠ, *Památník...*, s. 97, 100–101.

⁶⁰ M. SKŘIVÁNEK, *Litomyšl...*, s. 178.

⁶¹ Jelikož v Českých zemích nebyli žádní vzdělaní protestantští duchovní, byli povoláváni duchovní z Uher. B. SMETÁNKA, *Úzkou cestou...*, s. 16–23, 30.

⁶² *Tamtéž*, s. 28, 30.

⁶³ *Tamtéž*, s. 30, 32.

⁶⁴ *Tamtéž*, s. 42, 52.

se i botanice a entomologii, napsal Květenu Litomyšlska.⁶⁵ Navštěvoval ho také Alois Jirásek.⁶⁶ Po něm nastoupil v roce 1914 Benjamin Rudolf Fleischer.⁶⁷

Sbor kupoval vybavení a rozšiřoval své prostory. V roce 1834 byly do kostela pořízeny varhany. Roku 1849 byla po mnohaletých přípravách a průtazích vystavěna církevní škola a v roce 1855 byl podstatně rozšířen a opraven kostel. Další velká oprava proběhla v roce 1895⁶⁸ ke stoletému výročí výstavby chrámu.

2.4 Sloupnický sbor za první světové války

Po začátku 1. světové války odešla valná část mužských členů sboru do války a nastaly také problémy s nedostatkem jídla.⁶⁹

15. července 1914 nastoupil do Sloupnice nový farář, Benjamin Rudolf Fleischer. Ihned se vrhl do práce, především s mládeží – v době letních prázdnin se konalo cvičení konfirmandů, byla obnovena nedělní škola, rovněž počátkem září vešlo v život sdružení dospívající mládeže.⁷⁰

Rozeběhly se také přípravy k oslavám 500 let od upálení Jana Husa. V roce 1914 byly vykonány opravy na kostele a faře. Na jaře 1915 byly zasazeny v blízkosti kostela dvě Husovy lípy, mezi nimi byl pak umístěn a 18. července odhalen balvan z žulových kamenů. Vlastní jubilejní slavnost se konala v neděli 4. července (slavnostní bohoslužby a přednáška o „*duchovním životě Husově*“). Byla také provedena sbírka na jubilejní Husův dar. V létě byl opraven a znovu vymalován chrámový strop v presbyteriu.⁷¹

Po smrti císaře Františka Josefa se konala v kostele smuteční bohoslužba. Zesnulý panovník byl vnímán jako ochránce evangelické církve (díky svému patentu z roku 1861, kdy se evangelická církev stala rovnoprávnou církví katolické).⁷²

V únoru 1917 byla provedena rekvizice chrámových cínových nádob pro vojenskou správu. O rok později byly pro vojenské účely odebrány i píšťaly (o váze

⁶⁵ B. SMETÁNKA, *Úzkou cestou...*, s. 54.; M. SKŘIVÁNEK, *Litomyšl...*, s. 245.

⁶⁶ *Almanach...*, s. 69.

⁶⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

⁶⁸ B. SMETÁNKA, *Úzkou cestou...*, s. 34, 38–39, 42, 54.

⁶⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr. Celkem si první světová válka vyžádala ve Sloupnici 57 obětí, Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí (dále jen SOKA Ústí nad Orlicí), f. Archiv obce Sloupnice (dále jen AOS), kronika číslo (dále jen kr. č.) 413, Pamětní kniha obce Sloupnice, s. 297, 298.

⁷⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

⁷¹ *Tamtéž.*

⁷² *Tamtéž.*

19,5 kg) z chrámových varhan. Církev také několikrát upsala částky z fondového jmění na válečné půjčky.⁷³

Podle sborové kroniky se za války prohloubilo odcizení mnohých lidí od církve, naproti tomu někteří tváří tvář bídě a bolesti utvrdili své náboženské cítění.⁷⁴

Za světové války se také otevřela otázka samostatné evangelické církve. Sloupnický sbor v čele s farářem Fleischerem byl myšlenke české samostatné jednotné evangelické církve nakloněn a velice se angažoval. Pořádal přednášky na toto téma především v dobách oslav památky Husovy smrti. Na konci roku 1917 byla usnesena rezoluce, ve které sloupnický reformovaný sbor prohlásil souhlas s memorandem, které obsahovalo požadavky českých evangelických církví. Hlásil se k církevní historii litomyšlské oblasti a náboženské tradici zachované mezi sebou.⁷⁵

Sloupničtí se také aktivně podíleli na okrskových shromážděních věnovaných otázce sjednocení církve. V listopadu 1917 se konalo shromáždění v choceňském a sloupnickém kostele, v prosinci v Čermné. Tato shromáždění pokračovala i v roce 1918 – v únoru v Bučině a v březnu ve Sloupnici. V květnu se konalo shromáždění s účastí Sloupnických ve Džbánově.⁷⁶

V září 1918 vypukla chřipková epidemie v Čechách i okolních zemích, všeobecně nazývaná španělská chřipka. Rozšířila se také ve Sloupnici, tři týdny se kvůli ní nevyučovalo ve škole. Její první obětí se stal mladý presbyter evangelického sboru Jiří Beneš, rolník v Dolní Sloupnici č. 229 (staré číslo popisné, nové číslo popisné 4 – pozn. autorky). Zemřel po týdenní nemoci 12. října 1918 ve věku 37 let.⁷⁷

Církev byla činná i v charitativní oblasti především pořádáním různých sbírek, ale také darováním oděvu chudým dětem o Vánocích. Na začátku roku 1918 přijalo několik rodin sloupnických evangelíků osm dětí z chudých strádajících rodin ze Žižkova.⁷⁸

Vznik Československé republiky byl mezi sloupnickými evangelíky přijat s nadšením. Hned 3. listopadu se shromáždili v chrámu Páně, kde děkovali Bohu za milost, jíž se jim dostalo.⁷⁹

⁷³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁷⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

⁷⁵ *Tamtéž.*

⁷⁶ *Tamtéž.*

⁷⁷ *Tamtéž.*

⁷⁸ *Tamtéž.*

⁷⁹ *Tamtéž.*

Sloupničtí evangelíci hleděli dopředu s nadějí a odhodláním, jak vyjadřuje výroční zpráva presbyterstva za rok 1918, kterou předložilo v únoru 1919 širšímu zastupitelstvu: „*Nová doba, jak vidíme, přinese nám také v církvi nové úkoly. Nadějeme se, že změněné poměry přispějou k ozdravení církevního života. Náboženství bude zase postaveno na základě dobrovolnosti, zbaveno nucené povahy a zvykové přítěže; přijde k svému právu. Bude také zbaveno všelijakých berlí, jež až dosud je podpíraly a vlastně jeho životní schopnost oslabovaly. Doufejme, že vychází církvi nová lepší budoucnost. Pracujme o ni všichni dle svých nejlepších sil.*“⁸⁰

⁸⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

3 Správa sboru

Sbor je základní církevní jednotkou, spojující v určitém obvodu jednotlivce a rodiny ke společnému pěstování křesťanského života a ke správě společných zájmů a duchovních a církevních záležitostí.⁸¹

Po vzniku Československé republiky přetrvávala správa určená Nejvyšším císařským patentem z 8. dubna 1861. Farní obec byla spravována dvěma orgány – presbyterstvem a širším obecním zastupitelstvem.⁸²

Církevní zřízení z roku 1922 ustanovilo tři orgány vykonávající správu sboru – sborové shromáždění (případně zastupitelstvo), staršovstvo a duchovního správce. Farní sbor měl svého stálého duchovního správce,⁸³ tedy faráře.

3.1 Sborové shromáždění

Sborové shromáždění bylo tvořeno všemi členy sboru, kteří měli hlasovací právo. Hlasovací právo měli všichni členové, kteří byli staršovstvem přijati do seznamu voličů, a to muži i ženy. Museli ve sboru nejméně rok bydlet, dosáhnout dvaceti čtyř let a museli mít řádně zaplacený sborové příspěvky za předchozí rok. Farář měl právo volit z moci svého úřadu. Právo být voleni měli všichni členové sboru, kteří měli hlasovací právo a dovršili dvacet šest let.⁸⁴

Pro právoplatnost každého církevního shromáždění (tedy sborového shromáždění, zastupitelstva i staršovstva) a jeho usnesení být nutná přítomnost nadpoloviční většiny členů. Pozvání se muselo alespoň dvakrát ohlásit z kazatelny nebo se členové museli pozvat osobně nebo poštou. Platná usnesení a volby vyžadovaly nadpoloviční většinu odevzdaných platných hlasů. Hlasovalo se buď zvednutím ruky, nebo povstáním, při volbách tajně.⁸⁵

Každé shromáždění mělo svého předsedu a zapisovatele. Předseda předkládal věci, o nichž se mělo jednat a byl odpovědný za zákonnost veškerého jednání a usnášení. O každé schůzi se sepsal protokol obsahující pevně dané údaje (jak byla schůze svolána, jméno předsedy, seznam přítomných, předměty a pořadí jednání,

⁸¹ Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 7, 20.

⁸² J. TOUL, *Jubilejní kniha...*, s. 19–20.

⁸³ Filiální sbor neměl faráře a náležel tak k duchovní správě některého sousedního farního sboru. Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 7, 21.

⁸⁴ *Tamtéž*, § 38, 39.

⁸⁵ *Tamtéž*, § 10, 11, 13.

otázky předložené k hlasování a výsledek hlasování, popřípadě i protesty a ohrazení). Každá schůze všech církevních orgánů byla zahájena i zakončena modlitbou.⁸⁶

V některých sborech si mohlo sborové shromáždění se souhlasem seniorátního výboru ze sebe zvolit zastupitelstvo, které převzalo všechna práva sborového shromáždění mimo práva volit faráře.⁸⁷ V sloupnickém sboru bylo ustaveno toto zastupitelstvo. Sborovému shromáždění sloupnického sboru tedy zůstaly pravomoci volit faráře, zastupitelstvo a staršovstvo. (V roce 1922 volilo sborové shromáždění celé staršovstvo – 12 členů a 4 náhradníky.) Při sborovém shromáždění 18. března 1923 ale bylo jednomyslně schváleno, aby zastupitelstvo přejalo i tuto pravomoc.⁸⁸

Před přijetím nového církevního zřízení v roce 1922 byla obdobou sborového shromáždění schůze poplatníků sboru, kteří volili faráře a zastupitelstvo.⁸⁹

V roce 1918 se sešli poplatníci sboru k volbě poloviny zastupitelstva (viz kapitola 3.2). Sborové shromáždění se podle nového církevního zřízení sešlo v letech 1923, 1928, 1933, 1940 a 1946 k volbě celého zastupitelstva. V letech 1928, 1933 a 1947 volilo sborové shromáždění faráře.⁹⁰

Při všech sborových shromážděních byla přítomna nutná nadpoloviční většina členů. Každý volič obdržel už předem legitimaci se svým jménem opravňující k volbě a hlasovací lístek se jmény kandidátů. Před každou volbou přečetl předseda shromáždění příslušné paragrafy církevního zřízení a byla zvolena volební komise.⁹¹

Sborové shromáždění se v daném období scházelo pouze k volbám. Jinak shromáždění žádnou aktivitu nevyvíjelo a řízení chodu sboru bylo přenecháno zastupitelstvu a staršovstvu.

3.2 Zastupitelstvo

Zastupitelstvu sloupnického sboru příslušelo zejména přijímat výroční zprávu staršovstva o vykonaných pracích a o stavu sboru a na jejím základě se usnášet o staršovstvem projednaných návrzích, usnášet se o počtu členů staršovstva a zastupitelstva a volit staršovstvo, starat se o hospodářský chod sboru, nemovitý majetek, usnášet se o změnách hranic atd.⁹²

⁸⁶ Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 14, 15.

⁸⁷ *Tamtéž*, § 41.

⁸⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁸⁹ *Tamtéž*.

⁹⁰ *Tamtéž*; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

⁹¹ *Tamtéž*.

⁹² Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 42.

Několikrát se stalo, že se ke schůzi nesešla nutná nadpoloviční většina zastupitelů. V tom případě se podle zákona⁹³ sešla schůze o půl hodiny později, než bylo původně ustanoveno (v případě voleb do staršovstva se schůze ohlásila na některou pozdější dobu), a mohla činit usnesení za jakéhokoli počtu přítomných.⁹⁴

Zastupitelstvo sloupnického evangelického sboru se většinou scházelo jednou ročně v jarních měsících. Schůze se konala na faře obyčejně v neděli po dopoledních bohoslužbách. Zastupitelstvu předsedal předseda staršovstva, tedy kurátor nebo farář. Průběh výročních schůzí se nijak zásadně nelišil – na začátku se oznámil jednací plán, schválil se protokol předchozí schůze zastupitelstva, farář přečetl zprávu o stavu a činnosti sboru za předchozí rok, dále se schvalovaly účty za předchozí rok a schvaloval se rozpočet na rok příští. Účty i rozpočet se pokaždé, někdy s malými připomínkami, schválily. Probírat se mohly i další návrhy staršovstva. Ze zastupitelů se také volili dva verifikátoři protokolu o schůzi a dva revizoři účtů. Mimořádné schůze zastupitelstva se konaly, pokud bylo nutné okamžitě schválit další důležité věci (např. stavební úpravy, obsazení místa faráře apod.).⁹⁵

Při schůzích zastupitelstva se většinou sešlo okolo třiceti členů (z celkových padesáti), nejvíce na první schůzi po volbách. Ve třicátých letech se návštěvnost pohybovala jen okolo dvaceti členů. Ve čtyřicátých letech se opět obvyklá účast přehoupla přes třicet zastupitelů.⁹⁶

Někteří zastupitelé na schůze docházeli pravidelně. Někteří však schůze navštěvovali jen výjimečně a o chod sboru se příliš nezajímali. Zastupitelstvo jako celek příliš velkou aktivitu nevyvíjelo a spíše jen schvalovalo návrhy staršovstva.

3.2.1 Volby a členové

Před přijetím nového církevního zřízení v roce 1922 volili zastupitelstvo poplatníci sboru. Kandidátní listinu navrhovalo staršovstvo. Volební období trvalo šest let, ale volby se konaly každé tři roky, kdy se volila pouze polovina zastupitelstva. Sloupnické zastupitelstvo mělo dohromady padesát zastupitelů

⁹³ Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 43.

⁹⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

⁹⁵ Např. v letech 1918 a 1919 konalo zastupitelstvo dokonce 3 schůze ročně, kromě běžných záležitostí se zabývalo také novou úpravou církevních poměrů a financí. Musel se také vyřešit problém s varhanami, kterým byly v roce 1918 rekvírovány prospektové pišňaly. A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁹⁶ *Tamtéž*; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

a několik náhradníků (počet kolísal mezi deseti a dvanácti). Náhradníci nastoupili do zastupitelstva po smrti nebo odchodu nějakého člena.⁹⁷

Po schválení nového církevního zřízení se zastupitelstvo volilo najednou a nikoli již po polovinách. Počet členů zastupitelstva zůstal stejný, zastupitelé se volili na šest let a mohli být opět voleni. Pokaždé byla zvolena celá kandidátní listina navržená staršovstvem. Členové s hlasovacím právem obdrželi hlasovací lístek a kandidátní listinu do svého domu. Volební seznamy byly také vyloženy na faře k nahlédnutí po dobu čtrnácti dní. Farář ohlásil dopředu volby alespoň dvakrát z kazatelny. Na začátku voleb přečetl předseda shromáždění příslušné odstavce církevního zřízení. Volební lístky s kandidáty se ukládaly do připravené urny a jméno každého voliče se zapisovalo. Na volbu dohlížela volební komise zvolená z řad voličů a zvolený zapisovatel vše zapsal.⁹⁸

17. března 1918 proběhly poslední volby do zastupitelstva podle starého zřízení. Volila se polovina zastupitelů a pět náhradníků (druhá polovina zůstala z předchozích voleb z roku 1914).⁹⁹

První volby podle nového zřízení proběhly ve Sloupnici 18. března 1923. Volilo se všech padesát členů zastupitelstva a deset náhradníků. V těchto volbách mohly být poprvé voleny i ženy a také byly čtyři zvoleny.¹⁰⁰ Mezi zastupiteli bylo také několik členů z nově přiřazených obcí. Na návrh staršovstva zde bylo jednomyslně schváleno svěřit pravomoc volit staršovstvo zastupitelstvu.¹⁰¹

Před dalšími volbami v dubnu 1928 rozhodlo staršovstvo, aby Dolní Sloupnice měla v zastupitelstvu dvacet dva zástupců, Horní Sloupnice také dvacet dva zástupců a šest zástupců bylo z přiřazených obcí.¹⁰²

Pro volby v březnu 1940 stanovilo staršovstvo podmínku, že voleb se mohou zúčastnit ti, kteří mají zaplacený salár ve výši alespoň 5 K. Při volbách 24. března 1946 byl zvýšen počet zastupitelů na padesát jedna a volit mohl každý člen sboru,

⁹⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁹⁸ *Tamtéž*; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

⁹⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹⁰⁰ za zastupitelky Marie Benešová z Dolní Sloupnice 229 (st. č. p., n. č. p. 4 – pozn. autorky) a Alžběta Coufalová z Horní Sloupnice 112 (st. č. p., n. č. p. 241 – pozn. autorky) a za náhradnice Františka Morávková z Dolní Sloupnice 228 (st. č. p., n. č. p. 3 – pozn. autorky) a Anna Veselá z Horní Sloupnice 51 (st. č. p., n. č. p. 187 – pozn. autorky), *tamtéž*.

¹⁰¹ *Tamtéž*.

¹⁰² *Tamtéž*.

který dovršil dvacet jedna let a platil salár. Po třiadvaceti letech byly opět zvoleny dvě ženy do zastupitelstva a dvě náhradnice.¹⁰³

Zastupitelé se příliš neobměňovali, většinou byli zastupiteli několik období po sobě. Na kandidátní listinu byla dávána nová jména místo odstěhovaných, zemřelých nebo starších členů, kteří se už na další období necítili dost zdraví. Místo nich se dopisovali mladší členové, především ti, kteří byli většími poplatníky a měli velký zájem o církevní věci.¹⁰⁴

Staršovstvo měnilo podmínky pro získání hlasovacího práva. Přestože nové církevní zřízení otevřelo církevní správu ženám, do zastupitelstva za dané období pronikly pouze čtyři (a čtyři náhradnice).

3.3 Staršovstvo

Staršovstvo bylo hlavním orgánem, který řídil chod sboru. Muselo být zřízeno v každém sboru a tvořil ho farář a další starší zvolení sborovým shromážděním (případně zastupitelstvem).¹⁰⁵ Do roku 1922 byl používán pojem presbyterstvo. Nové církevní zřízení jeho funkci a pravomoci téměř nezměnilo.¹⁰⁶ Staršovstvu příslušelo obzvláště pečovat o křesťanský život ve sboru (ať už vlastním osobním příkladem, tak i službou), o pravidelné konání chrámového shromáždění (a usnášet se o případných změnách času jeho konání), udržovat církevní řád a kázeň, dbát o svěcení neděle, výchovu mládeže v církvi, starat se o chudé a nemocné, přijímat nové členy do sboru, spravovat sborovou knihu atd. Na starosti mělo také veškeré volby a založení seznamu členů s hlasovacím právem. Dále svolávalo sborové shromáždění a zastupitelstvo a provádělo jejich usnesení a také usnesení a nařízení vyšších církevních orgánů. Mohlo i volit a propouštět vikáře (na rozdíl od volby faráře), zvláštní učitele náboženství, varhaníky, kostelníky apod. Další důležitou povinností byla péče o hospodářské věci sboru (spravování jmění, vedení účtů, tvoření rozpočtu, rozvrhování sborových příspěvků na členy atd.). V prvních měsících každého roku muselo předložit zastupitelstvu účty za minulý rok, zprávu o stavu sboru a o práci vykonané v minulém roce. Sborové účty musely být rovněž

¹⁰³ Marie Kroulíková z Horní Sloupnice 59 a Marie Mikulecká z Horní Sloupnice 200 za zastupitelky a Marie Radimecká z Horní Sloupnice 85 a Růžena Sokolová z Horní Sloupnice 168 za náhradnice, A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

¹⁰⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

¹⁰⁵ Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 44.

¹⁰⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

předloženy do konce května každého roku seniorátnímu výboru.¹⁰⁷ Staršovstvo také volilo za sebe poslance do seniorátního shromáždění.¹⁰⁸

Členové staršovstva nemohli být navzájem příbuzní (manžel a manželka, rodiče a děti, bratři a sestry, tchán a tchyně, zeť nebo snacha). Při uvolnění místa faráře, se administrátor sboru stal členem staršovstva. Počet starších a náhradníků se řídil velikostí sboru (starších mohlo být nejméně šest a nejvíce dvacet čtyři, což určilo sborové shromáždění nebo zastupitelstvo se schválením seniorátního výboru). Starší se volili na šest let a mohli být opět voleni. Volbu staršovstva řídil jeho dosavadní předseda nebo místopředseda.¹⁰⁹ Nově zvolení starší vykonali při nedělním chrámovém shromáždění podáním ruky faráři slib.¹¹⁰

Staršovstvo pak ze svého středu zvolilo kurátora a jeho zástupce, zapisovatele a pokladníka, případně podle potřeby i jednatele, správce fondů, správce realit a účetního.¹¹¹ Jména zvoleného kurátora i jeho zástupce se oznámila okresní politické správě.¹¹² Za předsedu si staršovstvo zvolilo na šest let buď kurátora, nebo faráře. Byl-li předsedou farář, kurátor byl místopředsedou a naopak. Farář a kurátor pak zastupovali sbor navenek.¹¹³

Schůzi staršovstva svolával předseda podle potřeby anebo na přání alespoň čtvrtiny členů. Záznamy o schůzích se zapisovaly do zvláštní knihy, která se předkládala konseniorovi (seniorovi) při vizitaci.¹¹⁴

Funkce staršího byla čestným úřadem a vykonávala se bezplatně.¹¹⁵

Sloupnické staršovstvo fungovalo podle výše uvedených předpisů. Konalo své schůze podle potřeby několikrát ročně (většinou sedm až deset schůzí). Jednalo o běžném chodu sboru, případně o mimořádných věcech (především stavebních úpravách). V jarních měsících se vždy konala schůze staršovstva, na které se schvalovaly účty, které se poté předložily zastupitelstvu.¹¹⁶

V prosinci 1918 vyslalo sloupnické staršovstvo delegáty na generální synod českých evangelických církví v Praze (vyslání byli farář Benjamin Fleischer,

¹⁰⁷ Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 45.

¹⁰⁸ *Tamtéž*, § 45.

¹⁰⁹ *Tamtéž*, § 44.

¹¹⁰ „Slibuji před Bohem, že v činnosti své jak starší budu blaha tohoto sboru svědomitě dbát a přihlížet k tomu, aby církev rostla všelijak v Toho, kterýž jest hlava, totiž v Krista.“ *Tamtéž*, § 46.

¹¹¹ *Tamtéž*, § 47.

¹¹² *Tamtéž*.

¹¹³ *Tamtéž*.

¹¹⁴ *Tamtéž*, § 49.

¹¹⁵ *Tamtéž*, § 51.

¹¹⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

pokladník Josef Morávek a presbyter Jan Janecký). Sloupnické staršovstvo podporovalo myšlenku spojení církví.¹¹⁷

Po odchodu faráře (což bylo v letech 1924, 1930, 1931 a 1946) přibyla staršovstvu práce. V první řadě muselo zajistit konání bohoslužeb. Kázat mohl administrátor nebo nějaký farář ucházející se o místo, většinou však byly bohoslužby čtené. (Kázání četli především starší Josef Prušek, Ladislav Morávek, Jan Janecký, Antonín Šplíchal, Jan Mikulecký nebo Ladislav Beneš.)¹¹⁸ Dále muselo staršovstvo zajistit výuku náboženství, nedělní školu (tomu se věnoval především Antonín Šplíchal), korespondenci a zároveň shánět nového faráře. Staršovstvo navazovalo styky s jinými faráři a zvalo je do Sloupnice na zkušební kázání nebo si je několik členů jezdilo poslechnout přímo do jejich působitě. Přes veškerou snahu staršovstva ale zůstal po odchodu faráře Fleischera sbor bez duchovního téměř dva roky.¹¹⁹

2. června 1929 přijel na vizitaci konsenior Chrudimského seniorátu Rudolf Medek z Bučiny, který z návštěvy sepsal zprávu pro synodní výbor, ve kterém tlumočil i některá přání sloupnického staršovstva. To chtělo větší decentralizaci církve – aby se o nařízeních jednalo na seniorátních konventech a v samotných sborech předtím, než přijdou shora.¹²⁰

Další práce přibyla staršovstvu a faráři za nacistické okupace. V únoru 1941 na schůzi staršovstva připomněl farář, aby si starší dělali častěji při schůzích krátkou přednášku k povzbuzení jejich práce. Po nařízení okresního úřadu musel sbor v květnu 1942 zřídit desetičlenný odbor k první pomoci při náletu nebo požáru. Vedením tohoto odboru byl pověřen Tobiáš Čapek. Na podzim roku 1942 přišlo nařízení o dvoujazyčných nápisech, označení farního úřadu a úředních hodin. Přibýly také žádosti o výpisy z matrik.¹²¹

V roce 1942 se staršovstvo připravovalo na vizitaci synodního seniora a synodního kurátora. Návštěva se ale zrušila a uskutečnila se až 31. října 1943, kdy do sboru zavítal synodní senior Josef Křenek. Přítomno bylo i mnoho jiných hostů, jako faráři ze sousedních sborů, seniorátní kurátor aj.¹²²

¹¹⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹¹⁸ *Tamtéž*; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

¹¹⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹²⁰ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Vizitační protokol z návštěvy sloupnického sboru ze dne 2. června 1929.

¹²¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

¹²² *Tamtéž*.

Průměrně se ke schůzím scházelo deset starších. Většina zvolených starších brala svůj úřad zodpovědně a schůze pravidelně navštěvovala nebo se předem omluvili. Až do roku 1940 si mezi sebou presbyteři vykali.¹²³

Staršovstvo bylo po celou dobu nejdůležitějším orgánem sboru. Podařilo se mu zajistit plynulý chod sboru i v době uvolnění místa faráře a dovedlo získat nové faráře v poměrně krátkém čase.

3.3.1 Volby a členové

Do roku 1922 mělo staršovstvo čtrnáct členů. Jejich volební období bylo šest let, ale volila se přibližně po třech letech polovina staršovstva. V březnu 1922 byly vykonány volby podle nového církevního zřízení. Bylo schváleno, aby mělo staršovstvo dvanáct členů a čtyři náhradníky. Dolní a Horní Sloupnice měly mít stejný počet zástupců. Volilo se celé staršovstvo najednou, ale bylo rozhodnuto, že se bude volit každé tři roky polovina staršovstva jako doposud. (Po třech letech tedy měla být vylosována polovina staršovstva a zvolena nová polovina na šest let.) V případě úmrtí nebo rezignace některého staršího se konala doplňovací volba, zastupitelstvem byl pak zvolen většinou někdo z náhradníků. Vzhledem k přiřazení Českých Heřmanic a Netřeb (viz kapitola 4.1) bylo v roce 1925 schváleno rozšíření staršovstva o jednoho člena z přespolních obcí.¹²⁴ Staršovstvo tedy mělo od té doby třináct členů.

Přestože podle nového církevního zřízení¹²⁵ mohly být do staršovstva voleny i ženy, při schůzi volební komise, která měla navrhnout kandidátní listinu pro volbu staršovstva, bylo 28. února 1922 rozhodnuto, že ženy nebudou do staršovstva přibírány.¹²⁶

Volba probíhala následovně: staršovstvo zvolilo při své schůzi komisi, která měla navrhnout kandidátní listinu. Komise nejprve hlasovala o starých presbyterech, poté případně vybírala nové z řad zastupitelstva. Po schválení byly kandidátky vytištěny, dodány voličům a vystaveny na faře. Volba se ještě třikrát oznámila z kazatelny a poté se vykonala při schůzi zastupitelstva. Pokaždé proběhla volba bez problémů a dostavil se nadpoloviční počet zastupitelů. Voliči odevzdávali své lístky s vybranými kandidáty. Přestože mohli dopisovat i své kandidáty, byly vždy zvoleny

¹²³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

¹²⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹²⁵ Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 44.

¹²⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

navržené kandidátky beze změn. Od roku 1937 bylo zavedeno hlasování aklamací,¹²⁷ pravděpodobně vzhledem k do té doby jednoznačným výsledkům.

Při své první ustavující schůzi si staršovstvo zvolilo funkcionáře, obvykle na šest let. Ve sloupnickém staršovstvu byly funkce kurátora, místokurátora, pokladníka, starajícího se o sborové účty, zapisovatele, správce církevních pozemků, který vybíral nájemné z pozemků, případně i správce budov.¹²⁸ Všichni zvolení členové staršovstva v daném období jsou uvedeni v příloze 2.

Při volbách v dubnu 1918 byli zvoleni na šest let všichni předchozí presbyteři. Před volbami ještě rezignoval František Mikulecký (zvolený v roce 1914) a za něho byl na 3 roky zvolen Jan Janecký z Dolní Sloupnice. Již půl roku po volbách zemřel po presbyter a bývalý pokladník sboru Jiří Beneš na španělskou chřipku. V březnu 1919 se konala doplňovací volba, ve které byl za zemřelého Beneše zvolen Jan Šplíchal z Dolní Sloupnice. Na svou funkci presbytera rezignoval Ladislav Vašina z Dolní Sloupnice, kterého nahradil Josef Vašina z Horní Sloupnice.¹²⁹

Z řad členů staršovstva odešel před koncem tohoto volebního období Václav Čapek z Dolní Sloupnice, který zemřel v březnu 1920. Na funkci presbytera také rezignoval Václav Bečička. Presbyterstvo se usneslo, aby se doplňovací volba nekonala vzhledem k tomu, že mělo v blízké době vejít v život nové církevní zřízení.¹³⁰

V únoru 1922 začalo staršovstvo konat přípravy k novým volbám. Volit se mělo najednou všech dvanáct členů staršovstva a čtyři náhradníci. Z dvanácti zbylých členů staršovstva bylo volební komisí na kandidátní listinu vybráno osm, zbylé čtyři vybrala z řad zastupitelstva. Staršovstvo bylo zvoleno podle kandidátní listiny. Kurátorem byl zvolen Jan Šplíchal, místokurátorem Jan Janecký z Horní Sloupnice, pokladníkem Josef Prušek z Horní Sloupnice.¹³¹ V červenci 1923 ale kurátor Šplíchal podlehl zápalu plic. Už v září byl při doplňující volbě do staršovstva zvolen Václav Zavřel z Dolní Sloupnice a opět kompletní staršovstvo zvolilo nového kurátora. Stal se jím dosavadní místokurátor Jan Janecký,¹³² narozený 7. června 1859. V staršovstvu byl činným od mladých let. Několik let byl v obecní samosprávě ještě

¹²⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹²⁸ *Tamtéž.*

¹²⁹ *Tamtéž.*

¹³⁰ *Tamtéž.*

¹³¹ *Tamtéž.*

¹³² *Tamtéž.*

jednotné Sloupnice, více jak třicet let byl vedoucím funkcionářem v místní Občanské záložně.¹³³

Další volby proběhly v květnu 1928. Matěj Mikulecký z Horní Sloupnice a Josef Marek a Jan Janecký z Dolní Sloupnice už nechtěli být znovu zvoleni. Kurátorem byl opět zvolen Jan Janecký, místokurátorem Ladislav Beneš, pokladníkem Josef Faltejsek a zapisovatelem Josef Prušek.¹³⁴

Při volbách v roce 1931 dosavadní kurátor Jan Janecký sdělil, že pro vysoké stáří již volbu nepřijme. Za staršího místo něj byl zvolen Jan Vaňous z Horní Sloupnice, za kurátora Ladislav Beneš. Za místokurátora byl zvolen Jan Mikulecký z Českých Heřmanic. Na Benešův návrh byl Jan Janecký zvolen za čestného kurátora do své smrti.¹³⁵ Pokladníkem byl opět zvolen Josef Faltejsek a zapisovatelem Josef Prušek.¹³⁶

V roce 1937 rezignoval zapisovatel Josef Prušek a spokojil se jen s místem širšího zastupitele a revizora účtů. Novým zapisovatelem byl zvolen Antonín Šplíchal z Dolní Sloupnice. Pro vysoký věk rezignoval i Josef Janecký, zvolený v roce 1934. Rovněž pokladník Faltejsek se musel z rodinných důvodů vzdát přímé činnosti ve staršovstvu. Sbor měl potíže s hledáním nového pokladníka (zvolený Ladislav Šilar funkci nepřijal), ale nakonec se této práce ujal Jan Vaňous pod podmínkou, že mu ostatní členové pomohou. S výběrem saláru mu pak vypomáhal Josef Doubrava st. z Horní Sloupnice a Jan Matyáš ml. z Dolní Sloupnice a při sestavování účtů přispěl Josef Prušek.¹³⁷

Před volbami 1940 oznámil Josef Doubrava z Horní Sloupnice, že už nechce být volen. Další volby se uskutečnily bez větších změn mezi zvolenými. Kurátorem a předsedou staršovstva byl opět jednohlasně zvolen Ladislav Beneš, který byl kurátorem až do roku 1949. Od roku 1938 byl také členem seniorátního konventu a účastnil se 8. synodu v roce 1939.¹³⁸

Volby byly většinou jen potvrzením navržených jmen. Volební kandidátku navrhovalo samo staršovstvo. Přestože to zákon umožňoval, staršovstvo se usneslo

¹³³ SOKA Ústí nad Orlicí, f. Archiv obce Dolní Sloupnice (dále AODS), kr. č. 415, Pamětní kniha obce Dolní Sloupnice, s. 63.

¹³⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹³⁵ Zemřel 17. února 1944, došlo několik dopisů s upřímnou soustrastí i od synodního seniora z Prahy a faráře Henycha z Holic. A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

¹³⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹³⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

¹³⁸ *Tamtéž.*

nepřijímat mezi sebe ženy. Tradice a zvyk zůstávaly pravděpodobně příliš silné. Nejméně aktivnějšími v řadách staršovstva byli kurátoři, především Jan Janecký a Ladislav Beneš.

3.4 Faráři (duchovní správci)

Církevní zřízení z roku 1922 používá souhrnný termín kazatelé neboli duchovní správce, což byli církevní starší odborně vzdělaní ke svému úřadu a zvláště povolání a zřízení (ordinovaní) církví. Tento úřad přijali za své životní poslání.¹³⁹ Postavení faráře se příliš nelišilo od stavu před přijetím nového církevního zřízení, kdy byl volen poplatníky sboru.¹⁴⁰

Ordinovaní mohli být jen ti, kteří vykonali s prospěchem bohoslovecké zkoušky předepsané zkušebními řádem, obdrželi dekret volitelnosti a byli řádně zvoleni některým sborem za vikáře nebo faráře.¹⁴¹ Před ordinací se museli zavázat vlastnoručně podepsaným reversem, že budou věrně konat svůj úřad. Ten se poté předložil synodnímu výboru (radě).¹⁴²

Jejich hlavním posláním bylo zvěstovat sv. Písmo a tak vést sbor ke Kristu učením i svým křesťanským životem. Jejich povinností bylo se vědecky i prakticky ve svém povolání stále vzdělávat a zdržovat se zaměstnání, které by se přičilo jejich úřadu nebo je zdržovalo v konání jejich povinností.¹⁴³

Měli především pečovat o duchovní a náboženský život ve sborech, zejména řídit chrámová shromáždění, kázat slovo Boží, příslužovat svátostmi a vykonávat všechny jiné duchovenské služby; pečovat o vyučování náboženství, o další duchovní vzdělání mládeže a navštěvovat členy sboru (zvláště v nemoci a zármutcích).¹⁴⁴

Kazatelé byli buď faráři, nebo vikáři. Farář byl duchovní správce sboru, kterému byly svěřeny kazatelské povinnosti k samostatnému vykonávání. Sám vyučoval, ale i dozíral na náboženské vyučování i všechnu náboženskou práci ve sboru, psal nebo za své odpovědnosti dal psát církevní knihy, veřejné matriky a spravoval je a pečoval o sborový archiv. Spolu s kurátorem zastupoval sbor. Byl členem staršovstva a seniorátního shromáždění.¹⁴⁵

¹³⁹ Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 54.

¹⁴⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹⁴¹ Vyhláška č. 155/1931 Sb., § 54.

¹⁴² Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 55.

¹⁴³ *Tamtéž.*

¹⁴⁴ *Tamtéž.*

¹⁴⁵ *Tamtéž*, § 56.

Naproti tomu vikář byl farářův pomocník povoláný buď pro dočasnou farářovu nemožnost vykonávat plně svůj úřad, nebo pro vzrůst práce ve sboru. Konal své práce za farářova dozoru a odpovědnosti v dorozumění se staršovstvem. Byl poradním členem staršovstva i seniorátního shromáždění, ale se souhlasem sborového shromáždění (zastupitelstva), respektive seniorátního shromáždění se mohl stát členem plnoprávným.¹⁴⁶

Povinností sboru bylo poskytnout svému faráři dostatečné příjmy k opatření slušné výživy jeho rodiny a k vychování jeho dětí.¹⁴⁷ Faráři i vikáři byli povinni stát se členy církevního penzijního ústavu.¹⁴⁸ Farář měl nárok na nejméně třínedělní dovolenou, měl se však postarat o nejnutnější sborové práce.¹⁴⁹

Za faráře mohl být zvolen ten, kdo získat dekret volitelnosti v Českobratrské církvi (vydaný synodním výborem, později radou, podle zkušebního bohosloveckého řádu) a dovršil dvacátý šestý rok věku (pokud byl mladší, mohl být volen jen za vikáře).¹⁵⁰ Po třech letech své celkové církevní služby se faráři volili zpravidla na doživotí, do té doby se volili pouze prozatímně.¹⁵¹ Vikářský úřad byl na dobu určenou vokační listinou.¹⁵²

Místo faráře se mohlo uvolnit především úmrtím, odchodem na odpočinek, přeložením na jiné působiště, vystoupením z církve nebo se mohl dobrovolně vzdát úřadu. V tomto případě podal farář rezignaci staršovstvu a konseniorovi (seniorovi), který ji předložil synodnímu výboru k potvrzení. V případě uvolnění farářského místa podalo staršovstvo zprávu konseniorovi (seniorovi) s návrhem, jak by se měl úřad prozatímně zastupovat a konsenior (senior) zařídil vše potřebné.¹⁵³

Příprava a řízení volby faráře byla jednou z povinností staršovstva. Nejprve mělo veřejně ohlásit, že je místo volné, a uchazečům podat zprávu o povinnostech a příjmech spojených s místem. Poté bylo povinno zaslat jména uchazečů o místo synodnímu výboru (radě), který měl doporučit nejvhodnější kandidáty. Staršovstvo poté ustanovilo čas volby, ohlásilo ji předepsaným způsobem a ustanovilo volební

¹⁴⁶ Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 56.

¹⁴⁷ *Tamtéž*, § 60.

¹⁴⁸ *Tamtéž*, § 61.

¹⁴⁹ *Tamtéž*, § 63.

¹⁵⁰ *Tamtéž*, § 69.

¹⁵¹ *Tamtéž*, § 70.

¹⁵² *Tamtéž*, § 71.

¹⁵³ *Tamtéž*, § 72.

komisi. Jejím předsedou byl administrátor sboru (pokud se neucházel o místo sám nebo nebyl spřízněn s některým z kandidátů).¹⁵⁴

Volit faráře mohli všichni členové sboru s hlasovacím právem. Toto právo nemohlo být přeneseno na zastupitelstvo. Listina se členy s hlasovacím právem musela být před volbou alespoň čtrnáct dní vyložena k nahlédnutí v sídle farního úřadu.¹⁵⁵

Všichni voliči museli být k volbě řádně pozváni a musela se sejít nadpoloviční většina voličů (pokud se nesešla, mělo se učinit druhé pozvání a volba se vykonala za každého počtu zúčastněných).¹⁵⁶

Zvolenému byla poté zaslána povolací listina (zvaná také vokační), kterou zvolený přijal.¹⁵⁷ Sloupnické staršovstvo se ve své povolací listině kromě očekávání, že se farář bude věrně držet všech ustanovení církevního zřízení, zavazovalo, že mu sbor bude prokazovat náležitou úctu, vážnost a lásku a že mu členové sboru (především staršovstvo) budou bratrsky nápomocni. Dále se zde zavazovali, kolik budou platit služné.¹⁵⁸ Staršovstvo poté podalo skrze konseniora (seniora) žádost za potvrzení volby k synodnímu výboru (radě), který musel jméno zvoleného s daty a doklady týkající se jeho osoby oznámit zemské politické správě. Pokud ta neprojevila do měsíce námitky, mohl synodní výbor (rada) volbu potvrdit.¹⁵⁹

Slavnostní uvedení zvoleného do úřadu příslušelo konseniorovi (seniorovi), po tomto aktu zvolenému vzešlo právo na veškerý příjem spojený s místem.¹⁶⁰ Instalace byla vždy velká slavnost, na kterou byli pozváni okolní i vzdálenější významní faráři.¹⁶¹

Farář dostával služné předem čtvrtletně, od poloviny dvacátých let už téměř každý měsíc.¹⁶² Jeho plat byl ale poměrně nízký. Situace se zhoršila za první světové války, kdy stouply ceny, ale farářův plat se příliš nezměnil. Evangeličtí rolníci přispívali faráři Fleischerovi k platu i obilím a rolní chalupníci bramborami, přesto uvádělo v roce 1919 staršovstvo, že farář „*hmotně živoří*“¹⁶³ a ve státní službě by měl

¹⁵⁴ Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 73.

¹⁵⁵ *Tamtéž*, § 72.

¹⁵⁶ *Tamtéž*.

¹⁵⁷ *Tamtéž*, § 74, 76.

¹⁵⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

¹⁵⁹ Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 74, 76.

¹⁶⁰ *Tamtéž*, § 77.

¹⁶¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

¹⁶² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-14, Služné, nestr.

¹⁶³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

téměř třikrát tolik. Staršovstvo se rozhodlo mu služné o něco zvýšit, ale zároveň prosilo o příspěvek ze státního paušálu, aby „bylo umožněno faráři a jeho rodině poskytnout snesitelné zaopatření“.¹⁶⁴ Farářova situace se ale příliš nezlepšila ani v roce 1921 a byly mu zvýšeny příspěvky členů v naturáliích.¹⁶⁵ Skokové zvýšení přišlo v roce 1922, kdy farář obdržel i poměrně velký příspěvek ze státního paušálu.¹⁶⁶

Po odchodu faráře dostal část farářova platu podle rozsahu vykonané práce administrátor. Bohumil Smetánka měl jako vikář plat nižší. Vzhledem k malému počtu odsloužených let měl Smetánka nižší plat i ve funkci faráře, stejně jako Jan Strnad, postupně ale jejich příjem rostl.¹⁶⁷ Za druhé světové války farář opět dostával i drahotní přídatky.¹⁶⁸

Přestože se faráři obvykle těšili vážnosti a úctě, jejich hmotné postavení bylo poměrně špatné a členové sboru jim museli pomáhat i dodáváním potravin. Ve vybraném období se ve Sloupnici vystřídalo pět farářů. Pravděpodobně byli všichni ženatí a měli děti, prameny se o tom ale zmiňují jen nepřímo.

3.4.1 Benjamin Fleischer

Působil ve Sloupnici od roku 1914. Narodil se 22. ledna 1885 v Libiši, studoval bohosloví v Basileji, Vídni a v Marburku nad Labem. Byl ordinován 31. ledna 1909 superintendentem Szalatnayem ve Velimi. Působil v Berouně a poté jako vikář v Plzni v letech 1908–1913. Roku 1911 byl zvolen za faráře v Husinci v Prusku, odkud dojížděl do Sušice, Horažďovic, Strakonice a roku 1912 založil kazatelskou stanici v Rokycanech. Následující rok odešel jako diasporní kazatel do Loun.¹⁶⁹

5. dubna 1914 byl jednomyslně zvolen sloupnickým farářem a přes počáteční potíže s vyměření platů zde nastoupil službu 15. července 1914. Do úřadu byl uveden chrudimským seniorem Josefem Nešporem v neděli 27. září.¹⁷⁰

Fleischer se zasloužil o obnovení nedělní školy a vznik sdružení dospívající mládeže. Roku 1916 pomáhal při založení kazatelské stanice v České Třebové. Byl

¹⁶⁴ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Odpověď sloupnického staršovstva na dotazník synodního výboru ČCE o úpravě farářova platu ze dne 30. května 1920.

¹⁶⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹⁶⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

¹⁶⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹⁶⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-14, Služné, nestr.

¹⁶⁹ J. TOUL, *Jubilejní kniha...*, s. 60.

¹⁷⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

aktivní v otázce sjednocení evangelických církví. Výraznou měrou se podílel na evangelizační práci v okolí Litomyšle a Pazuchy v letech 1920–1922. Byl předsedou i zapisovatelem staršovstva.¹⁷¹

V březnu 1924 oznámil staršovstvu, že přijal místo faráře v Roudnici nad Labem. 15. května 1924 odešel na nové působiště, kde organizoval celou severočeskou diasporu.¹⁷² Sloužil zde až do své smrti v prosinci 1948.¹⁷³

Věnoval se dětem a mládeži a aktivně vystupoval i ve staršovstvu a podílel se na správě sboru. Svými kázáními a přednáškami dovedl získat značný počet nových věřících při evangelizační práci v okolí Litomyšle. Jeho odchodem tak sloupnický sbor utrpěl citelnou ztrátu.

3.4.2 Bohumil Smetánka

Po odchodu Fleischera byl sbor administrován farářem Bedřichem Horkým ze Džbánova, který konal bohoslužby každou třetí neděli a vyučoval i ve škole. Staršovstvo vypsal konkurz na farářské místo. Zajímalo se o něj několik farářů, ale žádnému z uchazečů zájem příliš dlouho nevydržel.¹⁷⁴ 31. srpna 1924 kázal ve Sloupnici poprvé Bohumil Smetánka.¹⁷⁵

Bohumil Smetánka se narodil 10. srpna 1902 v Bukovině u Čáslavi. Obecnou školu navštěvoval v Turkovicích, poté studoval na gymnáziu v Chrudimi.¹⁷⁶ Zde ho vyučoval náboženství chrudimský farář a senior Chrudimského seniorátu Josef Nešpor. Smetánka se i pod jeho vlivem rozhodl pro dráhu faráře a začal studovat bohosloví na Husově fakultě v Praze.¹⁷⁷

Při svém prvním kázání ve Sloupnici místní evangelíky doslova uhranul a okamžitě s ním začali jednat o obsazení sloupnického sboru. Smetánka však ještě neměl dokončenou školu a na podzim odjel studovat do Paříže. Přesto slíbil, že by byl ochoten vypomáhat ve Sloupnici o prázdninách po svém návratu, pokud nebude farářské místo stále obsazeno.¹⁷⁸

¹⁷¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹⁷² J. TOUL, *Jubilejní kniha...*, s. 60.

¹⁷³ B. VALEŠ, *Seznam kazatelů...*, s. 275.

¹⁷⁴ Hugo Samek z Křižlic, František Šedý z Telecího, Václav Bureš z Ledčic, Jaromír Stehlík z Javorníku, A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹⁷⁵ *Tamtéž.*

¹⁷⁶ J. TOUL, *Jubilejní kniha...*, s. 161.

¹⁷⁷ František BEDNÁŘ, *Za svým milým spolupracovníkem*, Hus. Měsíčník pro otázky náboženské a církevní 11, 1942, s. 127.

¹⁷⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

O prázdninách 1925 Smetánka opět kázal ve sloupnickém kostele. V září toho roku sice odjel studovat do Princetonu ve Spojených státech, ale církevní zastupitelé mu dali jasně najevo, že chtějí, aby se po ukončení bohosloveckých studií vrátil jako duchovní sboru.¹⁷⁹

19. září 1926 se Bohumil Smetánka vrátil a ujal se práce ve sboru jako vikář. Od té doby vykonával pravidelné bohoslužby a bylo obnoveno sdružení mládeže. Zavedl také biblické hodiny (viz kapitola 5.2), které se konaly od 7. října 1926 každý týden a získaly si oblibu mezi členy sboru.¹⁸⁰

Po zkouškách byl v březnu 1927 Smetánka zvolen za vikáře a 27. března 1927 v Praze ordinován seniorem Josefem Součkem. 17. července 1927 byl instalován za přítomnosti Václava Losy z Pittsburghu džbánovským farářem a náměstkem konseniora Bedřichem Horkým.¹⁸¹

V srpnu 1928 dosáhl Smetánka 26 let a stal se tak volitelným za faráře. 19. srpna 1928 byl zvolen všemi hlasy. Od 1. září do 18. prosince 1928 nastoupil vojenskou službu ve Vysokém Mýtě a ve Sloupnici tak za něj administroval farář Jakub Caha z Vysokého Mýta.¹⁸² Poté už se ale plně věnoval své práci ve sloupnickém sboru.

Měl přátelský vztah se sousedním farářem Bedřichem Horkým ve Džbánově¹⁸³ i se členy staršovstva. Věnoval se mládeži a stal se i předsedou Choceňského okrsku mládeže.¹⁸⁴ Staral se o chod sboru, vždy velice pečlivě připravoval výroční zprávu, byl také zapisovatelem schůzí staršovstva.¹⁸⁵

Ovšem už v červenci 1930 poprvé oznámil některým členům staršovstva, že především ze zdravotních a rodinných důvodů kandiduje na faráře v Chrudimi. Sloupnický sbor chtěl, aby svou kandidaturu stáhl, nakonec ho ale po domluvě pustil.¹⁸⁶ Podle zápisů z obecní kroniky mu to ale měli církevníci za zlé. Snažili se mu vycházet ve všem vstříc a účast na bohoslužbách při jeho kázáních byla vždy hojná. Na otázky, proč odchází, odpovídal vždy vyhýbavě. Měl „půtky“ s učitelským sborem, především o výklad vzniku světa. Nejlépe nevycházel ani s místní Sokolskou jednotou.¹⁸⁷ Naposledy zde kázal 28. října 1930.¹⁸⁸ Ještě před svým

¹⁷⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹⁸⁰ *Tamtéž.*

¹⁸¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

¹⁸² *Tamtéž.*

¹⁸³ F. BEDNÁŘ, *Za svým milým spolupracovníkem...*, s. 128.

¹⁸⁴ J. TOUL, *Jubilejní kniha...*, s. 161.

¹⁸⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹⁸⁶ *Tamtéž.*

¹⁸⁷ SOKA Ústí nad Orlicí, f. AOS, č. kr. 413, Pamětní kniha obce Sloupnice, s. 381–382.

odchodem sepsal nástin dějin sloupnického sboru Úzkou cestou, se kterým mu pomohl kronikář a varhaník sboru Ladislav Morávek.¹⁸⁹

V Chrudimi byl stejně činný jako ve Sloupnici, věnoval se mládeži, za jeho působení byla opravena fara a kostel. Přispíval také do časopisu Hus.¹⁹⁰ Pracoval zde až do své, poměrně brzké smrti 1. října 1942.¹⁹¹

Smetánka působil ve sloupnickém sboru poměrně krátce, byl zde ale velmi oblíbený. Velmi blízko měl (nejen věkem) především k mládeži, které se se zájmem věnoval. Někteří věřící mu měli za zlé, že sbor opouští a snažili se ho od jeho úmyslu zrazovat, což se jim ale nepodařilo. Rolí v jeho odchodu zřejmě hrálo to, že v Chrudimi studoval a bylo to blíže jeho rodišti.

3.4.3 Bedřich Henych

Po odchodu faráře Smetánky administroval sloupnický sbor farář Bohuslav Hromádka z Litomyšle¹⁹² a staršovstvo začalo hledat nového faráře. Vyjednávali s bývalým sloupnickým farářem Fleischerem, který zvažoval návrat, ale nakonec se rozhodl zůstat v Roudnici, protože měl započatou práci v tamější diaspoře i svém sboru a odvolával se i na rodinné důvody.¹⁹³ O farářské místo projevil zájem kandidát bohosloví Bedřich Henych.

Henych se narodil 11. ledna 1901 v Třemošnici u Čáslavi. Od 4. května 1921 do 30. června 1928 působil mimo církev, od listopadu 1929 do února 1931 jako tajemník Kostnické Jednoty.¹⁹⁴ 15. března 1931 byl ordinován.¹⁹⁵

2. listopadu 1930 kázal poprvé ve Sloupnici. Projevil zájem o farářské místo a doporučoval ho i administrátor Hromádka. Staršovstvo se zdráhalo ho obsadit, protože jeho kázání slyšelo málo lidí a měli pocit, že ho neznají dost dobře. Přesto se na schůzi zastupitelstva 30. listopadu 1930 rozhodlo, aby byl zvolen vikářem a 4. března 1931, kdy měl již složené zkoušky, se tak stalo (staršovstvo ho zvolilo

¹⁸⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹⁸⁹ *Naše sbory*, in: *Církev v proměnách času 1918–1968*. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické, Praha 1969, s. 105–106.

¹⁹⁰ F. BEDNÁŘ, *Za svým milým spolupracovníkem...*, s. 128.

¹⁹¹ *Oznámení o úmrtí Bohumila Smetánky*, Hus. Měsíčník pro otázky náboženské a církevní, 1942, roč. 55, č. 11, s. 125.

¹⁹² ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Zpráva konseniora Rudolfa Medka synodnímu výboru ČCE o ustavení administrátora ve Sloupnici ze dne 15. října 1930, č. 360.

¹⁹³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹⁹⁴ B. VALEŠ, *Seznam kazatelů...*, s. 278.

¹⁹⁵ M. BROŽ, *Seznam kazatelů...*, s. 351.

všemi hlasy). Zůstával ale i nadále podřízen administrátorovi Hromádkovi.¹⁹⁶ Oficiálně měl být uveden v úřad vikáře 14. června 1931, ale slavnost se kvůli jeho nemoci odložila na 26. července, kdy byl instalován konseniorem Medkem z Bučiny.¹⁹⁷

Ujal se aktivně svých povinností, ale se sborem neměl tak dobrý vztah jako Bohumil Smetánka. Při biblických hodinách zřejmě nabyl nějaké špatné zkušenosti s debatami, a tak se na jeho žádost staršovstvo usneslo, že se debaty neschvalují.¹⁹⁸ Vztahy se staršovstvem se zhoršily především při jednáních o úpravách vikářova bytu na faře. Henychovi nevyhovovaly příliš dispozice fary, chtěl přehradit velký hostinský pokoj na dvě menší místnosti, opravit kamna a další menší úpravy. Předložil k tomu návrh a rozpočet, ovšem členům staršovstva se úpravy zdály moc drahé a nepraktické. Vše se pak vyhrotilo na schůzi zastupitelstva 6. září 1931. Henych se osobně nedostavil, zaslal pouze dopis, ve kterém si stěžoval, že referenti zabývající se opravou bytu nechtěli učinit tak, jak bylo dohodnuto ve schůzi staršovstva 30. srpna 1931. Rozhodl se tedy přepažit sál na vlastní náklady a pořídit si nová kamna. V dopise rovněž sdělil, že v dalších hospodářsko-finančních otázkách se bude na staršovstvo či zastupitelstvo obracet pouze písemně, nikoli již osobně na jednotlivé členy.¹⁹⁹

Na to reagovali starší poměrně negativně. Někteří namítli, že srpnová schůze staršovstva nebyla ani řádně svolána, a proto nemohla vynášet právoplatná rozhodnutí. Antonín Šplíchal se pozastavil nad výhrůzkou vikáře, že nechce se staršovstvem jednat ústně, stěžoval si, že se neptá, zda posluchači jeho kázání rozumí, přestože podává nesrozumitelné výklady. Jan Coufal se divil, že vikáři místnosti na faře nestačí, když předchozím farářům stačily. Po výměně názorů vyslovilo zastupitelstvo návrh, aby staršovstvo dalo nejprve řádně přestavět kamna v kuchyni, a pokud by ani potom dobře nevytápěla, aby se koupila nová. Opravy záchodu i jiné menší opravy měly být provedeny co nejdříve na náklad sboru, přepažení pokoje se ale neschválilo. Výsledek jednání měl být vikáři sdělen písemně.²⁰⁰

¹⁹⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹⁹⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášení 22. 2. 1931–9. 7. 1933, nestr.

¹⁹⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

¹⁹⁹ *Tamtéž.*

²⁰⁰ *Tamtéž.*

K dalšímu konfliktu došlo při následující schůzi staršovstva s přizvanými členy zastupitelstva 20. září 1931, na které byl Henych přítomen. Na začátku se četl protokol z předešlé schůze zastupitelstva, který byl staršovstvem jednohlasně schválen. Henych měl ovšem pocit, že zapisovatel Prušek přednášel na předcházející schůzi „vývody“ a chtěl, aby je na této schůzi před ním zopakoval. Na to zapisovatel odpověděl, že přednesl jen to, co na této schůzi Henych sám připomněl. Po delší debatě bylo usneseno dát Henychovi lístkovým hlasováním starších najevo, má-li zůstat ve Sloupnici nebo má-li se ucházet o místo v Hořicích, kam byl zván. Výsledek byl takový, že tři hlasy byly pro to, aby zůstal, dva pro to, aby odešel, a šest lístků zůstalo prázdných. Toto se sdělilo vikáři a nechalo se na něm, aby se zachoval podle svého přesvědčení.²⁰¹ Kvůli těmto neshodám se začal ucházet o místo vikáře v Hořicích. Brzy ale psal synodnímu výboru, že si to rozmyslel – po vyhocené schůzi staršovstva 20. září se mu zdál jeho odchod „nutný a neodvratný“, ale po uvážení se mu zdálo žádoucí, aby ve sboru zůstal. Získal dojem, že se mu ve Sloupnici „leccos časem poddá“. Chtěl, aby synodní výbor sdělil do Hořic, že považuje jeho setrvání ve Sloupnici za žádoucí.²⁰² Synodní výbor tak ale pravděpodobně neučinil a Henych byl 28. září 1931 zvolen za vikáře v Hořicích a 1. prosince 1931 opustil sloupnický sbor.²⁰³

V Hořicích působil dlouhých třicet let (od 1. prosince 1931 jako vikář a od 15. srpna 1932 do 30. dubna 1961 jako farář).²⁰⁴ Poté odešel do výslužby a zemřel 27. února 1978.²⁰⁵

Staršovstvo chtělo po Smetánkově odchodu rychle obsadit místo faráře, a tak přijalo Bedřicha Henycha po krátkém kontaktu. Zřejmě to bylo unáhlené. Některým věřícím se nelíbilo jeho kázání a už půl roku po jeho příchodu se mezi ním a staršovstvem rozhořel spor o úpravy farářského bytu, které vyústily v jeho odchod do Hořic.

3.4.4 Jan Strnad

Ve Sloupnici byl po Henychově odchodu administrátorem opět jmenován farář Hromádka z Litomyšle. Staršovstvo nechtělo hned vypisovat konkurz, ale vyčkávalo

²⁰¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

²⁰² ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Dopis Bedřicha Henycha synodnímu výboru ČCE o dobrozdání do Hořic ze dne 22. září 1931, č. 170.

²⁰³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

²⁰⁴ B. VALEŠ, *Seznam kazatelů...*, s. 278.

²⁰⁵ M. BROŽ, *Seznam kazatelů...*, s. 351.

a navazovalo kontakt s konkrétními faráři.²⁰⁶ V dubnu 1932 se o místo začal zajímat také Jan Strnad, vikář v Horních Dubenkách.

Jan Strnad se narodil v roce 1904 v Praze. Studoval v Bratislavě a Ochranově. Byl ordinován 17. listopadu 1929 v Praze-Žižkově profesorem Ferdinandem Hrejsou. Od 25. listopadu 1929 do 15. října 1932 působil jako vikář v Horních Dubenkách.²⁰⁷

V dubnu 1932 se začal ucházet o místo ve Sloupnici. Dvakrát zde kázal a už na konci července se sloupnické staršovstvo rozhodlo jej povolát do místního sboru. Seniorátní výbor ani synodní rada neměly žádné námitky proti jeho volbě, a tak byl 13. září 1932 jednohlasně zvolen za vikáře. 30. října 1932 se ujal svých povinností.²⁰⁸

V březnu 1933 složil farářské zkoušky²⁰⁹ a 21. května 1933 byl zvolen za faráře ve Sloupnici.²¹⁰ 27. srpna 1933 byl instalován seniorem Rudolfem Medkem z Bučiny.²¹¹

Přestože byl do Sloupnice povolán po krátkém kontaktu, dle jeho bezproblémové spolupráce se staršovstvem lze soudit, že měl ke Sloupnici i sboru pěkný vztah. Pečlivě vypracovával výroční zprávy o stavu a činnosti sboru, které přednášel na schůzích širšího zastupitelstva.²¹²

Ovšem na schůzích staršovstva si občas stěžoval na velkou zátěž. Vyučoval 30 hodin týdně a další čas zabíraly pastorační návštěvy, přípravy na kázání, biblické hodiny, pohřby, křty, svatby, pak přípravky nedělní školy a SČME, což v součtu činilo až 60 hodin týdně. V roce 1943 k jeho povinnostem přibyla ještě administrace litomyšlského sboru.²¹³

V roce 1946 se rozhodl odejít do Dvakačovic. Působil zde od 1. června 1946 do 28. února 1953, poté přešel do sboru ve Škvorci u Prahy.²¹⁴ V listopadu 1982 odešel do výslužby a zemřel 29. listopadu 1997.²¹⁵

²⁰⁶ např. s Vilémem Řehákem z Pozdřechova, vikáři Hynkem Zdíkem Širokým ze Šonova u Náchoda a Ladislavem Blechou z Hrubé Vrbky, A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²⁰⁷ M. BROŽ, *Seznam kazatelů...*, s. 385.; J. TOUL, *Jubilejní kniha...*, s. 164.

²⁰⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

²⁰⁹ *Tamtéž.*

²¹⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²¹¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášky a oznámení sboru 1933–1934, nestr.

²¹² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²¹³ *Tamtéž.*

²¹⁴ B. VALEŠ, *Seznam kazatelů...*, s. 303.

²¹⁵ M. BROŽ, *Seznam kazatelů...*, s. 385.

Jan Strnad byl do Sloupnice přijat stejně jako Bedřich Henych po krátkém kontaktu, ale se staršovstvem měl bezproblémový vztah. Ze Sloupnice odešel po dlouhých 13 letech.

3.4.5 Břetislav Chlebníček

Ve Sloupnici po Strnadově odchodu administroval farář Zdeněk Kubíček z Litomyšle. Kázalo zde několik farářů, kterým sloupničtí nabízeli zdejší místo, ale ti odmítli, protože byli zaměstnání prací ve svých sborech nebo tam byli spokojeni.²¹⁶

Bývalý farář Strnad doporučoval sboru diakona Miroslava Zástěru, sloupnický sbor ale preferoval faráře. Uvažovalo se znovu i o Bedřichu Henychovi, který měl přijet do Sloupnice kázat. Ale zrušil svou kandidaturu kvůli vážným rodinným důvodům.²¹⁷

Na konci září 1946 začínal být sloupnický sbor už bezradný a rozhodl se dát oznámení o volném místě spolu se stručným přehledem o stavu sboru do Kostnických Jisker. V případě, že by se ani pak nikdo nehlásil, byli ochotni zkusit některého vikáře, v krajním případě i diakona. Problémy jim činilo především zajištění výuky náboženství.²¹⁸ 1. prosince 1946 zde poprvé kázal vikář Břetislav Chlebníček.

Břetislav Chlebníček se narodil 2. srpna 1913 v Hrabové na severní Moravě. Ordinován byl 24. prosince 1939.²¹⁹ Od 1. května 1939 do 31. července 1940 působil jako diakon v Mladé Boleslavi, od 1. srpna 1940 do 28. února 1941 jako vikář v Třebenicích²²⁰ a poté v Teplicích-Šanově.²²¹

Po svém kázání ve Sloupnici se začal zajímat o místo faráře. Staršovstvo i administrátor se o něm rychle informovali u některých farářů. Z jejich sdělení se zdálo, že by byl Chlebníček pro sloupnický sbor vhodný.²²²

Někteří starší si jeli poslechnout jeho kázání do Čermné a pozvali ho na Vánoce 1946 opět do Sloupnice. Na jednání staršovstva 26. prosince 1946 sdělil Chlebníček, že se mu ve Sloupnici líbí a že by byl ochoten místo přijmout. Po tomto předběžném

²¹⁶ Jan Amos Verner z Daňkovic, Josef Beneš z Nymburka, Václav Matoulek z Hovězí, A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²¹⁷ *Tamtéž.*

²¹⁸ *Tamtéž.*

²¹⁹ M. BROŽ, *Seznam kazatelů...*, s. 355.

²²⁰ B. VALEŠ, *Seznam kazatelů...*, s. 280.

²²¹ Státní okresní archiv Svitavy se sídlem v Litomyšli, fond Okresní úřad Litomyšl, č. kart. 458, Opis zprávy Zemského národního výboru v Praze synodní radě ČCE o volbě Břetislava Chlebníčka farářem ve Sloupnici ze dne 29. března 1947, č. I-3c-734/2-1947.

²²² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

jednání se tedy začalo s přípravami k volbě. Synodní rada neměla námitek proti zvolení a Chlebníček mezitím složil farářské zkoušky a mohl tak být volen už za faráře. Sborové shromáždění se sešlo 26. ledna 1947, kdy byl navržený Břetislav Chlebníček zvolen za faráře ve Sloupnici všemi hlasy.²²³ Instalace proběhla 8. června 1947 pod vedením seniora Jana Řezníčka.²²⁴

Nový farář se aktivně ujal práce i spolupráce se staršovstvem. Někteří členové sboru si stěžovali, že v kostele faráře neslyší. Na to ale byli staršovstvem vyzváni, aby obsazovali lavice odpředu (ne jako obvykle odzadu).²²⁵

Ve Sloupnici působil Chlebníček do roku 1958, kdy odešel do České Kamenice. V tamním sboru působil do roku 1962, poté opustil církevní službu.²²⁶ Zemřel 9. února 1985.²²⁷

Chlebníček působil ve Sloupnici 11 let, v době velkých změn ve státě. Toto období však už není zahrnuto v této práci.

²²³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²²⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášení 8. 9. 1946–29. 8. 1948, nestr.

²²⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²²⁶ B. VALEŠ, *Seznam kazatelů...*, s. 280.

²²⁷ M. BROŽ, *Seznam kazatelů...*, s. 355.

4 Působnost a členská základna

4.1 Rozsah působnosti

Prozatímní zřízení ČCE z roku 1919 ustanovilo, že sbory (i senioráty) zůstaly i po vzniku ČCE ve svých dosavadních obvodech. Toto potvrdilo i nové zřízení z roku 1922.²²⁸

Sloupnický sbor prošel ale už od svého vzniku do konce první světové války několika změnami hranic. Těžiště sboru bylo už od počátku ve Sloupnici, ale náleželo sem i několik obcí z okolí Chocně, České Třebové a Litomyšle. Některé byly poměrně vzdálené od Sloupnice, a tak postupně začaly pomýšlet na vytvoření vlastních sborů. V roce 1862 se vydělil samostatný sbor v Chocni (který měl asi 200 členů). Roku 1880 se oddělil džbánovský filiální sbor a utvořil samostatný sbor. Za faráře byl povolán Bohumil Mareš, po kterém nastoupil Bedřich Horký, který byl džbánovským farářem až do 30. let 20. století.²²⁹

Roku 1897 udělala první kroky k vlastnímu sboru i Litomyšl. Především z iniciativy sloupnického faráře Bohumila Fleischera se zde sešli všichni litomyšlští evangelíci a ustavili Spolek pro zřízení evangelického sboru v Litomyšli. Sloupnický farář zde poté občas vykonal bohoslužby. Jinak ale litomyšlští evangelíci museli docházet do sousedních evangelických sborů. Roku 1905 bylo v Litomyšli na Lánech zakoupeno stavení zvané Hrady, v němž byla zřízena skromná modlitebna. Spolek se v roce 1912 změnil v Evangelickou reformovanou kazatelskou stanici Litomyšl při sloupnickém sboru. Počet členů ovšem nijak rapidně nenarůstal.²³⁰

O vlastní sbor se začala snažit i Česká Třebová. Roku 1916 bylo rozhodnuto založit zde kazatelskou stanici. 8. prosince se zde konala porada místních činitelů s konseniorem Horkým a sloupnickým farářem. Při té příležitosti oba faráři navštívili starostu města, který slíbil propůjčit místnost pro bohoslužby. První bohoslužby se zde konaly 7. ledna 1917 v sále sokolovny pod vedením sloupnického faráře, který se zde při dalších bohoslužbách střídal s džbánovským a choceňským farářem. Obyvatelé Sloupnice přispěli České Třebové také sbírkou.²³¹

²²⁸ Vyhláška č. 625/1919 Sb., § 5.; Vyhláška č. 64/1922 Sb., §20.

²²⁹ B. SMETÁNKA, *Úzkou cestou...*, s. 52, 54.

²³⁰ Historie. *Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Litomyšli* [online]. 2005. [cit. 2014-11-9]. Dostupné z: <http://litomysl.evangnet.cz/>; B. SMETÁNKA, *Úzkou cestou...*, s. 54.

²³¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

V roce 1919 kazatelská stanice v Litomyšli učinila společně s Vysokým Mýtem pokus získat vlastního kazatele. V září se ujal práce v obou stanicích kandidát farního úřadu Josef Matějka, který však v listopadu onemocněl a posléze se svého místa vzdal. Poté obstarával tuto stanici zase sloupnický farář.²³²

K vytvoření nového sboru významně přispěla rozsáhlá evangelizační práce v okolí Litomyšle a Pazuchy zahájená na konci roku 1920. Po této práci tak sloupnický evangelický sbor sdružoval evangelíky ze Sloupnice, Končín, Džbánovce, Chotěšín, Borové, Vlčkova, Řetové, Litomyšle, Kornic, Velkých Sedlišť (dnes pouze název Sedliště – poznámka autorky), Tržku, Nedošina, Říkovice, Osíka, Nové Vsi, Pohodlí, Benátek, Litrbach (dnes název Čistá – pozn. autorky), Trstenice, Janova, Strakova, Pazuchy, Suché, Němčic, Člupku, Svinné, Zhoře, Přívratu, Kozlova, Parníku, Lhotky, Pudilky a České Třebové.²³³

V tuto dobu se snahy Litomyšle a České Třebové o vlastní sbor spojily a obě kazatelské stanice podaly roku 1922 žádost o povolení samostatného farního sboru se sídlem v Litomyšli. Sloupnické staršovstvo se jednomyslně usneslo propustit ze svého farního obvodu do nově se tvořícího sboru obce Litomyšl, Kornice, Velké Sedliště, Tržek, Nedošín, Říkovice, Osík, Novou Ves, Pohodlí, Benátky, Litrbachy, Trstenici, Janov, Strakov, Pazuchu, Suchou, Němčice, Člupek, Svinnou, Zhoř, Přívrat, Kozlov, Parník, Lhotku, Pudilku a Českou Třebovou.²³⁴ Kromě měst Litomyšle a České Třebové se vesměs jednalo o malé obce. Sloupnický sbor tak přišel o příspěvky do církevní pokladny od těchto členů, ale zároveň se snížil rozsah práce pro sloupnického faráře i sbor.

Hned roku 1923 se členové nově vznikajícího sboru pustili do přestavby litomyšlské modlitebny za 66 000 Kč. Obdrželi státní příspěvek a další prostředky získali z domovních sbírek v sousedních sborech. Někteří evangelíci ze Sloupnice jim pomohli a poskytli povozy pro dovoz materiálu. V červnu 1923 byl farní sbor v Litomyšli schválen, oficiálně se ustavil a 6. července 1923 byla otevřena přestavěná modlitebna Husova kaple.²³⁵

Sloupnický sbor však jenom nepřicházel o obce ve prospěch jiných sborů, ale také některé získal. Každý člen církve náležel ke sboru, v jehož obvodu bydlel, ale

²³² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

²³³ *Tamtéž.*

²³⁴ *Tamtéž.*

²³⁵ *Tamtéž.*

sbory se mezi sebou mohly dohodnout o přefaření určitých osad.²³⁶ Na jaře roku 1920 pak zažádali evangelíci z Netřebí (dnes název Netřeby – pozn. autorky) o přefaření z Bučiny do Sloupnice, do které to měli blíže. Jednalo se o 12 rodin čítajících 55 lidí. K odloučení bylo třeba, aby souhlasila většina členů s hlasovacím právem z té obce a změnu potvrdil seniorátní výbor.²³⁷ Vše bylo poměrně rychle dojednáno a Netřebí bylo od 1. ledna 1921 přefařeno do Sloupnice.²³⁸

Na jaře 1922 chtěli požádat o přefaření i evangelíci ze sousedních Českých Heřmanic. Dosud patřili pod bučinský sbor, ale docházeli do kostela do Sloupnice a nechávali zde konfirmovat své děti, opět z důvodu kratší vzdálenosti. Sloupnický sbor neměl žádné námitky proti jejich přijetí, ale bučinský sbor se k tomu stavěl odmítavě, protože nechtěl přijít o příspěvatele do církevní pokladny, a domníval se, že tento nápad vznikl z popudu sloupnického sboru. 1. října se v Českých Heřmanicích sešli tamní evangelíci se zástupci bučinského i sloupnického staršovstva a dohodli se, že budou-li Heřmanice od 1. ledna 1923 přefařeny do Sloupnice, církevní příspěvek heřmanických evangelíků v roce 1923 připadne a bude odveden církevní pokladně bučinského sboru.²³⁹

Sloupnické staršovstvo navrhlo jako termín přijetí 1. leden 1923, aby se Heřmaničtí mohli zúčastnit voleb do zastupitelstva, které se kvůli tomu odložily právě na leden 1923. Nakonec se volby konaly až v březnu 1923, i když stále bez Heřmanických. Schvalování se totiž o něco pozdrželo, a tak se České Heřmanice rozhodnutím synodního výboru z ledna 1924 připojily k sloupnickému sboru až od 1. července 1924. Heřmaničtí evangelíci se svého zastoupení ve staršovstvu dočkali v roce 1925.²⁴⁰

Tím byly zakončeny změny v rozsahu sloupnického sboru. Sbor nyní zahrnoval Horní a Dolní Sloupnici, přiřčené Končiny a Džbánovec, Chotěšiny, České Heřmanice s přiřčenými Netřebím a Borovou a dále Vlčkov a Řetovou. V pozdější době už k žádným významnějším změnám působnosti nedošlo. Pouze v roce 1934 zažádala rodina Radimeckých z Končin, aby byli přijati do sloupnického sboru.²⁴¹ Bydleli sice v Končinách, ale jejich dům s popisným číslem 42 správně spadl pod

²³⁶ Vyhláška č. 64/1922 Sb., §36.

²³⁷ *Tamtéž*, §28.

²³⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

²³⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

²⁴⁰ *Tamtéž*.

²⁴¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

politickou obec Velké Sedliště,²⁴² a tudíž byli oficiálně členy litomyšlského sboru. Radimečtí se ale účastnili církevního života ve Sloupnici a sloupnický sbor je bez námitek přijal.²⁴³

Sloupnický sbor za dobu své existence prošel velkými územními změnami. Evangelizační prací v letech 1920–1922 se výrazně zvětšil o obce v okolí Litomyšle a Pazuchy. Roku 1923 se tyto obce staly součástí nově vzniklého českobratrského sboru v Litomyšli a sloupnický sbor se tak opět výrazně zmenšil. Byly k němu ještě přiřazeny dvě blízké vesnice a od roku 1924 se soustředil už pouze ve Sloupnici a několika přilehlých obcích.

4.2 Vývoj počtu členů

Počet členů v roce 1918 je poměrně těžké určit. Ve schematismu evangelické reformované církve, sestaveném na základě údajů zaslaných samotnými sbory, se uvádí počet členů 1837.²⁴⁴ Ve schematismech z dalších let však není nijak zohledněn velký nárůst členů v důsledku přestupového hnutí.²⁴⁵

Přestupové hnutí nastalo po první světové válce. Mnoho lidí vystupovalo z římsko-katolické církve a ČCE se snažila přilákat tyto odstoupilé věřící.²⁴⁶ Nejinak tomu bylo i v okolí Sloupnice. Na konci roku 1920 byla zahájena evangelizační práce finančně podporovaná superintendentním výborem v několika místech sloupnického obvodu, především v Litomyšli a Pazuse. Sloupnický farář konal informační přednášky, rozdávaly se agitační letáky, informační brožury a prodávaly se Bible.²⁴⁷ V neděli 19. prosince 1920 se konal Tábor lidu v Litomyšli ve velkém sále Smetanova domu, kde přednášel také farář Fleischer.²⁴⁸

V srpnu 1921 Fleischer ve své zprávě sděloval, že počet přistouplých činil okolo 600 „duší“, a to v největším počtu v Litomyšli okolo 250 (dalších 150 evangelíků už zde bylo od založení kazatelské stanice), v Pazuse okolo 140 (což byla necelá

²⁴² *Seznam míst a soupis obyvatelstva 1921. Politický a soudní okres Litomyšl*, Litomyšl, 1921, nestr.

²⁴³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²⁴⁴ *Schematismus ev. ref. církve v Čechách, na Moravě a ve Slezsku*, Komenský. Kalendář českých evangelíků na rok Páně 1919, 1919, s. 2.

²⁴⁵ K poslednímu prosinci 1921 se zde uvádí 1 900 členů, *Schematismus Českobratrské církve evang.*, Kalendář českobratrský na rok 1923, 1923, s. 125.

²⁴⁶ Viktor HÁJEK, *Život v církvi*, in: *Církev v dějinách času. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické*, Praha 1969, s. 16–17.

²⁴⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

²⁴⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, *Knihy sborových oznámení, Kniha chrámových ohlášek ve Sloupnici 1918–1921*, nestr.

polovina dříve zcela katolické obce), ve Svinné přibližně 60 a v Kozlově 50 a menší počty v dalších obcích. Podle Fleischera byli noví členové „vesměs chudí, ale uvědomělí, nábožensky hledající, s duší roztouženou po pravdě. České bratrství chápou většinou jako nový směr života, vidí v něm popud k mravní vážnosti i závazek k bratrské solidaritě.“²⁴⁹

Sloupnický sbor značně vyrostl a zvětšil se rozsah práce především pro faráře. Musel zajistit výuku náboženství, bohoslužby atd., což bylo velice důležité pro udržení nově příchozích věřících.

Přestože obecně nebyl venkov tímto přestupovým hnutím výrazně zasažen,²⁵⁰ ve sloupnickém obvodu byli nově přistoupilí především z vesnic z okolí Litomyšle a České Třebové.²⁵¹ V samotné Sloupnici k nějakému většímu počtu přestupů nedošlo. Jak se uvádí v obecní kronice, ve Sloupnici byly „v tomto směru poměry odedávna vyhraněné.“²⁵² Z celkového počtu obyvatel 2 677 v roce 1921 zde bylo 1 087 evangelíků.²⁵³

Evangelizační práce na Litomyšlsku byla hodnocena jako úspěšná, ve většině míst však přesto zůstala převaha katolíků.²⁵⁴ Navíc se na scéně objevila nová církev – československá, která vznikla na přelomu let 1919 a 1920. A ta podle Peroutky „zřejmě čímsi lépe vyhověla českému charakteru, neboť odliv, který nastal od katolicismu, dospěl jako příliv k jejím, nikoliv k evangelickým břehům“.²⁵⁵ Kupříkladu v Litomyšli dovedla do února 1921, tedy přibližně za rok své existence, podle sčítání lidu získat 536 lidí, zatímco ČCE zde měla v té době za své více než dvacetileté působení 365 členů.²⁵⁶

V polovině roku 1923 se vydělil litomyšlský sbor a počet členů toho sloupnického tak výrazně klesl. V září 1923 uváděl Benjamin Fleischer ve své zprávě

²⁴⁹ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Zpráva Benjamina Fleischera synodnímu výboru o přestupovém hnutí a nově vzniklých církevních střediscích na Litomyšlsku ze dne 29. srpna 1921, č. j. 1141/1921. V zápisech staršovstva se objevuje počet 500 nových členů, A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

²⁵⁰ F. M. DOBIÁŠ, *Sociologická struktura...*, s. 49.

²⁵¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

²⁵² SOKA Ústí nad Orlicí, f. AOS, č. kr. 413, Pamětní kniha obce Sloupnice, s. 388. Podle sčítání lidu ze začátku roku 1921 bylo ve Sloupnici 1 067 evangelíků, tedy 40,4 % z celkového počtu obyvatel. *Seznam míst a soupis obyvatelstva 1921. Politický a soudní okres Litomyšl*, Litomyšl 1921, nestr.

²⁵³ *Tamtéž.*

²⁵⁴ *Tamtéž.*

²⁵⁵ Ferdinand PEROUTKA, *Budování státu I*. 3. vyd., Praha 1991, s. 276.

²⁵⁶ *Seznam míst a soupis obyvatelstva 1921. Politický a soudní okres Litomyšl*, Litomyšl 1921, nestr.

synodnímu výboru, ve které žádal o snížení kvóty farářova služného, že počet členů sloupnického sboru činí 1 220.²⁵⁷

V následujících letech podle oficiálních církevních údajů počet členů sloupnického sboru stoupal.²⁵⁸ Konseniorovi Medkovi bylo při vizitaci 2. června 1929 nahlášeno, že sloupnický sbor má 1 378 členů, z nichž většinu živilo polní hospodářství a asi čtvrtina se živila jako tovární nebo zemědělské dělníci.²⁵⁹

Toto číslo však neodpovídá sborovému sčítání o rok později, kdy bylo napočítáno 1 031 členů. Toto sčítání však bylo provedeno proto, že sloupnický sbor žádal o snížení kvóty pro farářovo služné a argumentoval především tím, že od počátku dvacátých let se sbor osamostatněním Litomyšlska značně zmenšil, ale kvóty zůstaly na stejné úrovni.²⁶⁰

Ani jedno z těchto čísel ovšem nekorresponduje se státním sčítáním lidu v prosinci 1930, podle kterého bylo v obcích sloupnického sboru napočítáno 1 186 evangelíků.²⁶¹

Ke konci roku 1932 je ve sborových údajích uváděno 1 440 členů,²⁶² k prosinci roku 1933 je však podle oficiálních sborových údajů číslo o více jak 200 členů nižší, bez vysvětlení a bez jakékoli zjevné příčiny.²⁶³

Synodní rada však doporučovala sborům zpřesnit statistiky členů a od druhé poloviny 30. let se vedení statistik zlepšilo. Počet členů se podle sborových údajů pohyboval okolo 1 200.²⁶⁴

Za nacistické okupace přišel sloupnický sbor o několik členů. Za ukrývání člena odbojové skupiny ÚVOD byl 3. června 1942 na Zámečku v Pardubicích popraven dlouholetý pokladník a pracovník ve sboru Josef Prušek se svým synem Otakarem

²⁵⁷ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Zpráva Benjamina Fleischera synodnímu výboru ČCE o počtu duší ve sboru a žádost o snížení kvóty služného ze dne 18. září 1923.

²⁵⁸ *Schematismus Českobratrské církve evangelické*, Kalendář českobratrský na rok 1928, 1928, s. 135.; *Schematismus Českobratrské církve evangelické*, Kalendář českobratrský na rok 1932, 1932, s. 141.

²⁵⁹ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Vizitační protokol z návštěvy sloupnického sboru ze dne 2. června 1929.

²⁶⁰ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Návrh Seniorátního výboru Chrudimského seniorátu synodnímu výboru ČCE na revizi platového plánu ze dne 12. června 1930, č. j. 1452/1931.

²⁶¹ *Statistický lexikon obcí v republice Československé. Úřední seznam míst podle zákona ze dne 14. dubna 1920, čís. 266 Sb. zák. a nař.*, Praha 1934, s. 180, 205, 207, 208, 226.

²⁶² A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášení 22. 2. 1931–9. 7. 1933, nestr.

²⁶³ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášky a oznámení sboru 1933–1934, nestr.

²⁶⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

a dcerou Miloslavou provdanou Horskou, a také Stanislavem Mikuleckým a jeho manželkou Annou rozenou Coufalovou, bydlícími v Horní Sloupnici 32.²⁶⁵ Josef Prušek ml. byl zadržen spolu s otcem, sestrou a bratrem, ovšem byl převezen do věznice na Pankráci. Poté prošel několika koncentračními tábory, ale přežil a po válce se vrátil do Sloupnice.²⁶⁶

Také další členové sloupnického sboru se zapojili do ilegální činnosti, Jiří Mikulecký se stal dokonce letcem ve Velké Británii, tito ale válku přežili.²⁶⁷ V únoru 1945 zemřela v Praze při náletu Marie Kroulíková z Horní Sloupnice při vykonávání služby ošetrovatelky.²⁶⁸

Větší snížení počtu členů přišlo po druhé světové válce, kdy se mnoho členů odstěhovalo do pohraničí, včetně dlouholetého církevního pracovníka Antonína Šplíchala. Nejvíce sloupnických obyvatel se stěhovalo především na Lanškrounsko a do bývalých německých obcí na Litomyšlsku.²⁶⁹ Podle sborových záznamů klesl počet členů mezi prosincem 1944 a prosincem 1945 o 149 lidí na 987 členů.²⁷⁰

Evangelizační práce na Litomyšlsku na začátku dvacátých let přivedla do církve velké množství věřících (i když sborová čísla jsou pravděpodobně nadsazená). O tyto věřící sbor ale přišel vydělením samostatného litomyšlského sboru. Poté se podle sborových údajů počet členů zvyšoval jen pozvolna a od druhé poloviny třicátých let se pomalu snižoval. Po druhé světové válce odešlo několik set obyvatel Sloupnice (mezi nimi i evangelíků) do pohraničí.

²⁶⁵ ÚA ČCE, f. SR ČCE, č. kart. XVB4, Církev za války, složka Chrudimský seniorát, Seznam popravených, zahynulých a nacisty perzekuovaných v Chrudimském seniorátu ze dne 29. ledna 1946, č. j. 56/1946. – Jaromír NEPRAŠ, *Litomyšlsko v odboji*, Svitavy 1987, s. 71–73. Vzpomínky přátel a známých popravených na tyto události jsou obsaženy v knize Antonín MIKOLÁŠEK – Josef CHALOUPKA, *In memoriam padlých spoluobčanů a druhů*, Sloupnice 1946.

²⁶⁶ SOkA Ústí nad Orlicí, f. Archiv obce Horní Sloupnice, č. kr. 419, Pamětní kniha obce Horní Sloupnice, s. 47–48.

²⁶⁷ O Jiřím Mikuleckém a jeho působení jako letce pojednává kniha od Josefa HAVLA *Štvancem svědomí*, Ústí nad Orlicí 2002. Farář Strnad ve své zprávě píše o tom, jak Jiřímu Mikuleckému pomohl s útekem, dále že Josef Veselý z Končin ukrýval ruského zajatce, byl odhalen a odsouzen, ale válku přežil, jakýsi Hladík z Netřeb a truhlář Maděra a Sokol ze Sloupnice také ukrývali ruské zajatce, ale zůstali neodhaleni. ÚA ČCE, f. SR ČCE, č. kart. XVB4, Církev za války, složka Chrudimský seniorát, Zpráva Jana Strnada seniorátnímu úřadu o ilegální činnosti sboru ve Sloupnici, příloha Zprávy Jana Řezníčka o chování sborů a kazatelských stanic za druhé světové války v Chrudimském seniorátu ze dne 14. září 1947, č. j. 281/1947. O ruských zajatcích ukrývajících se v Končinách se zmiňuje i M. SKŘIVÁNEK, *Litomyšl...*, s. 382.

²⁶⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášení 5. 3. 1944–1. 9. 1946, nestr.

²⁶⁹ Z Dolní Sloupnice se odstěhovalo 54 rodin čítajících 212 osob. SOkA Ústí nad Orlicí, f. AODS, č. kr. 415, Pamětní kniha obce Dolní Sloupnice, s. 85, 106, 116–118. Dohromady se z Dolní a Horní Sloupnice odstěhovalo 77 rodin, *Almanach...*, s. 69.

²⁷⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášení 5. 3. 1944–1. 9. 1946, nestr.

5 Duchovní činnost

5.1 Bohoslužby

Bohoslužby byly jádrem sborového života a duchovního působení na členy sboru. Konaly se pravidelně o nedělích a svátcích, jako byly Velikonoce, svatodušní svátky, Vánoce, Nový rok ad. Za rok to dohromady činilo okolo 60 bohoslužeb. Důležitým svátkem bylo výročí upálení mistra Jana Husa 6. července, které bylo vždy doprovázeno slavnostními bohoslužbami. Slavilo se také výročí vydání Tolerančního patentu, připomínáno bylo i narození a úmrtí Jana Amose Komenského. Z necírkevních výročí se především každoročně konaly slavnostní bohoslužby okolo 28. října, kdy se děkovalo Bohu za dar svobody, a také se připomínaly narozeniny prezidenta T. G. Masaryka.²⁷¹ Po jeho smrti se ve Sloupnici konaly smuteční bohoslužby.²⁷²

Ve Sloupnici se konaly dvojce bohoslužby – dopolední a odpolední (zvané nešporní). Dopolední se konaly každou neděli a o svátcích. Jejich začátek nebyl přesně stanoven (pohyboval se mezi devátou a desátou hodinou dopoledne), ale přizpůsoboval se okolnostem. V zimním čase bohoslužby obvykle začínaly dříve, v letním později.²⁷³

Nešporní bohoslužby, začínající obvykle ve dvě hodiny nebo o půl třetí odpoledne, na rozdíl od dopoledních občas ustoupily jinému programu a odpadly, především když byl farář vázán povinnostmi v kazatelské stanici. Někdy byly také nahrazeny přednáškami. V letech 1944–1946 se občas místo nešporních bohoslužeb konaly dvojce bohoslužby dopoledne. První začínaly ve tři čtvrtě na devět a druhé v deset hodin.²⁷⁴

V době přestupového hnutí vykonával farář často bohoslužby v kazatelských stanicích a nově získaných obcích. V létě 1921 se tak v Pazuše konala bohoslužebná shromáždění na prostorném dvoře statku jakéhosi Štyndla a ve Svinné dokonce v lese. V Litomyšli sice byla modlitebna, ale kvůli velkému počtu přistoupilých

²⁷¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²⁷² A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášky 1934–1938, nestr.

²⁷³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²⁷⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášení 5. 3. 1944–1. 9. 1946, nestr.

nestačila pojmout věřící, a tak se evangelíci scházeli k bohoslužbám v sále dívčích škol.²⁷⁵

Hlavní náplní bohoslužeb bylo kázání faráře. Někdy bylo nahrazeno čteným kázáním, které obstarávali členové staršovstva (především Josef Prušek, Ladislav Morávek, Jan Janecký, Antonín Šplíchal, Ladislav Beneš). Bylo to v době, kdy farář vykonával bohoslužby v kazatelských stanicích (především o velkých svátcích) nebo o jeho dovolené (většinou jeden až dva týdny o letních prázdninách). Několikrát do roka kázali ve sloupnickém sboru i jiní faráři (především z okolních sborů) při výměnných kázáních. Ta měla zajistit vzpružení zájmu o slovo Boží a utužení vztahu k vlastnímu faráři.²⁷⁶

V době uvolnění farářského místa vykonával bohoslužby přibližně jednou do měsíce administrující farář, ostatní bohoslužby byly čtené nebo kázali faráři, kteří se zajímali o místo ve Sloupnici.²⁷⁷ Toto kázání hrálo důležitou roli pro případné farářovo zvolení. Bylo žádoucí, aby se farářovo kázání líbilo návštěvníkům chrámu a staršovstvu. (Kupříkladu kázání faráře Smetánky se staršovstvu a členům sboru líbilo natolik, že byli ochotni čekat s jeho zvolením téměř dva roky, než dostuduje.)²⁷⁸

Přesto ne vždy byli posluchači s kázáním spokojeni. U vikáře Henycha si někteří stěžovali, že podává nesrozumitelné výklady a nerozumí jeho kázáním,²⁷⁹ u faráře Chlebníčka zase že ho neslyší. K tomu se ale staršovstvo vyjádřilo tak, že si mají návštěvníci kostela sedat odpředu a staršovstvo jim má jít příkladem.²⁸⁰

Bohoslužby byly také doplněné zpěvem. Zpívaly se písně z církevního zpěvníku. V roce 1924 se postupně zaváděl nový evangelický zpěvník. Na konci roku 1921 schválilo staršovstvo na doporučení synodního výboru společný zpěv modlitby Páně (neboli Otčenáše) při bohoslužbách. V březnu 1922 bylo dohodnuto zpívat jej českobratrským nápěvem.²⁸¹

²⁷⁵ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Zpráva Benjamina Fleischera synodnímu výboru o přestupovém hnutí a nově vzniklých církevních střediscích na Litomyšlsku ze dne 29. srpna 1921, č. j. 1141/1921.

²⁷⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²⁷⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

²⁷⁸ *Tamtéž.*

²⁷⁹ *Tamtéž.*

²⁸⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²⁸¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

Další složkou bohoslužeb byla sborová oznámení. Jednalo se o ohlášky svateb, úmrtí a pohřbů, časů konání příštích bohoslužeb, nedělní školy a mládeže i schůzí staršovstva a zastupitelstva. Při bohoslužbách se také vykonávaly sbírky na nejrůznější účely.²⁸²

Účast na bohoslužbách byla poměrně dobrá a staršovstvo s ní bylo většinou spokojeno. Většina členů navštěvovala dopolední bohoslužby, odpolední vyhledával jen úzký okruh účastníků.²⁸³

Vliv na návštěvu chrámu mělo počasí. V zimních měsících byl pobyt v kostele nepříjemný a kluzký terén stěžoval cestu do chrámu. Od konce roku 1943 se tak bohoslužby v zimním období konaly v sále na faře, který se dal snadněji vytopit. Dále účast ovlivňovaly i různé akce pořádané o nedělích, zejména trhy v Ústí nad Orlicí.²⁸⁴

Bohoslužby navštěvovalo asi 10 % z celkového počtu členů sboru. Ve třicátých letech se pohybovala průměrná účast na bohoslužbách okolo 160 lidí (přibližně mezi 120 a 200 lidmi), ale s postupným ubýváním členů sboru klesala i návštěvnost chrámu.²⁸⁵ V době německé okupace hledalo obecně více lidí útěchu v návštěvě bohoslužeb a jiných církevních shromáždění.²⁸⁶ Ve Sloupnici se však tato doba vyšší návštěvou kostela neprojevovala. Na schůzi širšího zastupitelstva 27. dubna 1941 kurátor Beneš sdělil, že na rozdíl od jiných, především městských sborů, sloupnický sbor nepocituje tolik vnější vlivy a návštěva chrámu Páně tak nestoupá nijak pronikavě jako jinde, ale zůstávala spíše stejnoměrná.²⁸⁷

Za faráře Strnada se docházka pohybovala okolo 120 lidí a po jeho odchodu okolo 100 lidí.²⁸⁸

Na bohoslužby měly velký vliv vnější okolnosti. Za celou vymezenou dobu nebyl pevně daný čas začátku bohoslužeb, ty se přizpůsobovaly především roční době. Náplň samotných bohoslužeb se ale nijak výrazně nezměnila. Po celou dobu se

²⁸² A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Kniha chrámových ohlášek ve Sloupnici 1918–1921, nestr.; A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášky 1934–1938, nestr.

²⁸³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²⁸⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²⁸⁵ *Tamtéž.*

²⁸⁶ V. HÁJEK, *Život v církvi...*, s. 19.

²⁸⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²⁸⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

udržely dvoje bohoslužby v jednom dni a pro velkou část členů zůstaly nejdůležitější částí jejich sborového života.

Celková účast na bohoslužbách klesala, ale bylo to především způsobeno postupným snižováním počtu členů sboru. Procentuálně zůstala návštěvnost po celou dobu přibližně stejná, okolo 10 %.

5.1.1 Obřad Večeře Páně

Večeře Páně²⁸⁹ se slavila především při příležitosti církevních svátků (Velikonoce, svatodušní svátky, Díkčinění, Vánoce, Nový rok ad.) a také při konfirmacích, tedy asi šestkrát ročně. Přestože se synodní výbor (rada) klonil k tomu, aby se večeře Páně prováděla při bohoslužbách před celým shromážděním, ve Sloupnici se po celou vymezenou dobu vysluhovala až po skončení bohoslužeb. O Vánocích 1919 se upustilo od večeře Páně z důvodu obav před šířením tyfové epidemie v obci,²⁹⁰ k čemuž by mohlo přispět přijímání ze společného kalichu při večeři Páně.

Podle zápisů ze schůzí staršovstva se jí dohromady za rok účastnilo něco přes polovinu členů sboru.²⁹¹ V počtech ale byli zahrnuti i ti, kteří šli třikrát nebo čtyřikrát do roka, zatímco mnozí z členů sboru nepřistoupili ani jednou.

5.1.2 Hudební doprovod bohoslužeb

Zpěv při bohoslužbách doprovázela také hra na varhany. Varhaníkem byl od roku 1914 Ladislav Morávek z Dolní Sloupnice 15. V roce 1922 chtěl Morávek funkci přenechat Antonínu Šplíchalovi z Dolní Sloupnice 171, který vedl pohřební zpěv a učil v nedělní škole, ale po jednáních se staršovstvem ve funkci zůstal a v roce 1923 si přibral ještě vedení pohřebního zpěvu.²⁹²

V létě 1925 se ale rozhodl definitivně tyto funkce opustit a od 1. října ho i ve hře na varhany nahradil Antonín Šplíchal. Ten vykonával funkce až do roku 1946, kdy se odstěhoval do pohraničí. Varhanického úřadu se tak ujal opět Ladislav Morávek, který v něm působil až do své smrti v roce 1970.²⁹³

²⁸⁹ V katolické církvi se používá pojem svaté přijímání. V evangelické církvi věřící přijímají při Večeři Páně sousto chleba i doušek vína. Večeře Páně. *Českobratrská církev evangelická* [online]. [cit. 2015-04-11]. <http://www.e-cirkev.cz/rubrika/636-Vecere-Pane/index.htm>.

²⁹⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

²⁹¹ *Tamtéž*.

²⁹² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

²⁹³ *Tamtéž*; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

V době první světové války dostával varhaník 100 Kč ročně, v roce 1919 se mu odměna zvýšila na 200 Kč a postupně se zvyšovala, až se od roku 1926 ustálila na 600 Kč ročně.²⁹⁴ V roce 1948 se mu pak zdvojnásobila na 1 200 Kč.²⁹⁵

Od roku 1925 se hry na varhany ujal Antonín Šplíchal, který byl ve sboru velmi činný v několika oblastech. Odměna se postupně zvyšovala, ale stále zůstávala poměrně malá.

5.2 Biblické hodiny

Dalším prostředkem duchovního působení na členy sboru byly biblické hodiny. V říjnu 1926 je zavedl tehdejší vikář Bohumil Smetánka. Probíraly se při nich ve formě rozhovorů různé části Písma. Měli se tak vyjasnit mnohé otázky a zároveň to byla příležitost k bližšímu seznámení jednotlivých členů ve sboru. Farář je ohlašoval při bohoslužbách.²⁹⁶

Zpočátku se konaly každý čtvrtek večer na faře. V zimě 1926/1927 se konaly střídavě v Končinách, na Borové, Netřebách a v Českých Heřmanicích, poté opět ve čtvrtek na faře v Dolní Sloupnici a v úterý u Jana Šilara v Horní Sloupnici. V roce 1927 se také biblické hodiny pořádaly jednou za čtrnáct dní v Řetůvce.²⁹⁷

V roce 1931 se biblické hodiny konaly pouze jednou týdně – ve středu nebo ve čtvrtek na faře v Komenského sále jeden týden a další u Josefa Felcmana v Horní Sloupnici. Vést je mohl pouze vikář Henych, a pokud nemohl, hodiny odpadly. Po nabytých zkušenostech vikáře se neschvalovaly žádné debaty.²⁹⁸ Biblické hodiny se tak omezily na vikářův výklad Písma.

Po opětovném uvolnění místa faráře se biblické hodiny konaly jen sporadicky. Znovu se pravidelně rozběhly poté, co se farářského úřadu ujal Jan Strnad.²⁹⁹

V srpnu 1933 se staršovstvo usneslo, že se biblické hodiny budou konat pouze od 1. října do 30. června. Důvodem bylo, že lidé, kteří na biblické hodiny chodili, byli v létě upracovaní a „*když přijdou v 9 h. do místnosti a usednou, přepadne je spaní a místo, aby brali účast na výkladu písma sv., vyrušují*“.³⁰⁰

²⁹⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

²⁹⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-23, Výroční účty 1938–1951, nestr.

²⁹⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

²⁹⁷ *Tamtéž.*

²⁹⁸ *Tamtéž.*

²⁹⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

³⁰⁰ *Tamtéž.*

Od začátku roku 1936 se začaly biblické hodiny konat po domech tak, že se šlo od Vesničky dolů a farář se snažil nevynechat ani jednu rodinu.³⁰¹

Na podzim roku 1943 se k vykonávání biblických hodin najala místnost u Jana Šilara v Horní Sloupnici.³⁰²

Zpočátku byla účast hojná a členové sboru měli o biblické hodiny zájem. Postupně však návštěvnost klesala. Záleželo také na roční době – v letních měsících byla účast nižší, protože členové byli více zaměstnaní prací. Farař si několikrát stěžoval na nedostatečný zájem členů staršovstva o biblické hodiny a členové staršovstva byli vyzýváni, aby šli příkladem a biblických hodin se pravidelně účastnili. V roce 1934 byla průměrná účast v Horní Sloupnici 30 lidí a v Dolní Sloupnici 20 lidí.³⁰³ Ve výroční zprávě staršovstva bylo jako důvod rozdílné návštěvnosti uvedeno, že Dolní Sloupnice žila izolovanějším životem, a tak se snáze zapomělo na střídání biblických hodin, kdežto v Horní Sloupnici si členové mezi sebou podávali zprávu o případných změnách místa nebo času konání.³⁰⁴

V Dolní Sloupnici zůstával zájem o biblické hodiny přibližně stejný, v letech 1935 a 1936 se jich průměrně účastnilo 25 lidí. Zájem ale postupně klesal a v roce 1937 především z důvodu nízké účasti od nich farář v Dolní Sloupnici upustil. V Horní Sloupnici byl počet účastníků o něco větší, účastnilo se až 40 lidí, ale tento počet postupně klesal.³⁰⁵

Přestože zájem o biblické hodiny od jejich zavedení pozvolna opadl a soustředily se tak spíše na úzký okruh účastníků, mezi některými členy sboru si našly své pevné místo v jejich náboženském životě.

³⁰¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

³⁰² *Tamtéž.*

³⁰³ *Tamtéž.*

³⁰⁴ *Tamtéž.*

³⁰⁵ *Tamtéž.*

6 Hospodaření sboru

Podle zákona měl každý církevní sbor právo nabývat jmění i hmotné prostředky k vydržování své správy podle předpisu občanského zákona.³⁰⁶ O vedení účtů se staral zvolený pokladník (viz příloha 2). Hlavním úkolem pokladníka bylo zajistit vyrovnané účty. Na jaře každého roku pak účty za předchozí rok i s vysvětlením předložil na schůzi staršovstva, ke kterým přiložili revizoři svou zprávu, a staršovstvo je schválilo. Dále pokladník předložil i rozpočet na následující rok k projednání a schválení. Účty i rozpočet byly poté předloženy na výroční schůzi zastupitelstva ke schválení. Starší a zastupitelé mohli k účtům i rozpočtu podávat dotazy a připomínky, všechny se ale pokaždé bez větších problémů schválily.³⁰⁷

Sbor měl právo žádat od svých členů k úhradě svých potřeb zvláštní členské příspěvky a vybírat tyto zvláštní příspěvky a pořádat kostelní a podomní sbírky.³⁰⁸ Hlavní příjmy sboru tak tvořily příspěvky od členů sboru (salár, přirážky), nájemné z polí a chrámové sbírky. Menší příjmy plynuly sboru z úroků z uložených fondů.³⁰⁹

Největším výdajem sboru bylo služné sborových pracovníků. Platy pro varhaníka a kostelníka činily menší položky a sbor si o jejich výši rozhodoval sám. O výši služného pro faráře ale rozhodoval synodní výbor (rada) a jeho zajištěno činilo mnohokrát sboru obtíže. Dalším velkým výdajem byly sbírky vypsane synodním výborem (radou) a repartice. Menší položky pak byly výdaje na kancelářské potřeby, daně a poplatky a příspěvky na penzijní fond pro faráře.³¹⁰

Po propočítání pravděpodobných příjmů a výdajů zbýval poměrně vysoký deficit, který měl být vyplněn vybíráním církevní přirážky od členů. Rozpočet se v průběhu let navyšoval, musel být přizpůsoben především zvyšování farářského platu. V roce 1919 pokladník Morávek vypočítal pravděpodobná vydání na 4 543 Kč, v roce 1922 už činilo pravděpodobné vydání 26 180 Kč a podobný rozpočet vydržel i několik dalších let. Zvyšoval se až od 30. let. Pro rok 1946 připravil pokladník Vaňous rozpočet s příjmy i výdaji ve výši 70 000 (i s přirážkami).³¹¹

Skutečné příjmy i výdaje však byly o dost vyšší. V roce 1919 se pokladníkovi podařilo shromáždit 16 569,56 Kč a vydal 9 380,18 Kč. V roce 1930 získal sbor

³⁰⁶ Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 8.

³⁰⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

³⁰⁸ Vyhláška č. 64/1922 Sb., § 8.

³⁰⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

³¹⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³¹¹ *Tamtéž*; A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

příjmy ve výši 41 011,93 Kč a vydal 35 110,41 Kč.³¹² O deset let později skutečné příjmy sboru dosáhly 46 529,92 K a vydání 41 896,29 K. V roce 1946 se už příjmy vyšplhaly na 122 908,73 K a výdaje na 110 705,95 K.³¹³

Pokladník se vždy snažil nechat v rozpočtu i rezervu na nepředvídané výdaje. Problémy ale nastaly s hrazením velkým oprav a úprav církevních budov. V roce 1937 sbor zažádal synodní radu o bezúročnou půjčku ve výši 13 000 Kč z Jubilejního tolerančního daru pro hrazení zavedení vody do fary a na hřbitov.³¹⁴ Tato půjčka byla splacena 16. listopadu 1943 poslední splátkou ve výši 9 100 K.³¹⁵

V roce 1941 žádal sbor o další půjčku z Jubilejního tolerančního daru na výlohy spojené s opravou kostela ve výši 15 000 K,³¹⁶ kterou splatil 14. října 1943 konečnou splátkou 12 750.³¹⁷

Funkce pokladníka byla poměrně náročná a zvolení členové staršovstva se často zdráhali ji přijmout. Nakonec se jim ale téměř vždy podařilo zajistit vyrovnané hospodaření a často příjmy převýšily výdaje. Zůstatek pak byl uložen do fondů nebo využit v dalších letech. V roce 1937 a 1941 sbor využil na stavební opravy bezúročnou půjčku od synodní rady, kterou ale bez problémů splatil.

6.1 Fondy

Sloupnický sbor měl několik stálých fondů (např. fond na vánoční nadílku nebo fond Horních chudých). Největším fondem bylo kmenové jmění.³¹⁸ Po smrti kurátora Jana Šplíchala v červenci 1923 byl na jeho památku staršovstvem založen Šplíchalův rezervní fond, který měl poskytnout rezervní hotovost na úhradu běžných výdajů během roku, dokud nejsou vybrány církevní příspěvky. Vybrané obnosy se do fondu před koncem roku vrátily. Bývaly na něj také připsány případné zbytky rozpočtu.

³¹² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

³¹³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-23, Výroční účty 1938–1951, nestr.

³¹⁴ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Zpráva synodní rady ČCE staršovstvu farního sboru ČCE ve Sloupnici o poskytnutí bezúročné půjčky z Jubilejního tolerančního daru ze dne 31. září 1937, č. 1624.

³¹⁵ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Potvrzení synodní rady ČCE farnímu sboru ČCE ve Sloupnici o splacení bezúročné půjčky z Jubilejního tolerančního daru ze dne 17. listopadu 1943, č. 3327.

³¹⁶ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Žádost farního sboru ČCE ve Sloupnici synodní radě ČCE o bezúročnou půjčku ze dne 23. listopadu 1941, č. 952.

³¹⁷ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Potvrzení kanceláře synodní rady ČCE farnímu sboru ČCE ve Sloupnici o splacení bezúročné půjčky z Jubilejního tolerančního daru ze dne 16. října 1943, č. 2990.

³¹⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

V roce 1931 dosáhl Šplíchalův fond 15 000 Kč a bylo zastaveno jeho další zvyšování.³¹⁹

Fondy byly uloženy v peněžních ústavech a byly k nim připisovány úroky. Dále byly čas od času založeny fondy mimořádné (např. varhanový nebo hřbitovní),³²⁰ ve kterých se shromažďovaly peníze na akutní opravy.

6.2 Salár a přirážky

Podle Sýkory a Šimka byl nejdůležitější částí příjmů sboru salár. Jednalo se o církevní příspěvky od členů sboru, které měly být dobrovolné.³²¹ Ve Sloupnici však činil salár pouze malou část příjmů. Větší část byla vybírána přirážkami k přímým daním (k dani pozemkové, domovní a živnostní), jejichž výši určoval pokladník a které měly krýt schodek rozpočtu. Postupně salár a přirážky splynuly v jeden příspěvek.³²²

V roce 1918 vedení církve navrhovalo, aby se salární příspěvky vybíraly podle velikosti pozemků členů a k tomu příspěvek z domovního čísla.³²³ Ve Sloupnici platili v roce 1919 členové příspěvky ve výši 25 % přímých daní.³²⁴

V květnu 1920 schválilo zastupitelstvo nový způsob vybírání církevních přirážek. Měl se vybírat příspěvek z domovního čísla v obnosu 5 Kč bez rozdílu u každého, k tomu pak přirážka ze souhrnu všech přímých státních daní ve výši 55 %. Mírně zdanění měli být i výměníci a gážisté.³²⁵ Přirážky tak neplatili ti, kteří neplatili žádnou daň.

V následujících letech byly přirážky o několik procent sníženy, ale v roce 1922 byla přirážka zvýšena na 120 % státních daní, z čehož se měl uhradit dluh na opravu varhan. Příspěvek 5 Kč z domovního čísla zůstal. Přestože kurátor Janecký navrhoval

³¹⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³²⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

³²¹ Vladimír SÝKORA – Pavel ŠIMEK, *50 let úsilí o hospodářské zabezpečení církve*, in: *Církev v proměnách času 1918–1968*. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické, Praha 1969, s. 66–67.

³²² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³²³ *Tamtéž*.

³²⁴ Podle staršovstva platili členové sboru dohromady 9 113 Kč přímých daní. ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Odpověď sloupnického staršovstva na dotazník synodního výboru ČCE o úpravě farářova platu ze dne 30. května 1920.

³²⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

v roce 1925 vybírat na církevní účely místo přirážek dobrovolnými dary, staršovstvo se usneslo zůstat u dosavadního způsobu vybírání příspěvků.³²⁶

V roce 1928 staršovstvo ustanovilo sborový příspěvek, který měl platit každý člen sboru, který dovršil 24 let alespoň ve výši 5 Kč, aby měl aktivní i pasivní volební právo.³²⁷ Přispívat sboru tak měli i ti, kteří sice neplatili přímou daň, ale byli výdělečně činní.

Pro rok 1929 staršovstvo vypsalo 80% přirážku k přímým daním a 10 Kč z domovního čísla. Členové, kteří neměli předepsané daně, měli platit asi 0,5 % ze svého příjmu. V roce 1930 staršovstvo uvádělo, že členové sboru odvádějí dohromady 16 083 Kč na přímých daních³²⁸ a celkové příspěvky od členů sboru za tento rok činily 15 121 Kč.³²⁹

Ve druhé polovině dvacátých let sloupnický sbor usiloval o to, aby byl přeřazen ze stupnice bohatých sborů. Podle staršovstva měl sice v roce 1930 sbor značný počet přispěvatelů, ale většina z nich platila příspěvky jen 15 Kč. Staršovstvo bylo také toho názoru, že kdyby se zvýšily příspěvky, někteří poplatníci by mohli vystoupit.³³⁰

V roce 1938 staršovstvo poukazovalo na to, že učitelé přispívali na církve poměrně málo, asi jen 20–30 Kč, což neodpovídalo ani 0,5 % jejich ročního příjmu. Někteří starší jim chtěli předepsat vyšší přirážky, ale nakonec nedošli k jednotnému názoru.³³¹

V roce 1940 byly přirážky zvýšeny na 90 %. V roce 1941 se staršovstvo dohodlo na zvýšení přirážek úředníkům a živnostníkům, kteří dosud platili přirážky dobrovolné. Nyní měli platit 0,5 % příjmu. V roce 1942 se zvýšily církevní přirážky přibližně o třetinu z důvodu zvýšení platu faráře. Přirážky tedy činily 125 % přímých daní, k nim zůstal i příspěvek 10 K z domovního čísla. Přirážky se zvýšily v roce 1946 na 150 % přímých daní.³³²

Někteří členové sboru dlužili na přirážkách a saláru, jednalo se ale většinou jen o desítky korun a dluhy jim byly odpuštěny. Především od třicátých let ale přibývali

³²⁶ V roce 1927 platili členové sboru asi 10 000 Kč základních přímých daní a dle účtů z roku 1927 byl příjem z příspěvků členů 15 000. A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³²⁷ *Tamtéž.*

³²⁸ *Tamtéž.*

³²⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

³³⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³³¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

³³² *Tamtéž.*

i větší dlužníci.³³³ Staršovstvo se snažilo přírázky získat upomínáním dlužníků o zaplacení. Za rok 1931 ale vyrostly dluhy na přírážkách na 2 241 Kč, za rok 1932 3 456 Kč a v roce 1937 se už vyšplhaly na 8 000 Kč, z čehož největší část dlužil Matěj Mikulecký z Dolní Sloupnice 8.³³⁴ V roce 1935 dlužil za pět let na přírážkách 1 525 Kč. Staršovstvo ho neustále upomínalo, ale bez výsledku. Několikrát mu i hrozili, že dluh dají do pozemkových knih nebo že na něj podají žalobu, všechny pokusy od něj získat dlužené peníze se ale ukázaly marné. Do roku 1938 už někteří staří dlužníci své dluhy splatili, přesto zůstával nedoplatek 5 892 Kč. Na konci roku 1939 žádal Matěj Mikulecký o slevu na dlužné částce s tím, že zbytek je ochoten zaplatit. Staršovstvo se rozhodlo mu vyhovět a odpustit mu třetinu dluhu, zbytek měl ale zaplatit co nejdříve. Mikulecký však ani potom nezaplatil. Poté už se žádné záznamy o jeho dluhích nebo jejich zaplacení neobjevují. Ve čtyřicátých letech se však podle pokladníka nedoplatky saláru a přírážek rok od roku zlepšovaly. V roce 1944 byly podle něj dluhy až na malé položky vyrovnány.³³⁵

Další ztráty na příspěvcích také podle staršovstva sbor utrpěl tím, že evangelíci prodávali svoje hospodářské usedlosti do katolických rukou. Opačné případy se prý nevyskytovaly, neboť katolíci si velmi střežili, aby svoje domy neprodali evangelíkovi. Staršovstvo tak upozorňovalo prodávající, aby na to při prodeji mysleli.³³⁶

Přírázky byly největším příjmem sboru. Staršovstvo několikrát měnilo podmínky vybírání i jejich výši a snažilo se je rozvrhnout tak, aby se všichni členové vzhledem ke svým příjmům podíleli rovnoměrně na příjmech sboru. Většina členů platila řádně a přispívala sboru značně i na sbírkách. Někteří věřící měli s placením problémy, prameny ale neuvádějí, zda to bylo pouze neochotou přispívat na chod sboru nebo byli v těžké finanční situaci.

6.3 Nájemné z pozemků

Nájemné z církevních pozemků činilo ve sloupnickém sboru zpočátku jednu z největších položek v příjmech. O jeho vybírání se staral správce pozemků.

³³³ Např. Josef Zachař z Dolní Sloupnice 250 (st. č. p., n. č. p. 34 – pozn. autorky) dlužil za roky 1924, 1925 a půl roku 1926 obnos 471 Kč. Staršovstvo rozhodlo přihlásit pohledávku dlužných přírážek u okresního soudu před exekuční dražbou. A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³³⁴ Dalšími několikaletými dlužníky byli Jan Morávek z Dolní Sloupnice 5, Jan Janecký z Horní Sloupnice 40, Jaroslav Mikulecký z Horní Sloupnice 69 a jakýsi Špičák z Horní Sloupnice. *Tamtéž*.

³³⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

³³⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

Sloupnický sbor vlastnil asi 10 ha pozemků³³⁷ a nájemníci získali půdu v dražbě na dobu šesti let. V červnu 1920 se staršovstvo usneslo, že přednost pro pronajmutí mají mít ti, kteří nemají vlastní půdu, a mezi nimi ti, kteří nemají žádnou najatou jinde. Přednost měli také příslušníci Českobratrské církve evangelické.³³⁸

Někdy se vyskytl problém s nájemníky, kteří neplatili nájemné.³³⁹ Ti byli písemně vyrozuměni, případně je navštívil někdo ze staršovstva s žádostí, aby v co nejkratší době zaplatili, jinak by jim bylo pole vzato a dlužná částka vymáhána.³⁴⁰

V roce 1936 vypršelo jedno z nájemních období. Všem nájemníkům byla k 1. dubnu 1936 dána výpověď a na podzim byla provedena dražba na šestileté období. Staršovstvo připravilo novou nájemní smlouvu (viz příloha 11). Upřednostňováni byli staří nájemci českobratrského vyznání, pokud řádně platili. Katolíkům nechtělo staršovstvo pole pronajímat, pokud byl dostatek českobratrských žadatelů. Nájemné se mělo platit dvakrát ročně. Staršovstvo po nájemnících vyžadovalo, aby se o pole dobře starali. Zřejmě po předchozích zkušenostech s neplatiči, staršovstvo ještě v srpnu 1936 do smlouvy doplnilo povinnost nájemců při podpisu smlouvy zaplatit jednorozční nájemné předem nebo mít ručitele, který by dosvědčil, že nájemné bude řádně placeno. V létě 1937 pak starší vykonali pochůzku, aby se přesvědčili, v jakém stavu jsou pronajaté pozemky.³⁴¹

V roce 1942 uplynulo další šestileté období nájmu pozemků. Staršovstvo rozhodlo, že nájemné se bude řídit cenou obilí toho kterého roku.³⁴²

Nájemné se postupně zvyšovalo, staršovstvu se ale stále zdálo poměrně nízké. V roce 1918 byl zisk sloupnického sboru z nájmeného 1 786 Kč, v roce 1927 už to bylo 7 586 Kč.³⁴³ Poté už se příliš nezvyšovalo (v roce 1947 činil zisk z nájmeného 9 153 K³⁴⁴) a zisk z pozemků se stal pouze menší položkou v příjmech sboru.

³³⁷ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Rozhodnutí synodního výboru ČCE chrudimskému seniorátnímu úřadu o žádosti ze Sloupnice na státní podporu ze dne 16. ledna 1929.

³³⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³³⁹ V roce 1931 dlužili Slavíkovi z Dolní Sloupnice nájemné za dva roky. Podle hospodáře pozemků Matyáše pole i špatně obdělávali a jejich hospodářské poměry byly špatné. Nakonec jim bylo pole odebráno. V roce 1936 dlužil František Mikulecký, strojník z Dolní Sloupnice 65, nájemné za dva roky ve výši 800 Kč. *Tamtéž*.

³⁴⁰ *Tamtéž*.

³⁴¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

³⁴² *Tamtéž*.

³⁴³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

³⁴⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-23, Výroční účty 1938–1951, nestr.

6.4 Sbírký

Dalším pramenem sborových příjmů byly chrámové sbírky. Ty měly být naprosto dobrovolné. Konaly se při bohoslužebných a jiných shromážděních a byly děleny na tři skupiny: 1) sbírky pro běžné potřeby sboru, 2) sbírky účelové (na zvláštní, mimořádné účely sboru) a 3) sbírky celocírkevní (na potřeby, resp. účely mimosborové). Z kazatelny se obvykle ohlašovaly „*na účinnost pak a na sdílnost nezapomínejte, nebo v takových obětech zvláštní libost má Bůh a ochotného dárce miluje*“.³⁴⁵

Podle zvyku bylo několik mimosborových sbírek ročně. První oficiální rozvrh mimosborových sbírek učinil 2. synod v roce 1923. Celkem se jednalo o devět sbírek za rok (např. sbírka na evangelizační fond v lednu, na penzijní fond ke konci září nebo začátkem října a na bohoslovce o Vánocích).³⁴⁶ Ostatní neděle se vybíralo pro potřeby sboru.

Podle Sýkory a Šimka se především ve dvacátých letech vyskytly v celé církvi problémy s tím, že někde nechtěli členové přispívat. Měli pocit, že platí za bohoslužby, které měly být zadarmo a někde tak chtěli sbírky zrušit. Členové si stěžovali i na počet mimosborových sbírek. Synodní výbor si zase stěžoval, že některé sbory tyto sbírky nezasílají.³⁴⁷

Ve Sloupnici se také projevovala nevole přispívat na mimosborové sbírky. V roce 1928 se staršovstvo usneslo platit sbírky z církevní pokladny, i když byly předepsány synodním výborem jako chrámové.³⁴⁸ V roce 1928 se na sbírkách vybralo celkem 4 446 Kč, synodnímu výboru se zaslalo pouze 740 Kč.³⁴⁹ V roce 1918 se přitom pro potřeby sboru při chrámových sbírkách vybralo 1 163 Kč a na mimosborové účely 752 Kč,³⁵⁰ tedy téměř stejně jako o deset let později.

V roce 1931 požádal synodní výbor o vykonání sbírky vděčnosti k 150letému vydání tolerančního patentu (na tzv. Jubilejní toleranční dar). Na návrh pokladníka Pruška bylo usneseno, aby se sbírka vykonala dobrovolně a každý aby odevzdal částku na faře.³⁵¹ Sbor pak synodnímu výboru odeslal 1 285 Kč.³⁵²

³⁴⁵ V. SÝKORA – P. ŠIMEK, *50 let úsilí...*, s. 69.

³⁴⁶ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, neč. kart., Synody a Zprávy o synodech 1918–1956, Zpráva o druhém synodu Českobratrské evangelické církve, s. 45–46.

³⁴⁷ V. SÝKORA – P. ŠIMEK, *50 let úsilí...*, s. 70.

³⁴⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³⁴⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

³⁵⁰ *Tamtéž.*

³⁵¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³⁵² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

V roce 1942 se na chrámových sbírkách vybralo celkem 11 147 K, z nichž 1 205 K bylo pro mimosborové účely.³⁵³ Zastupitelstvo bylo spokojeno, že se chrámové sbírky celkem osvědčily a vzrůstají.³⁵⁴

V červenci 1945 vybídnul senior Řezníček sbory na seniorátní schůzi, aby konaly sbírky vděčnosti, jako dík Bohu za ukončení tak dlouhé a kruté války. Sbírký měly sloužit výhradně ke sborovým účelům, opravám a novostavbám církevních budov. Ve Sloupnici se do ledna 1946 vybralo 42 643 Kčs (v Dolní Sloupnici 14 360 Kčs, v Horní Sloupnici 16 800 Kčs a v Českých Heřmanicích 8 000 Kčs) a tato sbírka se měla použít na chystané opravy sborových budov. Sbírká pokračovala až do roku 1947.³⁵⁵

Kromě chrámových sbírek se občas konaly i sbírky podomní. Jednou ročně ji prováděli pro různé účely konfirmandi. Dále se podomní sbírky využívaly především na úhradu oprav kostela (např. v letech 1941–1942).³⁵⁶

I ve sloupnickém sboru se objevila nevole platit na mimosborové záležitosti. Zatímco výnos ze sbírek pro sbor se zvyšoval a značné prostředky se vybraly i na mimořádných sbírkách pro opravy církevních budov, na mimosborové účely zasílal sbor poměrně malé částky.

6.5 Farářovo služné

Výši služného určoval synodní výbor (rada) podle velikosti sboru a počtu členů. Farář byl také povinen stát se členem penzijního ústavu, do kterého z větší části přispíval sbor a z menší části sám farář.³⁵⁷

V červenci 1919 synodní výbor žádal, aby základní služné faráře bylo doplněno na 2 400 Kč ročně a drahotní přídavek byl zvýšen alespoň na 50 % základního služného. Farář měl základní služné 2 400 korun už od roku 1916 a drahotní přídavek mu byl zvýšen z dosavadních 600 Kč na 1 200 Kč. K tomu mu přispívali evangeličtí rolníci ještě obilím a rolní chalupníci bramborami.³⁵⁸

³⁵³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-23, Výroční účty 1938–1951, nestr.

³⁵⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

³⁵⁵ *Tamtéž.*

³⁵⁶ *Tamtéž.*

³⁵⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³⁵⁸ *Tamtéž.*

Staršovstvo rozhodlo zvýšit plat faráři za rok 1920 na 4 800 Kč, kvůli čemuž ale musely být předepsány vyšší příspěvky. Zároveň sbor žádal o příspěvek ze státního paušálu, z něhož farář obdržel 1 200 Kč.³⁵⁹

Farářova situace se ale příliš nezlepšila ani v roce 1921 (kdy obdržel 6 800 Kč)³⁶⁰ a byly mu zvýšeny příspěvky členů v naturáliích.³⁶¹

V roce 1922 bylo synodním výborem faráři vypočítáno služné 18 500 Kč (k 12 000 Kč základního služného se připočítával drahotní přírůstek a rodinné přídatky na děti).³⁶² Ze státního paušálu ještě obdržel 4 100 Kč.³⁶³ Od roku 1923 farář i se všemi příspěvky dostával okolo 20 000 Kč.³⁶⁴ V roce 1924 rozhodl synodní výbor, že sloupnický sbor bude faráři tuto částku poskytovat i nadále, přestože se odřadilo Litomyšlsko, s odůvodněním, že byly přifařeny České Heřmanice. Sbor v Bučině ale měl místo dosavadních 17 000 Kč ročně poskytovat svému faráři 16 000 Kč, což sloupničtí evangelíci poměrně těžce nesli.³⁶⁵

Od roku 1924 byly přesto výdaje na služné menší, protože farář Fleischer opustil sbor a administrátor sboru dostával pouze část farářova platu podle rozsahu vykonané práce.³⁶⁶ V letech 1925 a 1926 obdržel menší částku služného i Bohumil Smetánka za výpomoc. Od roku 1927 už obdržel Smetánka jako vikář celé služné, které činilo 14 000 Kč.³⁶⁷

Od roku 1929 se mu po třech letech služby mělo služné zvýšit. Žádost o státní příspěvek byla ale sloupnickému sboru zamítnuta a sloupnický sbor byl synodním výborem oceněn jako sbor „zámožný“ a tedy jeho kvóta pro farářův plat byla 20 000 Kč, což byla spolu s Dvakačovicemi a Pardubicemi největší kvóta v Chrudimském seniorátu.³⁶⁸ (Zatímco bučinský sbor měl podle sloupnického staršovstva pouze o 30 členů méně, ale byl ve stupnici 16 000 Kč služného pro

³⁵⁹ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Odpověď sloupnického staršovstva na dotazník synodního výboru ČCE o úpravě farářova platu ze dne 30. května 1920.

³⁶⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

³⁶¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³⁶² *Tamtéž.*

³⁶³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

³⁶⁴ *Tamtéž.*

³⁶⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³⁶⁶ Za půl roku služby před odchodem obdržel Fleischer 6 600 Kč a administrátor obdržel za rok 1924 4 400 Kč. V letech 1925 a 1926 obdržel administrátor pokaždé 7 040 Kč. A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-14, Služné, nestr.

³⁶⁷ *Tamtéž.*

³⁶⁸ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Návrh seniorátního výboru Chrudimského seniorátu synodnímu výboru ČCE na revizi platového plánu ze dne 12. června 1930, č. 178.

faráře.) Staršovstvo se tedy rozhodlo požádat o snížení kvóty pro plat faráři na 18 000 Kč. Konsenior Medek z Bučiny po své vizitaci v červnu 1929 slíbil, že bude sloupnickou žádost o snížení kvóty podporovat.³⁶⁹

Žádost byla ovšem zamítnuta s odůvodněním, že vikáři a mladí faráři berou stejně méně, než je určeno kvótou.³⁷⁰ Henych i Strnad měli plat skutečně nižší.³⁷¹ Přesto sbor znovu zažádal o snížení kvóty skrze kurátora Beneše na 6. synodu v listopadu 1932.³⁷² Synod této žádosti vyhověl a služné bylo sníženo na 18 000 Kč ročně.³⁷³

Strnadův plat se dostal k částce 20 000 v roce 1940. Za druhé světové války farář opět dostával i drahotní přídavky.³⁷⁴ V roce 1942 bylo na seniorátní schůzi vyměřeno zvýšení farářova platu přibližně o 4 200 K.³⁷⁵ Farářův plat se tak pohyboval i se všemi příplatky okolo 26 000 K. V roce 1945 už se vyšplhal na 33 000 K.³⁷⁶

Staršovstvo chtělo zajistit faráři slušné zaopatření, zároveň ale od roku 1924 žádalo synodní výbor o snížení kvóty služného. Farářův plat se postupně zvyšoval, ve srovnání se všemi výdaji sboru však jen velmi pomalu – v roce 1922 činil jeho plat přibližně 50 % sborových výdajů, v roce 1945 už to bylo jen asi 16 %.

6.6 Repartice

Repartice byly poměrně rozdělené příspěvky jednotlivých sborů (rozepsané podle počtu členů a finanční schopnosti sborů), které měly sbory posílat na ústředí církve na celocírkevní účely.³⁷⁷ K těmto reparticím Českobratrská církev evangelická sáhla po 2. synodu v roce 1923, kde se usnesla na přestavbě Husova domu v Praze, který by sloužil zájmům celé církve, a měl být tedy zaplacen všemi sbory.³⁷⁸ Pro Sloupnici

³⁶⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³⁷⁰ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Zpráva synodního výboru ČCE seniorátnímu úřadu Chrudimského seniorátu o kvótě farářova služného ve Sloupnici, nedatováno, č. 3005.

³⁷¹ Henych za svou službu v roce 1931 obdržel 17 580 Kč, k tomu bylo dáno 1 630 Kč administrátorovi, v roce 1932 obdržel administrátor 4 500 Kč a vikář Strnad 3 482 Kč. A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

³⁷² ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Oznámení farního sboru ČCE ve Sloupnici synodní radě ČCE o předložení žádosti o snížení kvóty farářského platu na VI. synodu ze dne 5. listopadu 1932, č. 223.

³⁷³ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Zpráva synodní rady ČCE seniorátnímu úřadu Chrudimského seniorátu o snížení kvóty farářského služného pro sbor v Dolní Sloupnici ze dne 29. března 1933, č. 720.

³⁷⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-14, Služné, nestr.

³⁷⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³⁷⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-23, Výroční účty 1938–1951, nestr.

³⁷⁷ V. SÝKORA – P. ŠIMEK, *50 let úsilí...*, s. 72.

³⁷⁸ *Tamtéž.*

byla rozvržena částka 4 600 Kč, která se ale staršovstvu zdála příliš vysoká, vzhledem k tomu, že se ten rok vydělil litomyšlský sbor a zmenšil se tak počet členů.³⁷⁹ Na schůzi staršovstva v listopadu 1923 starší tlumočili „*stesky*“ členů sboru proti mnohým sbírkám a vysokým platům, ale byla uznána potřeba vyhovět vyzvání synodního výboru a bylo rozhodnuto vybrat požadovaný obnos podomní sbírkou v březnu 1924. Sbíрка však vynesla pouze 1 815 Kč.³⁸⁰

Sloupnický sbor zaslal do Prahy asi 1 765 Kč, neboť v listopadu 1924 přišla od synodního výboru upomínka o zaplacení nedoplatku na Husův dům ve výši 2 835 Kč. V té době byl sbor neobsazen a staršovstvo se shodlo, že by v té době bylo těžké podniknout domovní sbírku, která by vybrala předepsaný obnos. Bylo tedy usneseno zaslat synodnímu výboru 1 000 Kč, které byly určeny na zařízení elektrického osvětlení fary.³⁸¹ Další upomínka přišla v listopadu 1925, kdy staršovstvo opět nechtělo podnikat domovní sbírku a rozhodlo se zaslat jen část přebytku církevních příjmů.³⁸² V září 1926 zbývalo z požadované částky uhradit ještě 1 735 Kč.³⁸³ Zastupitelstvo se usneslo obnos zaplatit z běžného příjmu na rok 1926.³⁸⁴

Další jednorázovou (nebo nepravidelnou) reparticí byly příspěvky na hrazení výloh synodů v době jejich zasedání, jednalo se ale o malé částky.³⁸⁵

Dále byly ustaveny i pravidelné každoroční repartice. Usnesením 3. synodu v červnu 1925 byla od 1. ledna 1926 zřízena v ČCE společná církevní pokladna, do které měly přispívat podle své poplatní síly všechny sbory. Z ní mělo být vypláceno služné všem farářům, případně i učitelům, a měly být podporovány slabé sbory.³⁸⁶ 4. synod v červnu 1927 pak rozhodl o zřízení všecírkevního stavebního fondu od roku 1928, do kterého měly sbory přispívat podle stejné repartice jako do společné pokladny a ze kterého měly být sborům poskytovány bezúročné půjčky.³⁸⁷

O společné církevní pokladně se uvažovalo už na začátku roku 1918. Presbyter sloupnického sboru Jiří Beneš viděl v této době v ústřední pokladně „*životní potřebu*

³⁷⁹ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Zpráva Benjamina Fleischera synodnímu výboru ČCE o počtu duší ve sboru a žádost o snížení kvóty služného ze dne 18. září 1923.

³⁸⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³⁸¹ *Tamtéž*.

³⁸² *Tamtéž*.

³⁸³ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Zpráva synodního výboru ČCE staršovstvu farního sboru ČCE ve Sloupnici o reparticích na Husův dům ze dne 22. září 1926.

³⁸⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³⁸⁵ V. SÝKORA – P. ŠIMEK, *50 let úsilí...*, s. 72.

³⁸⁶ *Tamtéž*, s. 65.

³⁸⁷ *Tamtéž*, s. 72.

církve“ a i ostatní presbyteři společnou pokladnu podporovali. To se ovšem změnilo po jejím vzniku. Sloupnickému staršovstvu se zdálo rozdělení kvót na pokladnu „*neproveditelné*“. V prosinci 1926 se mu také zdálo, že otázka odluky církve a státu, která se jevila aktuální při konání 3. synodu, na kterém bylo přijato usnesení o společné pokladně, je teď oddálena a odhlasovalo, že roční obnos 1 230 Kč na společnou církevní pokladnu bude uložen na vkladní knížku v Občanské záložně ve Sloupnici a dle poměrů, které se mezi státem a církví utvoří, bude fond buď po rozluce církve a státu vydán synodnímu výboru, nebo bude použit podle rozhodnutí zastupitelstva k jinému účelu.³⁸⁸

Synodní výbor posílal několikrát upozornění o nezaplacení, sloupnický sbor však nezaslal předepsanou částku ani za jeden rok (1926, 1927 a 1928).³⁸⁹ Staršovstvo pak navrhlo, aby se obnos za léta 1926 a 1927 (tedy 2 460 Kč) zaplatil, ale s poznámkou, že se sbor nemůže nijak zavázat pro příští roky, pokud mu nebude udělena podpora ze státní dotace. Zastupitelstvo se usneslo obnos poslat, ale pro rok 1928 se do rozpočtu částka na společnou pokladnu ani stavební fond nedala. Ani pro rok 1929 se do rozpočtu na společnou pokladnu nic nedalo z důvodu, že žádost sloupnického sboru o státní podporu byla v roce 1928 odmítnuta a synodní výbor ocenil sloupnický sbor jako zámožný, s čímž starší nesouhlasili.³⁹⁰

V roce 1929 sbor obdržel další upomínku od synodního výboru. Usnesl se zaplatit předepsaný příspěvek do společné pokladny a stavebního fondu, pouze pokud bude schválena žádost sloupnického sboru o snížení platu faráře z 20 000 Kč na 18 000 Kč. Žádost ale byla zamítnuta. Sloupnický sbor zaplatil do společné pokladny za rok 1933, za předchozí léta ale nezaplatil.³⁹¹ Na společnou pokladnu i na stavební fond dlužil za léta 1928–1932 6 417,60 Kč.³⁹²

V roce 1935 se staršovstvo usneslo platit na společnou pokladnu a stavební fond dohromady 1 000 Kč ročně, což mělo být podobně, jako platily ostatní sbory Chrudimského seniorátu.³⁹³ V roce 1936 snížení potvrdila i synodní rada. Do

³⁸⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³⁸⁹ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Upozornění synodního výboru farnímu sboru ČCE ve Sloupnici o neobdržení peněz na společnou pokladnu ze dne 12. prosince 1928 č. 783.

³⁹⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³⁹¹ *Tamtéž*.

³⁹² ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Zpráva synodní rady ČCE seniorátnímu úřadu Chrudimského seniorátu o snížení kvóty farářského služné po sbor v Dolní Sloupnici ze dne 29. března 1933, č. 720.

³⁹³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

společné pokladny tak měl sloupnický sbor odvádět 660 Kč a na stavební fond 340 Kč. Tato kvóta byla přepočítána zpětně i na předešlá léta, dohromady měl tedy sloupnický sbor za roky 1926 až 1936 uhradit 11 000 Kč, z čehož už měl zapláceno 6 160 Kč a zbývalo 4 840 Kč. Částku doplatil v roce 1937. Sloupnický sbor přijal toto rozhodnutí s vděčností, že po 11 letech byl jejich požadavek uznán za spravedlivý. Starší se ale shodli, že pokud by se později snížila kvóta bučinskému sboru, sloupnický sbor by o nové snížení požádal také.³⁹⁴

V roce 1942 byly k reparticím na společnou pokladnu a všecírkevní stavební fond zavedeny ještě další dvě repartice – na úpravu platů pensistů a vdov a na úpravu diakonských platů.³⁹⁵ V roce 1944 byly tyto čtyři repartice zrušeny a místo nich zavedena jedna velká repartice na všechny nutné církevní potřeby.³⁹⁶ Sloupnický sbor odváděl 9 000 K.³⁹⁷

Sloupnické staršovstvo bylo zpočátku zastáncem společné církevní pokladny, po jejím zavedení ale nabylo dojmu, že pouze přispívá a nic nedostává, a odmítalo platit. Spory o placení celocírkevních kvót vlekoucí se od roku 1926 deset let byly nakonec vyřešeny úmluvou a sloupnický sbor už pak většinou bez problémů repartice platil, k čemuž přispělo i poskytnutí bezúročných půjček od synodní rady.

³⁹⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

³⁹⁵ V. SÝKORA – P. ŠIMEK, *50 let úsilí...*, s. 72–73.

³⁹⁶ *Tamtéž.*

³⁹⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-23, Výroční účty 1938–1951, nestr.

7 Práce s dětmi a mládeží

7.1 Výuka náboženství ve školách

Vyučování náboženství na školách probíhalo už od dob Rakousko-Uherska a pokračovalo i po vzniku československého státu. Většina vlastních církevních škol zanikla ještě před první světovou válkou (jak píše Vladimír Čapek z důvodů hospodářských i ideových).³⁹⁸ Sloupnický evangelický sbor měl svoji školu od roku 1849,³⁹⁹ byla však zrušena už roku 1875.⁴⁰⁰

Církev po první světové válce trvala na vyučování náboženství ve veřejných školách (obecných i nižších středních). Rodiče však, pokud si to přáli, mohli děti odhlásit. Na vyšších stupních už byla výuka náboženství nepovinná. Náboženství vyučoval farář podle připravených osnov, v rozlehlejších sborech mu však mohli pomáhat i katecheti a pomocní učitelé, kteří byli k tomuto účelu zvláště vyškoleni.⁴⁰¹

Výuka náboženství ve sloupnickém sboru probíhala během školního roku ve Sloupnici na obecné i měšťanské škole, která vznikla roku 1919.⁴⁰² Dále probíhalo vyučování i v dalších školách ve vesnicích (případně městech) spadajících pod sloupnický sbor. Především v letech 1920 a 1921 přibýlo faráři více práce s výukou díky evangelizační práci v okolí Litomyšle a zvýšení počtu dětí. Dohromady to činilo 86 přestoupilých dětí, pro které bylo nutné zařídit pravidelné náboženské vyučování (29 dětí v Pazuše, 23 ve Svinné, 16 v Kozlově, 11 ve Vlčkově a 7 ve Velkých Sedlištích). Několik měsíců pomáhal s výukou v Pazuše, Svinné a Kozlově jednatel litomyšlské kazatelské stanice František Čapek.⁴⁰³ Od roku 1922 vyučoval náboženství v Pazuše, Svinné, Kozlově a Velkých Sedlištích Jan Oliva z Vysokého Mýta. Farář Fleischer sám vyučoval ve Sloupnici, Litomyšli a Vlčkově.⁴⁰⁴

K výuce se používaly Biblické dějepavy od Stanislava Čapka, kterých ale býval často nedostatek, což ztěžovalo výuku. Podle Smetánky měla učebnice pouhá třetina

³⁹⁸ Vladimír ČAPEK, *Výchovná práce*, in: *Církev v proměnách času 1918–1968*. Sborník k 50. výročí spojení československé církve evangelické, Praha 1969, s. 37–38.

³⁹⁹ B. SMETÁNKA, *Úzkou cestou...*, s. 39.

⁴⁰⁰ *Almanach...*, s. 33.

⁴⁰¹ V. ČAPEK, *Výchovná práce...*, s. 38.

⁴⁰² *Almanach...*, s. 34.

⁴⁰³ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Dopis Benjamína Fleischera synodnímu výboru ČCE o výuce náboženství přistoupilých dětí ze dne dne 27. září 1921, č. j. 1268/1921.

⁴⁰⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

žáků. Staršovstvo se tedy snažilo postupně dokupovat další knihy.⁴⁰⁵ Dále se používaly Bible a zpěvníky (např. Písně cestou života). Staršovstvo si ale několikrát stěžovalo, že je děti mají doma a nenosí je do školy.⁴⁰⁶

Po odchodu Fleischera vedl výuku náboženství administrátor Bedřich Horký, v roce 1925 ji převzal Antonín Šplíchal. Vyučoval osm hodin týdně ve Sloupnici a jednu hodinu ve Vlčkově.⁴⁰⁷ V Českých Heřmanicích vyučoval v následujících dvou letech farář Medek z Bučiny.⁴⁰⁸

Velkou překážkou bylo, že ve Sloupnici se spojovaly dvě až tři třídy a v jedné skupině tak byl velký počet žáků a vyučující se nemohl všem stejně věnovat, a potíže působily i věkové rozdíly.⁴⁰⁹

Postupně se také zvyšoval počet hodin pro faráře. V roce 1927 vyučoval vikář Smetánka náboženství dokonce 17 hodin týdně, a to deset hodin v Horní Sloupnici, dvě hodiny v Českých Heřmanicích, dvě hodiny v Němčicích. Další dvě hodiny týdně učil v Řetůvce a jednu hodinu ve Vlčkově, i když tyto vesnice nenáležely do sloupnického sboru.⁴¹⁰ V roce 1929 farář vyučoval 89 dětí v obecné škole v Horní Sloupnici, 49 v měšťanské škole v Horní Sloupnici, 26 dětí v Českých Heřmanicích, dvě děti ve Vlčkově a devět v Řetůvce.⁴¹¹ Dohromady to činilo 175 dětí.

Potíže s vyučováním náboženství nastaly při uvolnění místa faráře. Na podzim roku 1930 žádalo staršovstvo Misijní školu v Olomouci, zda by nemohla poslat nějakého absolventa pro výuku, ale žádný nebyl k dispozici. Výuku tak převzal Antonín Šplíchal, kterému vypomáhala Marie Benešová.⁴¹² Po příchodu do Sloupnice se této povinnosti ujal vikář Henych, ale po jeho rychlém odchodu se výuky opět chopil Šplíchal.⁴¹³

Po nástupu Strnada do úřadu obstarával výuku farář sám, jen v případě konferencí či dovolené ho zastupoval Antonín Šplíchal. Vyučoval ve Sloupnici, Řetově a Českých Heřmanicích. Týdně to činilo okolo 16 hodin. Cesty do škol v sousedních obcích zabraly dalších 10–14 hodin. V roce 1936 se počet vyučovacích

⁴⁰⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴⁰⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

⁴⁰⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴⁰⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

⁴⁰⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴¹⁰ *Tamtéž.*

⁴¹¹ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Vizitační protokol z návštěvy sloupnického sboru ze dne 2. června 1929.

⁴¹² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴¹³ *Tamtéž.*

hodin snížil na 13, s cestami na 19 hodin týdně.⁴¹⁴ Strnad si několikrát stěžoval na velký počet hodin, na to, že žáci nenosí pomůcky a neopakují si zadanou látku i na netečnost některých rodičů, kteří nedbali o „*duchovní výchovu svých dětí*“.⁴¹⁵

V roce 1937 se podle zápisů staršovstva vyučovalo náboženství 108 dětí na obecné škole a 60 na měšťanské škole v Horní Sloupnici, 15 v Českých Heřmanicích a čtyři v Řetové.⁴¹⁶ Dohromady to bylo 187 dětí a jejich počet se tak od roku 1929 ještě zvětšil.

Roku 1939 byl na farářův návrh ustaven student teologie Břetislav Mikulecký z Horní Sloupnice učitelem náboženství na obecné a měšťanské škole v Horní Sloupnici (zároveň vypomáhal faráři s úředními věcmi sboru).⁴¹⁷ Po čtyřech letech však odešel na nové působiště.⁴¹⁸

Po odchodu faráře Strnada v létě 1946 se opět musel najít učitel náboženství. V Řetové učil farář Josef Bednář z České Třebové. Staršovstvo se snažilo pro výuku získat i nějakého učitele přímo ze škol, ale neúspěšně. Vyučování se tak ujal kurátor Beneš.⁴¹⁹

Vyučování náboženství bylo velmi důležité pro náboženskou výchovu dětí a jejich vztah ke sboru. Prošla jím velká část dětí ve sboru. Největší potíže vyučujícím činilo velké množství dětí a velká časová náročnost. Faráři si často stěžovali i na malou spolupráci a nezájem některých rodičů. V době nepřítomnosti faráře se vyučování věnoval především pracovitý člen sboru Antonín Šplíchal.

7.2 Nedělní škola

Nedělní školy (někdy také nazývané nedělní besídky nebo dětské pobožnosti) byly shromáždění pro děti. Měly prastarou tradici. Na rozdíl od výuky náboženství měly mít bohoslužebný ráz, ovšem přístupný dětem. Pro malé posluchače byla připravována tzv. kázáníčka. Rady pro výuku vycházely v časopise Nedělní besídka. Za nedělní školy byli zodpovědní nejen faráři, ale i jejich spolupracovníci, učitelé

⁴¹⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

⁴¹⁵ *Tamtéž.*

⁴¹⁶ *Tamtéž.*

⁴¹⁷ *Tamtéž.*

⁴¹⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášení 7. 7. 1940–27. 2. 1944, nestr.

⁴¹⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

v dětských skupinách, často z řad sdružení mládeže. Ti si měli nastudovat biblické oddíly a v neděli je vyložit dětem.⁴²⁰

Nedělní škola se konala v kostele, ale v době silných mrazů v zimě 1918 byla přesunuta do presbyterní síně na faře. Od roku 1927 pak mohla využívat Komenského sál. Byla určená dětem přibližně od 6 do 14 let.⁴²¹

Po první světové válce se nedělní škola konala v Dolní Sloupnici v kostele přibližně jednou za čtrnáct dní v neděli odpoledne. Byla rozčleněná do několika skupin. Na podzim a v zimě 1918 se muselo konání přerušit kvůli chřipkové epidemii a poté z nedostatku otopu, se kterým byly problémy i další zimy.⁴²²

V lednu 1918 z vlastního popudu otevřela rodina Jana Šilara z Horní Sloupnice 212 (st. č. p., n. č. p. 110 – pozn. autorky) nedělní školu pro hornosloupnické děti. Staršovstvo rozhodlo tuto nedělní školu ponechat pod vedením Šilara a jeho manželky, farář měl na ni dohlížet.⁴²³

Od roku 1920 se nedělní škola ve Sloupnici konala nepravidelně, protože díky zvětšení rozsahu sboru měl farář více práce především s pastorcí nových členů a vzděláváním jejich dětí a nemohl se škole tolik věnovat.⁴²⁴

Po odchodu faráře Fleischera do Roudnice se jejího vedení ujal Antonín Šplíchal za pomoci členky Mikulecké z Horní Sloupnice 112 (st. č. p., n. č. p. 32 – pozn. autorky).⁴²⁵

V polovině dvacátých let se návštěvnost zvláště v zimním období pohybovala okolo 60 dětí. Za působení Bohumila Smetánky se ještě zvýšila a vyučovalo se ve čtyřech skupinách. V zimě 1926/1927 se počet dětí vyšplhal až na 100 a nedělní škola byla rozdělena pro Horní a pro Dolní Sloupnici. 1. května 1927 zavedl Smetánka ranní bohoslužby pro děti a mládež, odpoledne se pak konala besídka spíše rodinného rázu než školního, konala se pravidelně každou neděli. Děti dostávaly k narozeninám knižní dárky, ale jinak si vikář stěžoval, že na chod školy chyběly

⁴²⁰ V. ČAPEK, *Výchovná práce...*, s. 39.

⁴²¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴²² *Tamtéž.*

⁴²³ *Tamtéž.*

⁴²⁴ *Tamtéž.*

⁴²⁵ *Tamtéž.*

prostředky.⁴²⁶ Účast v roce 1928 se pohybovala okolo 80–100 dětí.⁴²⁷ Mimo faráře vyučovali i čtyři učitelé, o jménech se ale prameny nezmiňují.⁴²⁸

Roku 1931 se nedělní škola přesunula z nedělního odpoledne na ráno před bohoslužbami⁴²⁹ a od roku 1933 se čas nedělní školy ustálil – konala se každou neděli dopoledne po bohoslužbách (tedy asi od 11 hodin).⁴³⁰

Od třicátých let se pedagogický sbor pro nedělní školu rozrostl o členky sdružení mládeže, které pravidelně navštěvovaly přípravku pro učitele, většinou ve čtvrtek večer.⁴³¹ V nedělní škole tak vyučoval Antonín Šplíchal, pokud nebyl vázán jinými povinnostmi, farář a Marie Benešová, Růžena Morávková a Milada Benešová ze sdružení mládeže. Škola byla už jen jedna pro všechny děti ze sboru, průměrně se účastnilo kolem 70 dětí, někdy však až 85 dětí.⁴³²

Za druhé světové války nedělní škola často odpadala. Vedl ji Antonín Šplíchal, ale kurátor na schůzích staršovstva několikrát vybízel starší, aby se účastnili práce v nedělní škole.⁴³³ V říjnu 1942 opustila její vedení dlouholetá učitelka Marie Benešová z Dolní Sloupnice 63, která se provdala za Jana Jeništu.⁴³⁴

Po odstěhování Antonína Šplíchala do pohraničí po válce nedělní školu vedli členové sdružení mládeže (např. Josef Šplíchal, Anna Šplíchalová, Stanislav Mikulecký, Zdena Čapková a Ladislav Morávek ml.).⁴³⁵ Snížila se i docházka, z celkového počtu přibližně 70 dětí jich nedělní školu navštěvovalo asi 40.⁴³⁶

Nedělní škola byla nejdůležitější složkou výchovy dětí na půdě sboru, i když ji nenavštěvovalo tolik dětí jako výuku náboženství ve škole. Postupně se konala pravidelně každou neděli. Kromě farářů se jejímu vedení věnoval především Antonín Šplíchal a členové sdružení mládeže.

⁴²⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴²⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

⁴²⁸ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sbory 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Vizitační protokol z návštěvy sloupnického sboru ze dne 2. června 1929.

⁴²⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášení 22. 2. 1931–9. 7. 1933, nestr.

⁴³⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášky a oznámení sboru 1933–1934, nestr.

⁴³¹ *Tamtéž.*

⁴³² *Tamtéž.*

⁴³³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

⁴³⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášení 7. 7. 1940–27. 2. 1944, nestr.

⁴³⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášení 5. 3. 1944–1. 9. 1946, nestr.

⁴³⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášky a oznámení sboru 1933–1934, nestr.

7.3 Konfirmace

Jedná se o obřad, při kterém jsou dospívající přijati mezi dospělé členy církve. Konfirmandi při konfirmaci vyznávají svoji víru před shromážděným sborem a staršovstvem, přiznávají se ke svým závazkům ze křtu uděleného v dětství. Je též spojena s přezkoušením církevních znalostí – Písma svatého, katechismu a církevních dějin. (Na rozdíl od katolického biřmování není považována za svátost.)⁴³⁷

Konfirmaci předcházelo konfirmační cvičení, které vedl farář, případně administrátor. Při něm konfirmandům vyložil církevní znalosti, ze kterých byli při konfirmaci přezkoušeni. Ke konfirmačnímu cvičení přicházely děti z nedělní školy většinou ve věku 13 a 14 let. Zapisovaly se o Velikonočním pondělí nebo krátce po Velikonočích. Cvičení probíhalo několikrát týdně necelé dva měsíce a poté proběhla konfirmační slavnost (obvykle na Sv. Trojici, tedy neděli po svatodušních svátcích)⁴³⁸ s vysluhováním Večeře Páně.⁴³⁹ Těsně před konfirmací mezi sebou ještě konfirmandi vykonali sbírku, která se pak rozdělila podle potřeby na různé účely.⁴⁴⁰ Konfirmováno bylo obvykle mezi 20 a 30 dětmi. Po konfirmaci pak následovalo společné fotografování a obdarování konfirmandů biblemi (případně jinými náboženskými knihami) a upomínkou na den konfirmace s biblickými texty.⁴⁴¹

Konfirmace znamenala důležitou událost pro celou rodinu i sbor. Staršovstvo si pochvalovalo, že se tento důležitý akt těší vážnosti mezi členy sboru, především rodiči konfirmandů.⁴⁴²

Konfirmace se těšila poměrně velké vážnosti mezi věřícími a prošla jí tak většina dětí ve sboru. Do konfirmace záleželo především na rodičích, jestli se jejich děti účastnily náboženského vzdělávání. Většina z nich se ale aspoň jedné z forem náboženského vzdělávání dětí účastnila.

⁴³⁷ J. R. TRETERA – Z. HORÁK, *Slovník...*, s. 67.

⁴³⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-5, II. Kniha konfirmovaných 1866–1946, nestránkováno.

⁴³⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášení 7. 7. 1940–27. 2. 1944, nestr.

⁴⁴⁰ *Tamtéž.*

⁴⁴¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-5, II. Kniha konfirmovaných 1866–1946, nestránkováno.

⁴⁴² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

7.4 Sdružení českobratrské mládeže evangelické

Od roku 1920 byla evangelická mládež organizována ve Svazu Sdružení českobratrské mládeže evangelické, který navazoval na Svaz Sdružení reformované mládeže založený roku 1898.⁴⁴³

O vznik sdružení mládeže ve Sloupnici se zasloužil farář Benjamin Fleischer po svém příchodu v roce 1914. Staršovstvo vidělo úkol sdružení především v tom, že mělo doplnit výchovnou práci a zajistit, aby se mládež neodcizovala církvi a neztrácela náboženské uvědomění.⁴⁴⁴

V březnu 1918 se sdružení mládeže čile angažovalo při organizování okrskového shromáždění ve Sloupnici, kde se diskutovalo o spojení církve.⁴⁴⁵ Začalo se také uvažovat o nové místnosti, kde by se sdružení mohlo scházet. V tomto roce ale také sdružení přišlo o jednoho ze svých vůdců a pracovníků, který se mu se zájmem věnoval, Jiřího Beneše.⁴⁴⁶

V roce 1918 až 1923 se schůzky mládeže konaly přibližně jednou za čtrnáct dní v neděli odpoledne, pokud faráře nevázaly povinnosti jinde.⁴⁴⁷ Staršovstvo ale mělo pocit, že se sdružení mládeže omezovalo jen na malý okruh účastníků a nedokázalo si získat a připoutat k sobě mladší ročníky sborového dorostu, a tak v březnu 1922 rozhodlo, že se mládež bude scházet bez spolkového rámce, za vedení faráře a pod dohledem staršovstva. Mělo se učinit vše, aby mladá generace byla v kontaktu se sborovým životem a více se uplatnila v křesťanské charitě.⁴⁴⁸

Po odchodu faráře Fleischera byla zřejmě činnost sdružení mládeže pozastavena. Ve výroční zprávě staršovstva o stavu sboru za rok 1925 je uváděno, že Bohumil Smetánka „založil sdružení mládeže“,⁴⁴⁹ spíše ho však obnovil. V říjnu 1926 byl zvolen jeho čestným předsedou⁴⁵⁰ a byl i předsedou Choceňského okrsku mládeže,⁴⁵¹ ke kterému sloupnické sdružení náleželo. Kromě vikáře se sdružení věnoval

⁴⁴³ Od roku 1922 byl Svaz „přiorganizován k YMCE v Československu jako její autonomní, církevní odbočka“. KELLER, Filip. Práce s mládeží. *Evangnet. Nezávislý evangelický portál*. [online]. 2008 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: https://www.evangelnet.cz/cce_pruvodce:prace_s_mladezi.

⁴⁴⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴⁴⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

⁴⁴⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴⁴⁷ *Tamtéž*.

⁴⁴⁸ *Tamtéž*.

⁴⁴⁹ *Tamtéž*.

⁴⁵⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-26, Kronika Sdružení českobratrské mládeže evangelické 1926–1932, s. 5.

⁴⁵¹ J. Toul, *Jubilejní kniha...*, s. 161

především presbyter Ladislav Beneš. Od podzimu 1926 sdružení konalo pravidelně své schůzky každou neděli odpoledne nebo večer.⁴⁵²

Náplní schůzí mládeže byly především referáty členů staršovstva, jiných členů sboru, faráře i cizích hostů o církevních i necírkevních tématech. Často také mládež pořádala vycházky do Končín, k pomníku starého hřbitova ve Vesničce nebo do jiných sborů i biblické hodiny pro mládež. Alespoň jednou ročně uspořádala Den mládeže.⁴⁵³

V roce 1926 sdružení uspořádalo bazar, který ve prospěch sdružení vynesl 2 200 Kč, v březnu 1928 pak další bazar ve prospěch vytápění kostela.⁴⁵⁴ Od května 1927 mohlo sdružení využívat novou místnost – sál J. A. Komenského. Ve dnech 4.–11. prosince 1927 uspořádalo kurz pro výchovu vůdců mezi mládeží.⁴⁵⁵ 24. srpna 1930 uspořádalo sloupnické sdružení sjezd Choceňského okrsku mládeže.⁴⁵⁶

Ve třicátých letech se mládež sházela pravidelně každou neděli večer (okolo sedmé nebo osmé hodiny). Staršovstvo se o její činnost zajímalo a jednotliví starší chodili do sdružení na návštěvy. Především od 30. let se někteří členové sdružení mládeže také věnovali výuce v nedělní škole.⁴⁵⁷

Za druhé světové války se Svaz SČME sám rozpustil a při synodní radě vznikl výchovný odbor pro mládež, který práci s mládeží v církvi převzal.⁴⁵⁸ V roce 1942 na příkaz synodní rady převzalo veškerou odpovědnost za schůzky mládeže i sdružení dorostu sloupnické staršovstvo jako výchovný odbor. Vedoucím sdružení mládeže byl jmenován Tobiáš Čapek a vedoucím dorostu Bohumil Šplíchal.⁴⁵⁹

Ve sdružení mládeže se zpočátku sdružoval jen zlomek sborového dorostu. Proto staršovstvo v roce 1922 požadovalo, aby bylo více otevřené pro celou mladou generaci. Počet členů se dle tvrzení staršovstva postupně zvyšoval, bližší čísla ale chybí.⁴⁶⁰ Až v roce 1929 při návštěvě konseniora je uváděno 32 členů.⁴⁶¹ Ve

⁴⁵² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

⁴⁵³ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášky a oznámení sboru 1933–1934, nestr.; A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášky 1934–1938, nestr.

⁴⁵⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

⁴⁵⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴⁵⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-26, Kronika Sdružení českobratrské mládeže evangelické 1926–1932, s. 267.

⁴⁵⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášky 1934–1938, nestr.

⁴⁵⁸ KELLER, Filip. Práce s mládeží. *Evangnet. Nezávislý evangelický portál*. [online]. 2008 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: https://www.evangelnet.cz/cce_pruvodce:prace_s_mladezi.

⁴⁵⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

⁴⁶⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

třicátých letech mělo staršovstvo pocit, že v mládeži chybí především generace osmnáctiletých a devatenáctiletých.⁴⁶²

V roce 1935 sdružovalo sdružení mládeže přibližně 20 členů. Nedařilo se příliš získávat konfirmandy a jen několik z nich se po konfirmaci připojilo ke sdružení. Staršovstvo se snažilo apelovat především na rodiče, aby posílali své děti do sdružení, a děti se tak po konfirmaci „nevzdalovaly sborovému životu“. Avšak počet členů zůstával až do konce čtyřicátých let konstantní, scházelo se přibližně 25–30 osob.⁴⁶³

Konfirmované mládeži (tedy asi čtrnáctiletým a patnáctiletým dětem) se chtělo věnovat sdružení dorostu jako jakási odbočka sdružení mládeže. První pokusy o jeho vznik byly v roce 1931, kdy se část konfirmandů rozhodla vytvořit sdružení dorostu, které by úzce spolupracovalo se sdružením mládeže, ale více se věnovalo otázkám odpovídajícím zájmům věku členů dorostu.⁴⁶⁴ Po čase však zřejmě došlo k jeho rozpuštění, neboť o něm nejsou žádné další zprávy.

Až v roce 1935 byl opět založen po valné hromadě SČME. V této době měl přibližně dvacet členů.⁴⁶⁵ Především od čtyřicátých let se scházel pravidelně každou neděli odpoledne a v říjnu 1943 uspořádal ve Sloupnici i první Den dorostu.⁴⁶⁶

Sdružení mládeže (a s ním i sdružení dorostu) plnilo především funkci náboženskou, vzdělávací a společenskou. Staršovstvo na jeho činnost dohlíželo. I když počet členů neklesal, po konfirmaci se ke sdružení připojilo jen několik konfirmandů. Staršovstvo se snažilo, aby sdružení dokázalo přilákat víc mladých členů sboru, ale příliš se to nedařilo.

⁴⁶¹ ÚA ČCE Praha, f. SR ČCE, č. kart. V/A10, Sborny 1919–1947, složka Dolní Sloupnice, Vizitační protokol z návštěvy sloupnického sboru ze dne 2. června 1929.

⁴⁶² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

⁴⁶³ *Tamtéž.*

⁴⁶⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášení 22. 2. 1931–9. 7. 1933, nestr.

⁴⁶⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

⁴⁶⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kart. III-B-43, Knihy sborových oznámení, Ohlášení 7. 7. 1940–27. 2. 1944, nestr.

8 Opravy a údržba sborových budov

8.1 Kostel

Kostel byl postaven v roce 1795. Od té doby prošel rozšířením i několika úpravami.⁴⁶⁷ V rámci příprav k oslavám 500 let od upálení Jana Husa i se zřetelem na nově nastupujícího faráře byla v letech 1914–1915 vykonána důkladná stavební oprava.⁴⁶⁸

Menší úpravy byly poměrně časté. V roce 1921 byla opravena střecha a natřeny okapní roury.⁴⁶⁹ V roce 1925 proběhla oprava omítky kostela a omítky na terase kolem kostela, bílení vnitřku kostela natření oken a dveří a pokrytí střechy pod vedením stavitele Lochmana z Horní Sloupnice. V roce 1928 byla do chrámu Páně zavedena elektřina.⁴⁷⁰

Na začátku roku 1939 se začalo uvažovat o větší opravě církevních budov. Omítka byla opět sešlá, ale bylo potřeba opravit i vnitřek kostela. Nejdříve však sbor musel shromáždit potřebný obnos peněz. K opravě se přistoupilo až o dva roky později. Návrh připravil inženýr architekt Miloslav Tejc z Brna Židenic. V rámci této opravy měly být odstraněny kašany při vstupní bráně ke kostelu, opraveny sloupy a natřena brána, dále vyspraveno boční schodiště, zjednodušen štít nad zádveřím, natřeny vstupní dveře a zdvojena okna. Uvnitř se mělo opravit zábradlí na kruchtě, zdvojit dveře s korkovou vložkou, osvětlit apsidu reflektory a vymalovat celý chrám.⁴⁷¹

Podle záznamů se však některé opravy, zvláště malba uvnitř chrámu, nepovedly podle představ projektanta Tejce. Projektantovi se nelíbily především barvy ve vnitřku kostela a navrhoval je přemalovat.⁴⁷² Malbu prováděl malíř Sekyra ze Sloupnice. Sekyra nechtěl za nepovedenou malbu slevit, ale staršovstvo mu odmítlo část účtu zaplatit.⁴⁷³ Oprava byla uhrazena z podomní sbírky a darů i od cizích sborů,

⁴⁶⁷ B. SMETÁNKA, *Úzkou cestou...*, s. 30, 42.

⁴⁶⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

⁴⁶⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴⁷⁰ *Tamtéž*.

⁴⁷¹ V roce 1942 byly ještě u kostela postaveny záchody stavitelem Lochmanem. A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

⁴⁷² A FS ČCE Sloupnice, sign. kart. Opr., Opravy, složka Kostel: stavba a opravy, Dopis Ing. arch. M. Tejce Janu Strnadovi ze dne 27. srpna 1941.

⁴⁷³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

což dohromady vyneslo téměř 40 000 korun, za provedenou opravu se vydalo asi o tisíc korun méně.⁴⁷⁴

O běžnou údržbu a úklid kostela se staral kostelník. Po pořízení vytápění do kostela přibýlo mezi jeho povinnosti i topení. Od roku 1937 mu přibýl i úklid a mytí sálu na faře.⁴⁷⁵

24. března 1919 byl za kostelníka zvolen staršovstvem Jan Záleský z Dolní Sloupnice, který tuto službu již od začátku roku provizorně obstarával a od roku 1917 byl hrobníkem na evangelickém hřbitově. Nahradil kostelníka Dočkala.⁴⁷⁶ Na začátku roku 1931 dal kostelník Záleský výpověď. Místo něho byl zvolen Josef Kubový z Dolní Sloupnice.⁴⁷⁷

Ještě v roce 1918 dostával kostelník za svoji práci 50 Kč ročně. O rok později se mu plat zvýšil na 100 Kč za rok. Takto to vydrželo až do roku 1928, kdy se kostelníkovi skokově zvedl plat na přibližných 400 Kč ročně, také proto, že mu přibýla práce s vytápěním kostela.⁴⁷⁸ V roce 1946 dostal 650 Kčs a v roce 1948 1 000 Kčs.⁴⁷⁹ K tomuto platu ještě někdy dostával odměny při svatbách, křtinách a jiných příležitostech.⁴⁸⁰

Menší opravy byly velmi časté. Velké opravy se plánovaly dlouho dopředu a ne vždy se povedly podle představ. Byly také velkou zátěží pro sborový rozpočet, staršovstvu se ale na ně vždy podařilo sehnat peníze.

8.1.1 Vytápění chrámu

Zastupitelstvo sboru se usneslo opatřit kostel vytápěcím zařízením už v roce 1916.⁴⁸¹ Zvolená komise v roce 1917 zkoumala tři projekty a od dvou firem si vyžádala rozpočet. Ale pro nedostatek materiálu se tato otázka odložila do doby, než se zlepší poměry.⁴⁸²

Staršovstvo se k tomuto záměru vrátilo až v roce 1927 a v listopadu byla zvolena finanční komise, která měla zajistit zdroje. Bylo rozhodnuto o vypsání sbírky

⁴⁷⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-23, Výroční účty 1938–1951, nestr.

⁴⁷⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

⁴⁷⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴⁷⁷ *Tamtéž.*

⁴⁷⁸ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

⁴⁷⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-23, Výroční účty 1938–1951, nestr.

⁴⁸⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴⁸¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

⁴⁸² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

a všechny dary při křtinách a svatbách měly připadnout na tento účel.⁴⁸³ Sbirka a dary na vytápění vynesly něco přes 17 000 Kč.⁴⁸⁴

Jako nejvhodnější pro daný kostel se vybralo teplovzdušné vytápění. Nejlepší a nejlevnější nabídku na toto zařízení podala strojírna Rainberg a Novák z Vysokého Mýta, která také vytápění v roce 1928 postavila. Cena byla 11 125 Kč.⁴⁸⁵ Na zahradě u severní zdi kostela byla přistavěna kotelna a zásobárna na uhlí.⁴⁸⁶ Celkové náklady na vytápění se vyšplhaly na 22 000 korun.⁴⁸⁷

Vytápění se hned při své první zimě v provozu ukázalo jako velice potřebné. Koncem ledna a v únoru 1929 klesla teplota ve Sloupnici téměř až k -35 °C.⁴⁸⁸ Přesto ale nebylo vytápění úplně bezproblémové. Už v roce 1933 bylo nutné vykonat menší opravu.⁴⁸⁹ Nesnadné bylo i sehnat palivo. Především za druhé světové války ho byl nedostatek, a tak se kostel vytápěl jen výjimečně.⁴⁹⁰

Po několikaletých jednáních se nakonec vytápění kostela postavilo, nebylo ale využíváno tak, jak by si staršovstvo přálo. Náklady na jeho provoz byly poměrně vysoké.

8.1.2 Varhany

Varhany byly postaveny v roce 1834.⁴⁹¹ Na začátku roku 1918 z nich byly pro vojenské účely odebrány prospektové píšťaly (o váze 19,5 kg).⁴⁹² S přispěním tohoto se začalo jednat o větší opravě varhan nebo spíše o postavení nových. Byl založen varhanový fond, ve kterém se shromáždilo téměř 3 000 Kč. Staršovstvo vyjednávalo se dvěma pražskými firmami, od kterých si vyžádalo rozpočty. Posléze se zastupitelstvo rozhodlo zadat stavbu varhan firmě Petr z Prahy-Žižkova a usneslo se, aby byl potřebný obnos vybrán 75% církevní přirážkou. V létě 1919 byly nové varhany postaveny za cenu 10 500 Kč. Několikrát se pak uvažovalo o jejich opravě, zvláště o zavedení elektrického ventilátoru,⁴⁹³ až do padesátých let k tomu ale nedošlo.

⁴⁸³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴⁸⁴ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

⁴⁸⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴⁸⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

⁴⁸⁷ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.

⁴⁸⁸ *Almanach...*, s. 69.

⁴⁸⁹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

⁴⁹⁰ *Tamtéž.*

⁴⁹¹ B. SMETÁNKA, *Úzkou cestou...*, s. 34.

⁴⁹² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴⁹³ *Tamtéž.*

8.2 Fara

Současná fara byla postavena roku 1860.⁴⁹⁴ V roce 1914 byla provedena větší stavební oprava na kostele i na faře.⁴⁹⁵ Celý farní dům se zahradami byl poskytnut faráři k obývání, kromě dvou místností (později přestavené v jednu, viz kapitola 8.2.2) vyhrazených pro mládež a další sborové účely, za což staršovstvo hradilo poplatek za osvětlení na faře a přispívalo topivem.⁴⁹⁶

Roku 1921 byla pořízena u fary vodárna, opravena střecha a natřeny okapní roury. O čtyři roky později byla opravena omítka a natřena okna a domovní dveře natěračem Vondrou z České Třebové.⁴⁹⁷

Na jaře 1924 se staršovstvo usneslo zavést do fary elektřinu. Provedení bylo odloženo do doby nástupu nového faráře. Nakonec byla vybrána firma Emil Budín z Litomyšle, která zavedla světlo do všech místností i na chodby a do sklepa na podzim roku 1926. Celková cena činila něco přes 2 500 Kč.⁴⁹⁸

Menší úpravy bývaly prováděny u příležitosti nástupu nových farářů. (K nástupu vikáře Smetánky byly vymalovány obývací místnosti, natřena podlaha, opraven plot a okolí zahrádky před farou. Při nástupu vikáře Strnada byla provedena běžná malba, nátěr podlah, oken a dveří.)⁴⁹⁹ Přesto si faráři často stěžovali, že je na faře vlhko a zima. Další opravy žádal vikář Henych v létě 1931, především pořízení nových kamen a přehrazení velkého hostinského pokoje na dvě menší místnosti. Tvrdil, že mu místnosti na faře nestačí. Členům staršovstva se ale zdála cena jím předloženého plánu moc vysoká a nesouhlasili s přehrazením pokoje. Po těchto neshodách Henych odešel do sboru v Hořicích a k žádným opravám nedošlo. Pokoj si přehradil až farář Strnad v roce 1939.⁵⁰⁰

Staršovstvo se snažilo provést menší opravy fary při každém příchodu faráře. Ti si zase chtěli uzpůsobit bydlení alespoň trochu podle svého. Neshody mezi vikářem Henychem a staršovstvem kvůli úpravám farářského bytu vedly dokonce k Henychově odchodu. Faráři Strnadovi však o osm let později staršovstvo téměř stejné úpravy schválilo.

⁴⁹⁴ B. SMETÁNKA, *Úzkou cestou...*, s. 50.

⁴⁹⁵ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

⁴⁹⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁴⁹⁷ *Tamtéž.*

⁴⁹⁸ *Tamtéž.*

⁴⁹⁹ *Tamtéž.*

⁵⁰⁰ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

8.2.1 Komenského sál

Na počátku roku 1924 začalo staršovstvo poprvé uvažovat o přebudování několika místností ve východní části fary (blíže ke kostelu) ve spodním patře ve větší přednáškový sál, který by využívali konfirmandi, mládež i nedělní škola. Podle plánu se měla probourat příčka mezi farní úřadovnou a přiléhající místností. Zastupitelstvo ale tento plán neschválilo.⁵⁰¹

Potřeba této místnosti se ale ukázala naléhavá opět v roce 1927. Plán vypracoval stavitel Lochman ze Sloupnice a už v květnu toho roku byla místnost přestavěna za cenu okolo 6 000 Kč. Bylo opatřeno 50 židlí a síň byla za přítomnosti hostů z okolních sborů slavnostně otevřena 22. května 1927 pod jménem sál Jana Amose Komenského.⁵⁰²

Na jaře 1939 byl sál upraven. Malířské práce dělal Sekyra z Horní Sloupnice, truhlářské Maděra z Horní Sloupnice. Část byla hrazena podomní sbírkou.⁵⁰³

Přestože zastupitelstvo nejprve nechtělo stavbu sálu povolit, místnost byla poté hojně využívána především dětmi a mládeží a využívalo ho i staršovstvo a zastupitelstvo pro své schůze.

8.2.2 Zavedení vody do fary

V dubnu 1936 farář poprvé žádal o zavedení pitné vody do fary. O vodovodu se poté jednalo na několika schůzích. Staršovstvo dlouho a pečlivě zvažovalo všechny možnosti a rozhodlo se pro přivedení vody z obecní studně.⁵⁰⁴ V dubnu 1937 staršovstvo projednávalo rozpočty, které podaly firmy Kolář Choceň, Škeřík Dolní Sloupnice a Trhal z Vysokého Mýta. Všechny i s pracemi se jevily do 15 000 Kč. S dalšími nutnými výdaji se přibližný rozpočet vyšplhal na 20 000 Kč. Staršovstvo začalo jednat jak sehnat peníze. Jedinou možností se zdála dlouholetá výpůjčka u Občanské záložny ve Sloupnici na 20 až 25 let. Tento návrh byl předložen zastupitelstvu, které tento plán financování ale odmítlo.⁵⁰⁵

V červnu 1937 farář opět navrhl možnost vykopat vlastní studni v blízkosti fary. V srpnu přišel se svojí nabídkou Václav Strnad z Libice nad Cidlinou, který nabízel práci za cenu o dost nižší než ostatní nabídky. Nabízel vyvrtání dvou studní

⁵⁰¹ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.

⁵⁰² A FS ČCE Sloupnice, č. kn. R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.

⁵⁰³ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

⁵⁰⁴ Farář původně navrhoval vykopání studně, která by mohla případně sloužit i sousední sokolovně, další návrhy počítaly s odvodem vody trubkami ze studny Jindřicha Chaloupky. *Tamtéž.*

⁵⁰⁵ *Tamtéž.*

s čerpadly (jedna měla být pro hřbitov a mělo se s jejím vrtáním započít hned po dokončení studně u fary), zavedení vody do fary a kompletní zařízení vodovodu v celkové výši 17 000 Kč. Staršovstvo tedy odhlasovalo zadat práci této firmě. Velkou část nákladů (13 000 Kč) chtěl sbor uhradit z bezúročné půjčky ze stavebního fondu ČCE.⁵⁰⁶

Na podzim se začalo s prací, ale už od počátku ji provázely problémy – kvůli poruše vrtacího stroje se téměř 3 týdny nepracovalo, po dosažení pětadvacetimetrové hloubky v prosinci 1937 chtěl Strnad za další hloubení více peněz z důvodu výjimečné tvrdosti spodní vrstvy.⁵⁰⁷

V lednu 1938 se konečně při vrtání narazilo na vodu v hloubce 35 metrů. Staršovstvo se ale nemohlo dohodnout se Strnadem o ceně vrtání nad 25 metrů.⁵⁰⁸ Na konci ledna bylo jisté, že náklad na vodovod bude větší, než se předpokládalo, a bude nejspíš nutné si opět vypůjčit. Bylo odsouhlaseno požádat synodní radu o dalších 7 000 Kč.⁵⁰⁹

Strnad požadoval více peněz kvůli ztrátám způsobeným poruchou stroje, nedostatečným vrtacím zařízením, nejspíše i nízkým rozpočtem. Staršovstvo vidělo chybu ve Strnadových propočtech a odmítlo zaplatit více, než bylo dojednáno.⁵¹⁰

V květnu 1938 došly účty od Strnada za provedení studní u fary a na hřbitově. K překvapení všech starších ale byly vystaveny na značně vyšší sumu, než bylo ujednáno. Starší byli tímto jednáním zklamáni a chtěli se se Strnadem domluvit na změně nebo s ním vést spor. 18. května se továrník Strnad dostavil na jednání staršovstva. Měl vysvětlit rozdíl několika tisíc Kč mezi dojednanými a předloženými účty. Staršovstvo namítalo, že vzniklé problémy byly jeho záležitosti a ne sborové, a tudíž za ně nemohou brát zodpovědnost. Strnad však nejevil žádnou ochotu k úpravě účtů. Staršovstvo mu sdělilo, že se účty neshodují se smlouvou a tudíž je nepokládá za platné a nebude je platit.⁵¹¹ Strnad měl již většinu účtu vybranou na zálohách, staršovstvo se rozhodlo mu zaslat doplatek podle ujednané písemné smlouvy⁵¹² a tím zřejmě spor skončil.

⁵⁰⁶ A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

⁵⁰⁷ *Tamtéž.*

⁵⁰⁸ Do této hloubky byla cena 105 Kč/1 M, Strnad ale požadoval za každý další metr 295 Kč. *Tamtéž.*

⁵⁰⁹ *Tamtéž.*

⁵¹⁰ Strnad měl získat prodělek, který mu vznikl při vrtání farní studně, vrtáním studně hřbitovní. *Tamtéž.*

⁵¹¹ *Tamtéž.*

⁵¹² *Tamtéž.*

Závěr

V práci jsem se snažila zachytit vývoj farního sboru Českobratrské církve evangelické a popsat hlavní oblasti jeho činnosti v první polovině dvacátého století. S novými poměry se podle mého názoru sbor dokázal i přes dílčí problémy sžít.

V určitých oblastech zůstával ale poměrně uzavřený. Hlavním orgánem sboru po celou dobu zůstalo staršovstvo, ostatní správní orgány vyvíjely jen malou aktivitu. Staršovstvo také nedovolilo ženám kandidovat do staršovstva, přestože to zákon umožňoval.

Někteří faráři se ve staršovstvu aktivně chopili vedoucí úlohy, někteří do správy sboru příliš nezasahovali a věnovali se spíše jen duchovní činnosti a práci s dětmi a mládeží. Vedoucími osobnostmi ve staršovstvu pak byli kurátoři. Přestože společenské postavení faráře ve sboru i mezi ostatními obyvateli vesnice bylo pravděpodobně na vysoké úrovni, jeho hmotné postavení bylo poměrně špatné. Jeho plat rostl ve srovnání s ostatními výdaji pomalu a faráře museli dokonce věřící někdy zásobovat potravinami. S věřícími a staršovstvem měli sloupničtí faráři (až na vikáře Henycha) dobrý vztah.

Sloupnický sbor prošel za danou dobu velkými změnami své působnosti a počtu členů. Nejprve získal poměrně velké množství věřících, čímž se značně zvětšil rozsah sboru, brzy se ale tyto oblasti vydělily a vytvořily vlastní sbor se sídlem v Litomyšli. Sloupnický sbor se poté soustředil už pouze ve Sloupnici a několika přilehlých obcích. Zcela spolehlivá čísla týkající se počtu členů nelze dohledat. Čísla ve statistice, kterou sbor zasílal synodní radě, se ne vždy shodovala s čísly u sčítání obyvatel, odchylky se objevovaly i u jiných sborových statistik. Mohlo to být způsobeno rozdílnými způsoby sčítání i nepříliš pečlivým vedením statistik, které se zlepšilo ve třicátých letech. Uvedená čísla tedy plní spíše orientační funkci. Dá se však konstatovat, že ve dvacátých letech se, především díky evangelizační práci v letech 1919–1922, počet členů zvyšoval (s výjimkou nárazového snížení členů v roce 1923 v důsledku vydělení litomyšlského sboru) a od druhé poloviny třicátých let se pozvolna snižoval (na rozdíl od celkového počtu členů Českobratrské církve evangelické, který stoupal až do roku 1950). K tomu přispěl i odchod několika set obyvatel Sloupnice do pohraničí po druhé světové válce.

Pro většinu věřících zůstaly nejdůležitější částí jejich sborového života bohoslužby, jejichž náplň se za danou dobu příliš nezměnila. Na návštěvu v kostele mělo velký vliv počasí i osoba faráře.

Sbor měl poměrně dobře zajištěnou náboženskou výchovu dětí do čtrnácti let a především výukou náboženství ve škole prošla většina dětí ve sboru. Po konfirmaci ovšem sdružení mládeže dokázalo přilákat jen malou část dětí a ostatní se sboru spíše vzdalovaly.

Pokladníkům se dařilo zajistit vyrovnané příjmy a výdaje. Postupně se ale měnily zdroje příjmů i účely výdajů. Zisk z nájemného rostl jen pomalu a nepoměrně k ostatním příjmům. Zvyšoval se ale výnos ze sbírek a darů na úkor příjmů ze saláru a přirážek. Farářův plat tvořil na začátku dvacátých let téměř polovinu všech sborových výdajů, v polovině čtyřicátých let už to nebyla ani pětina. Ve staršovstvu i mezi ostatními členy sboru se vyskytla nechuť přispívat na celocírkevní účely, která se ale zmírnila také díky tomu, že sbor obdržel od vedení církve půjčky na stavební opravy.

Ve druhé polovině 20. století došlo k výraznému úbytku členů celé církve i sloupnického sboru. Dnes má sloupnický sbor 276 členů.⁵¹³ Klesla výrazně i návštěvnost bohoslužeb. O Vánocích a Velikonocích však navštěvují kostel i lidé, kteří do něj jinak nechodí, především díky programu, který je připraven pro děti. V současné době také probíhá velká oprava kostela.

Kromě zmapování hlavních činností sloupnického českobratrského sboru může práce přispět i k lepšímu poznání Českobratrské církve evangelické v první polovině 20. století. Dějiny institucí a společenství jsou také důležité pro znalost historie obce i okolního regionu a práce by se tak dala využít při výuce regionálních dějin v období první i druhé republiky, protektorátu i poválečného obnovení československého státu v kontextu celostátního vývoje.

Stále zde však zůstává prostor pro další bádání a chtěla bych se tomuto tématu dále věnovat. Existuje několik možností jak pokračovat v bádání – zaměřit se na dosud nezpracované oblasti v dané době (například charitativní činnost, vztah sboru k okolí, především ke katolíkům a necírkevním organizacím, postavení sloupnického sboru mezi sbory Chrudimského seniorátu apod.) nebo pokračovat s důrazem na hlavní činnosti sboru od roku 1948 směrem do současnosti. K prohloubení bádání přispějí také materiály Chrudimského seniorátu poté, co budou shromážděny, inventarizovány a stanou se přístupnými pro bádání.

⁵¹³ Sbor ČCE Sloupnice. *Evangnet. Nezávislý evangelický portál*. [online]. 2014. [cit. 2015-4-20]. Dostupné z: <http://www.evangelnet.cz/cce/sbor/202-sloupnice>.

Prameny a literatura

8.3 Prameny

- Ústřední archiv Českobratrské církve evangelické v Praze
 - fond Synodní rada Českobratrské církve evangelické, nečíslovaný karton, Synody a Zprávy o synodech 1918–1956.
 - fond Synodní rada Českobratrské církve evangelické, číslo kartonu V/A10, Sbory 1919–1947.
 - fond Synodní rada Českobratrské církve evangelické, číslo kartonu XVB4, Církev za války.
- Státní okresní archiv Svitavy se sídlem v Litomyšli
 - fond Okresní úřad Litomyšl, číslo kartonu 458.
- Státní okresní archiv Ústí nad Orlicí
 - fond Archiv obce Dolní Sloupnice, kronika číslo 415, Pamětní kniha obce Dolní Sloupnice.
 - fond Archiv obce Horní Sloupnice, kronika číslo 419, Pamětní kniha obce Horní Sloupnice.
 - fond Archiv obce Sloupnice, kronika číslo 413, Pamětní kniha obce Sloupnice.
- Archiv farního sboru Českobratrské církve evangelické ve Sloupnici
 - číslo knihy III-B-5, II. Kniha konfirmovaných 1866–1946, nestránkováno.
 - číslo kartonu III-B-43, Knihy sborových oznámení.
 - číslo knihy R-III-B-12, I. Kronika sboru 1781–1859, 1914–1928, nestr.
 - číslo knihy III-B-26, Kronika Sdružení českobratrské mládeže evangelické 1926–1932.
 - signatura kartonu Opr., Opravy.
 - signatura kartonu Kor. 11., Sborová korespondence roč. 1919–1940.
 - číslo knihy III-B-14, Služné, nestr.
 - číslo knihy III-B-19, Výroční účty 1903–1929, nestr.
 - číslo knihy III-B-21, Výroční účty 1908–1937, nestr.
 - číslo knihy III-B-23, Výroční účty 1938–1951, nestr.

- číslo knihy III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr.
- číslo knihy III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.
- nezařazená složka číslo R-III-F, Plány a fotografie.

8.4 Tištěné prameny

- *Seznam míst a soupis obyvatelstva 1921. Politický a soudní okres Litomyšl*, Litomyšl 1921.
- *Statistický lexikon obcí v republice Československé. Úřední seznam míst podle zákona ze dne 14. dubna 1920, čís. 266 Sb. zák. a nař.*, Praha 1934.
- Vyhláška č. 625/1919 Sb., kterou se vyhláší Základní a přechodná ustanovení pro českobratrskou církev evangelickou v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, in: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, 1919, částka 132, s. 963. Dostupné také z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1919/132-1919.pdf>.
- Vyhláška č. 64/1922 Sb. o novém církevním zřízení Českobratrské církve evangelické v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, in: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, 1922, částka 20, s. 155–175. Dostupné také z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1922/020-1922.pdf>.
- Vyhláška č. 155/1931 Sb. o novém zřízení Českobratrské církve evangelické, in: *Sbírka zákonů a nařízení státu československého*, 1931, částka 71, s. 1129–1175. Dostupné také z: <http://ftp.aspi.cz/opispdf/1931/071-1931.pdf>.

8.5 Literatura

- *Almanach k 700. výročí založení obce Sloupnice 1292–1992*, Sloupnice 1992.
- BEDNÁŘ, František, *Památník Českobratrské církve evangelické. Českobratrská církev evangelická a její senioráty a sbory na stezkách minulosti a na prahu přítomnosti*, Praha 1924.
- BENIŠ, Bernard, *Památník hospodářského společenstva pro soudní okres litomyšlský v Litomyšli. 1648–1918, Kniha 1, Stát a šlechta*, Litomyšl 1927.
- BOHÁČ, Zdeněk, *Atlas církevních dějin českých zemí 1918–1999*, Kostelní Vydří 1999.

- BROŽ, Miroslav, *Seznam kazatelů a kazatelek Českobratrské církve evangelické 1969–1999*, in: *Církev v proměnách času 1969–1999*. Sborník Českobratrské církve evangelické, Praha 2002, s. 335–401.
- BURIAN, Ilja, *Sloupnicko v době temna*, rukopis, 1977.
- ČAPEK, Vladimír, *Výchovná práce*, in: *Církev v proměnách času 1918–1968*. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické, Praha 1969, s. 36–44.
- DOBIÁŠ, František Mrázek, *Sociologická struktura našich sborů*, in: *Církev v proměnách času 1918–1968*. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické, Praha 1969, s. 45–52.
- FIALOVÁ, Eva, *Malý obrazový průvodce dějinami Českobratrské církve evangelické*, Praha 2008.
- HÁJEK, Viktor, *Život v církvi*, in: *Církev v proměnách času 1918–1968*. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické, Praha 1969, s. 16–26.
- HAVEL, Josef, *Štvanec svědomí*, Ústí nad Orlicí 2002.
- KÁRNÍK, Zdeněk, *České země v éře První republiky (1918–1938). Díl první. Vznik, budování a zlatá léta republiky (1918–1929)*, Praha 2000.
- MIKOLÁŠEK, Antonín – CHALOUPKA, Josef, *In memoriam padlých spoluobčanů a druhů*. Sloupnice 1946.
- *Naše sbory*, in: *Církev v proměnách času 1918–1968*. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické, Praha 1969, s. 83–266.
- NEPRAŠ, Jaromír, *Litomyšlsko v odboji*, Svitavy 1987.
- PEROUTKA, Ferdinand, *Budování státu 1*, 3. vyd., Praha 1991.
- ŘÍČAN, Rudolf, *Jak došlo k sjednocení českých církví augsburského vyznání a helvetského vyznání roku 1918*, in: *Církev v proměnách času 1918–1968*. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické, Praha 1969, s. 9–15.
- SCHULZ, Václav, *Listář náboženského hnutí poddaného lidu na panství Litomyšlském v století XVIII.*, Praha 1915.
- SKŘIVÁNEK, Milan, *Litomyšl 1259–2009 město kultury a vzdělávání*, Litomyšl 2009.

- SMETÁNKA, Bohumil, *Úzkou cestou. Nástin dějin českobratrského evangelického sboru v Dolní Sloupnici*, Vsetín 1931.
- SÝKORA, Vladimír – ŠIMEK, Pavel, *50 let úsilí o hospodářské zabezpečení církve*, in: *Církev v proměnách času 1918–1968. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické*, Praha 1969, s. 64–78.
- TOUL, Jan, *Jubilejní kniha českobratrské evangelické rodiny k 150letému jubileu Tolerančního patentu 1781–1931*, České Budějovice 1931.
- TRETERA, Jiří Rajmund – HORÁK, Záboj, *Slovník církevního práva*, Praha 2011.
- VALEŠ, Bohumil, *Seznam kazatelů českobratrské církve evangelické 1918–1968*, in: *Církev v proměnách času 1918–1968. Sborník k 50. výročí spojení českobratrské církve evangelické*, Praha 1969, s. 267–313.

8.6 Periodika

- *Hus. Měsíčník pro otázky náboženské a církevní*, roč. 55, č. 11, Čáslav 1942.
- *Kalendář českobratrský na rok 1923*, roč. 4, Praha 1923.
- *Kalendář českobratrský na rok 1926*, roč. 7, Praha 1926.
- *Kalendář českobratrský na rok 1928*, roč. 9, Praha 1928.
- *Kalendář českobratrský na rok 1932*, roč. 13, Praha 1932.
- *Kalendář českobratrský na rok 1940*, roč. 21, Praha 1940.
- *Komenský. Kalendář českých evangelíků na rok Páně 1919*, roč. 47/27, Hronov 1919.

8.7 Internetové zdroje

- Dějiny obce. *Sloupnice* [online]. [cit. 2014-11-9]. Dostupné z: <http://www.sloupnice.cz/index.php?nid=1063&lid=cs&oid=90465>.
- Historie. *Farní sbor Českobratrské církve evangelické v Litomyšli* [online]. 2005. [cit. 2014-11-9]. Dostupné z: <http://litomysl.evangnet.cz>.
- Chronologie sborů ČCE. *Evangnet. Nezávislý evangelický portál* [online]. [cit. 2015-1-20]. Dostupné z: <http://www.evangnet.cz/cce/chronologie>.
- KELLER, Filip. *Práce s mládeží. Evangnet. Nezávislý evangelický portál* [online]. 2008 [cit. 2015-04-11]. Dostupné z: https://www.evangnet.cz/cce_pruvodce:prace_s_mladezi.

- Sbor ČCE Sloupnice. *Evangnet. Nezávislý evangelický portál* [online]. 2014. [cit. 2015-4-20]. Dostupné z:<http://www.evangnet.cz/cce/sbor/202-sloupnice>.
- Večeře Páně. *Českobratrská církev evangelická* [online]. [cit. 2015-04-11]. <http://www.e-cirkev.cz/rubrika/636-Vecere-Pane/index.htm>.

Seznam příloh

- Příloha 1 – Mapa se sbory Českobratrské církve evangelické v roce 1937
- Příloha 2 – Zvolení členové staršovstva ve volbách v letech 1914–1946
- Příloha 3 – Benjamin Fleischer
- Příloha 4 – Bohumil Smetánka v mladším věku
- Příloha 5 – Bohumil Smetánka ve starším věku
- Příloha 6 – Jan Janecký
- Příloha 7 – Josef Prušek
- Příloha 8 – Staršovstvo s některými členy zastupitelstva sloupnického sboru
- Příloha 9 – Nedělní škola sloupnického sboru
- Příloha 10 – Sdružení mládeže sloupnického sboru
- Příloha 11 – Nájemní smlouva ze srpna 1936
- Příloha 12 – Fara a kostel sloupnického sboru
- Příloha 13 – Vnitřek kostela sloupnického sboru

Příloha 2 - Zvolení členové staršovstva ve volbách v letech 1914–1946. Podle údajů ze A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-3, Zápisy ze schůzí staršovstva 1904–1933, nestr. a A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr. tabulky sestavila autorka práce. Uvedená čísla popisná do roku 1925 pro Dolní Sloupnici a do roku 1928 pro Horní Sloupnici jsou podle starého číslování a v závorce podle nového číslování. – pozn. autorky

Volba poloviny staršovstva 15. března 1914, na šest let, volí zastupitelstvo			
	jméno	bydliště	funkce, poznámky
1	Jan Kroulík	Dolní Sloupnice 234 (9)	kurátor 1894–březen 1922
2	František Mikulecký	Dolní Sloupnice 230 (5)	
3	Josef Morávek	Dolní Sloupnice 239 (15)	pokladník březen 1915–březen 1922
4	Ladislav Vašina	Dolní Sloupnice 227 (2)	rezignoval v březnu 1919
5	Josef Doubrava	Horní Sloupnice 42 (166)	
6	Jan Mikulecký	Horní Sloupnice 19 (49)	
7	Matěj Mikulecký	Horní Sloupnice 114 (32)	
8	Jan Šiler	Dolní Sloupnice 262 (47)	zvolen na tři roky za odstoupilého Jana Morávka z Dolní Sloupnice 250 (34)

Volba poloviny staršovstva 21. dubna 1918, na šest let, volí zastupitelstvo			
	jméno	bydliště	funkce, poznámky
1	Václav Bečička	Dolní Sloupnice 261 (46)	zapisovatel březen 1914–1915, rezignoval 1920
2	Jiří Beneš	Dolní Sloupnice 229 (4)	zemřel v říjnu 1918
3	Václav Čapek	Dolní Sloupnice 427 (12)	
4	Jan Šiler	Dolní Sloupnice 262 (47)	
5	Jan Janecký	Horní Sloupnice 121 (41)	místokurátor 1911–září 1923, kurátor září 1923–květen 1931, od 1931 do své smrti 1944 čestný kurátor
6	Jan Limberský	Horní Sloupnice 213 (111)	
7	Václav Sokol	Horní Sloupnice 43 (168)	
8	Jan Janecký	Dolní Sloupnice 226 (1)	zvolen na 3 roky za odstoupilého Františka Mikuleckého
9	Jan Šplíchal	Dolní Sloupnice 231 (6)	zvolen v březnu 1919 za zemřelého Jiřího Beneše
10	Josef Vašina	Horní Sloupnice 78 (267)	zvolen v březnu 1919 za odstoupilého Ladislava Vašinu

Volba celého staršovstva 19. března 1922 na šest let, volí sborové shromáždění			
	jméno	bydliště	funkce, poznámky
1	Jan Chleboun	Dolní Sloupnice 405 (141)	
2	Jan Janecký	Dolní Sloupnice 226 (1)	hospodářský správce pozemků březen 1922–červen 1928
3	Josef Marek	Dolní Sloupnice 257 (41)	zapisovatel září 1923–květen 1925
4	Jan Sokol	Dolní Sloupnice 260 (44)	zapisovatel březen 1922 –září 1923, místokurátor září 1923–červen 1928, hospodářský správce pozemků červen 1928–květen 1931
5	Jan Šiler	Dolní Sloupnice 262 (47)	
6	Jan Šplíchal	Dolní Sloupnice 231 (6)	kurátor březen 1922–červenec 1923, zemřel v červenci 1923
7	Josef Doubrava	Horní Sloupnice 42 (166)	
8	Jan Janecký	Horní Sloupnice 121 (41)	místokurátor 1911–září 1923, kurátor září 1923–květen 1931, od 1931 do své smrti 1944 čestný kurátor
9	Jan Limberský	Horní Sloupnice 213 (111)	
10	Matěj Mikulecký	Horní Sloupnice 114 (32)	
11	Josef Prušek	Horní Sloupnice 58 (211)	pokladník březen 1922–červen 1928, zapisovatel květen 1925–duben 1927, červen 1928–květen 1937
12	Josef Vašina	Horní Sloupnice 78 (267)	
13	Václav Zavřel	Dolní Sloupnice 315 (122)	zvolen v září 1923 za zemřelého Jana Šplíchala

Volba poloviny staršovstva 3. května 1925 na šest let, volí zastupitelstvo			
	jméno	bydliště	funkce, poznámky
1	Jan Sokol	Dolní Sloupnice 260 (44)	zapisovatel březen 1922–září 1923, místokurátor září 1923–červen 1928, hospodářský správce pozemků červen 1928–květen 1931
2	Jan Šiler	Dolní Sloupnice 262 (47)	
3	Václav Zavřel	Dolní Sloupnice 315 (122)	hospodářský správce budov červen 1928–červen 1934
4	Jan Janecký	Horní Sloupnice 121 (41)	místokurátor 1911–září 1923, kurátor září 1923–květen 1931, od 1931 do své smrti 1944 čestný kurátor
5	Jan Limberský	Horní Sloupnice 213 (111)	
6	Josef Prušek	Horní Sloupnice 58 (211)	pokladník březen 1922–červen 1928, zapisovatel květen 1925–duben 1927, červen 1928–květen 1937
7	Jan Mikulecký	České Heřmanice 9	místokurátor květen 1931–1952

Volba poloviny staršovstva 27. května 1928, na šest let, volí zastupitelstvo			
	Jméno	Bydliště	funkce, poznámky
1	Ladislav Beneš	Dolní Sloupnice 4	místokurátor červen 1928–květen 1931, kurátor květen 1931–1949
2	Jan Chleboun	Dolní Sloupnice 141	
3	Antonín Šplíchal	Dolní Sloupnice 171	
4	Josef Doubrava	Horní Sloupnice 42 (166)	
5	Josef Faltejsek	Horní Sloupnice 133 (219)	pokladník květen 1928–květen 1937
6	Jan Peterka	Horní Sloupnice 223 (117)	

Volba poloviny staršovstva 3. května 1931, na šest let, volí zastupitelstvo			
	jméno	bydliště	funkce, poznámky
1	Jan Limberský	Horní Sloupnice 111	
2	Jan Vaňous	Horní Sloupnice 109	
3	Josef Prušek	Horní Sloupnice 211	pokladník březen 1922–červen 1928, zapisovatel květen 1925–duben 1927, červen 1928–květen 1937
4	Jan Šiler	Dolní Sloupnice 47	
5	Václav Zavřel	Dolní Sloupnice 122	hospodářský správce budov červen 1928–červen 1934
6	Jan Matyáš ml.	Dolní Sloupnice 123	hospodářský správce pozemků květen 1931–červen 1937, správce budov a majetku březen 1946–1952
7	Jan Mikulecký	České Heřmanice 9	místokurátor květen 1931–1952

Volba poloviny staršovstva 20. května 1934, na šest let, volí zastupitelstvo			
	jméno	bydliště	funkce, poznámky
1	Ladislav Beneš	Dolní Sloupnice 47	místokurátor červen 1928–květen 1931, kurátor květen 1931–1949
2	Josef Janecký	Dolní Sloupnice 62	správce budov červen 1934–květen 1937, rezignoval v květnu 1937
3	Antonín Šplíchal	Dolní Sloupnice 171	zapisovatel červen 1937–květen 1940
4	Josef Doubrava	Horní Sloupnice 166	
5	Josef Faltejsek	Horní Sloupnice 219	pokladník květen 1928–květen 1937
6	Jan Peterka	Horní Sloupnice 117	

Volba poloviny staršovstva 9. května 1937, na šest let, volí zastupitelstvo aklaací			
	jméno	bydliště	funkce, poznámky
1	Tobiáš Čapek	Dolní Sloupnice 9	správce budov a majetku červen 1937–únor 1944
2	Jan Matyáš ml.	Dolní Sloupnice 123	hospodářský správce pozemků květen 1931–červen 1937, správce budov a majetku březen 1946–1952
3	Ladislav Šilar	Dolní Sloupnice 47	zapisovatel květen 1940–1949
4	Jan Coufal	Horní Sloupnice 241	
5	Jan Felcman	Horní Sloupnice 121	
6	Jan Vaňous	Horní Sloupnice 109	pokladník červen 1937–1952
7	Jan Mikulecký	České Heřmanice 9	místokurátor květen 1931–1952
8	Josef Kašpar	Chotěšiny 26	zvolen na 3 roky za odstouplého Josefa Janeckého

Volba poloviny staršovstva 21. dubna 1940, na šest let, volí zastupitelstvo aklaací			
	jméno	bydliště	funkce, poznámky
1	Václav Bečička	Dolní Sloupnice 46	
2	Jiří Beneš	Dolní Sloupnice 4	správce budov a majetku únor 1944–březen 1946
3	Ladislav Beneš	Dolní Sloupnice 63	místokurátor červen 1928–květen 1931, kurátor květen 1931–1949
4	Jan Peterka	Horní Sloupnice 117	
5	Josef Faltejsek	Horní Sloupnice 219	pokladník květen 1928–květen 1937
6	Jan Maloch	Horní Sloupnice 84	

Volba poloviny staršovstva 16. května 1943, na šest let, volí zastupitelstvo aklamací			
	jméno	bydliště	funkce, poznámky
1	Jan Matyáš	Dolní Sloupnice 123	
2	Ladislav Šilar	Dolní Sloupnice 47	
3	Tobiáš Čapek	Dolní Sloupnice 9	správce budov a majetku červen 1937–únor 1944
4	Jan Coufal	Horní Sloupnice 241	
5	Josef Felcman	Horní Sloupnice 121	
6	Jan Vaňous	Horní Sloupnice 109	pokladník červen 1937–1952
7	Jan Mikulecký	České Heřmanice 9	místokurátor květen 1931–1952

Volba poloviny staršovstva 7. března 1946, na šest let, volí zastupitelstvo aklamací			
	jméno	bydliště	funkce, poznámky
1	Václav Bečička	Dolní Sloupnice 46	
2	Jiří Beneš	Dolní Sloupnice 46	správce budov a majetku únor 1944–březen 1946
3	Ladislav Beneš	Dolní Sloupnice 63	místokurátor červen 1928–květen 1931, kurátor květen 1931–1949
4	Josef Faltejsek	Horní Sloupnice 219	pokladník květen 1928–květen 1937
5	Jan Maloch	Horní Sloupnice 84	
6	Jan Peterka	Horní Sloupnice 117	

Příloha 3 – Benjamin Fleischer, farář sloupnického sboru v letech 1914–1924. Převzato z Jan Toul, *Jubilejní kniha českobratrské evangelické rodiny k 150letému jubileu Tolerančního patentu 1781–1931*, České Budějovice 1931, s. 239.

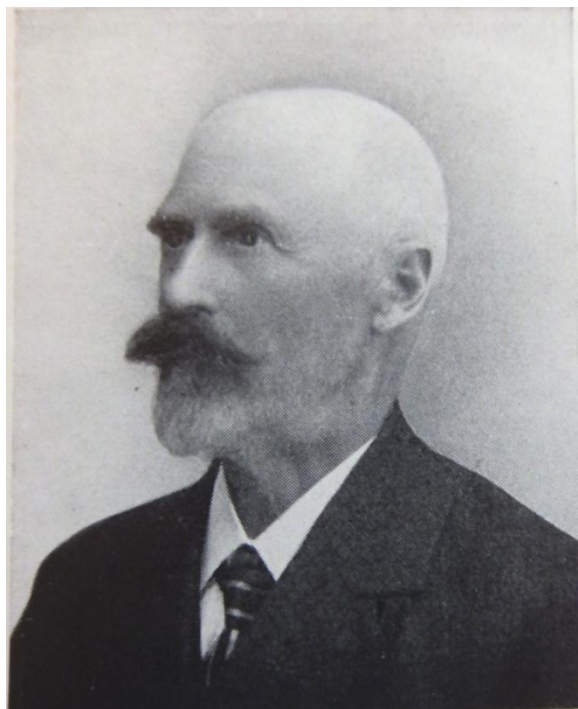
Příloha 4 – Bohumil Smetánka, vikář sloupnického českokobratrského sboru v letech 1927–1928 a farář v letech 1928–1930, zde vyfocen v mladším věku. Převzato z Jan TOUL, *Jubilejní kniha českokobratrské evangelické rodiny k 150letému jubileu Tolerančního patentu 1781–1931*, České Budějovice 1931, s. 287.

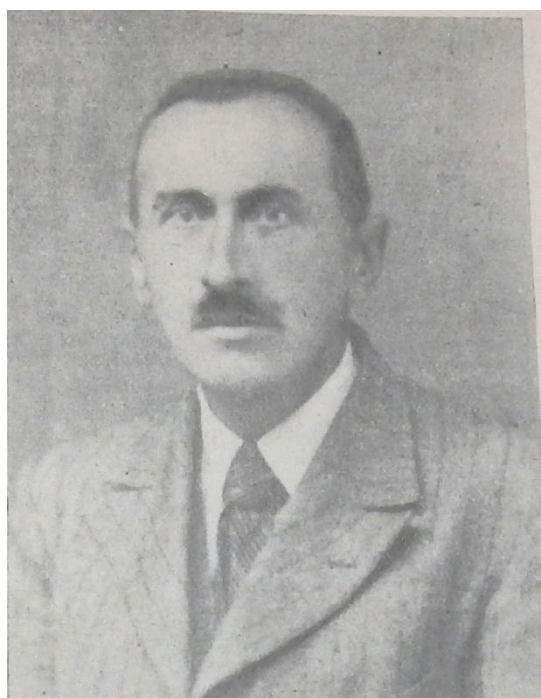
Příloha 5 - Bohumil Smetánka, vikář sloupnického českokobratrského sboru v letech 1927–1928 a farář v letech 1928–1930, zde vyfocen ve starším věku. Převzato z *Oznámení o úmrtí Bohumila Smetánky*, Hus. Měsíčník pro otázky náboženské a církevní, 1942, roč. 55, č. 11, s. 125.

Příloha 6 – Jan Janecký, kurátor sboru v letech 1923–1931, od 1931 do své smrti 1944 čestný kurátor. Převzato z Jan TOUL, *Jubilejní kniha českobratrské evangelické rodiny k 150letému jubileu Tolerančního patentu 1781–1931*, České Budějovice 1931, s. 251.

Příloha 7 – Josef Prušek, dlouholetý pracovník sloupnického sboru a pokladník v letech 1922–1928, popraven 3. června 1942. Převzato z Antonín MIKOLÁŠEK– Josef CHALOUPKA, *In memoriam padlých spoluobčanů a druhů*, Sloupnice 1946, s. 11.

Příloha 8 – Staršovstvo s některými členy zastupitelstva sloupnického sboru, nedatováno, pravděpodobně 20.–30. léta 20. století, A FS ČCE Sloupnice, nezařazená složka číslo R-III-F, Plány a fotografie. V první řadě pátý zleva sedí Jan Janecký, dlouholetý kurátor sboru.

Příloha 9 – Nedělní škola sloupnického sboru, nedatováno, pravděpodobně 20.–30. léta 20. století, A FS ČCE Sloupnice, nezařazená složka číslo R-III-F, Plány a fotografie.

Příloha 10 – Sdružení mládeže, nedatováno, pravděpodobně 20.–30. léta 20. století, A FS ČCE Sloupnice, nezařazená složka číslo R-III-F, Plány a fotografie.

Příloha 11 – Nájemní smlouva ze srpna 1936 pro nájemce církevních pozemků, A FS ČCE Sloupnice, č. kn. III-B-4, Zápisy ze schůzí staršovstva 1933–1965, nestr.

„1) Pozemky církevní najímají se hlasovným členům (voličům) farního sboru českobr. evang. církve v Dolní Sloupnici.

2) Nájemní lhůta na pozemcích církevních jest na 6 let od podzimu 1936 do sklizně r. 1942.

3) Výše ročního nájemného z 1 míry stanoví staršovstvo dle stávajících hospodářských poměrů a cen obilí. Za výměru dílců, jak jsou stanoveny, staršovstvo neručí.

4) Placení nájemného stanoví staršovstvo na 2 lhůty a to 1 část polovic do konce června a druhou část doplatek do konce listopadu běžného roku. Kdyby nájemce lhůty nedodržel, vyhláší si staršovstvo nájemní poměr po 2x upomenutí zrušiti.

5) Každý nájemce se zavazuje, že bude po celou nájemní lhůtu udržovati pozemky v dobrém stavu, dobře obdělávati a alespoň 1 za 3 roky chlévskou mrvou hnojit.

6) Každý nájemce bude pozemky držeti sám a není oprávněn přepouštět je jinému a neb dávat do podnájmu. To vztahuje se i na členy jedné a téže rodiny. Kdyby během nájemné lhůty hodlal někdo poměr nájemní zrušiti aneb kdyby jinak poměr ten přestal, budou dílce pronajaté odevzdány v dobrém stavu staršovstvu sboru. Toto samo je znovu na zbytek doby pronajme.

7) Pronájem provede staršovstvo samo ze sebe zvolenou komisí za předsednictví kurátora. Při pronájmu dostane každý člen nájemce knížku, do které předepíše se na příští rok nájem a potvrzení o placení nájemného. Nájemné vybírá církevní hospodář pozemku staršovstvem zvolený a také vyřizuje veškeré jednání s nájemci.

8) Majitelé církevních pozemků jsou při podpisu nájemní smlouvy povinni složit jednoroční nájemné předem, jako kauci, anebo získati ručitele, že nájemné bude řádně placeno.

9) Kolkovné nájemní smlouvy zapraví nájemcové podle počtu pronajatých mír.

Podepsaní stvrzují vlastnoručním podpisem, že jim všechny podmínky jsou známy a že s nimi plně souhlasí.“

Příloha 12 – Fara a kostel sloupnického sboru, nedatováno, pravděpodobně 20. léta 20. století, převzato z Bohumil SMETÁNKA, *Úzkou cestou. Nástin dějin českobratrského evangelického sboru v Dolní Sloupnici*, Vsetín 1931, s. 31.

Příloha 13 – Vnitřek kostela sloupnického sboru, nedatováno, pravděpodobně 20. léta 20. století, převzato z Bohumil SMETÁNKA, *Úzkou cestou. Nástin dějin českobratrského evangelického sboru v Dolní Sloupnici*, Vsetín 1931, přední předsádka.

